Ink. d. 2 Nov. 1802. 4.

Ödmiukaste Relation!

Ink. d. 10 Sept. 1802. 249. Pot 1

Kongl: Finska Hushållnings Sällskapet —

Till besvarande af Dt: bref angående Potatoes planterings upmuntrande, får härmed äran vid handen gifva: Att Fagerviks Bruk uti Ingo Sochn belägit är säkerligen en af de första orter, ej allenast i Finland, utan äfven bland de svenska, där Potatoes blifvit nog allmänt planterade och inkomne redan på 1730 åra talet med de då införskrefne tyska Mekesmeder — Hvarifrån hafva de sedan årligen spridt och ökat sig, ej

Ödmiukaste Relation.

allenast till Brukets öfrige arbetare
utan ock till de andre under Bruket
liggande egendomar. Nu är denna
växt här i orten så allmen, och drif-
ves så i stoort afseende hos allmogen, at
några publique anstalter och uppmun-
tringar, eller någon eftersyn derå för-
torde ej vara nödvändige — såsom
efter min tanka fåfängt bortkas-
tade — då andre sorter uppå i landet,
deremot behöfva alt hvad Det. i den
vägen kan förmå och uträtta. —
Till bevis härpå får i korthet
anföra, at utom Standspersoners och
Brukens större plantager, odla almo-
g

denna växt med sådan framgång, at
här i Socknen afseen som i Socknarne om-
kring ofta berges på ett hemman 100de
tunnor då 8, 9 a 10 tunnor utsättas. —
De utplanteras på 3ne särskilda sätt
1° Med Spade, då den förut rodde jorden
upplyftes — Potaten sättes af hjelpare, som
vanligt är ett barn, och med spaden tag-
ges mullen tillbaka öfver. 2° Uti hö-
ga sängar, då med Kniven sättes hål —
hvaruti Potaten sättes med grodden uppå
och 3tio med Plog — då Potatoes sättes uti
ibland hjelpfåra, ibland uti hvarannan.
Tillräcklig tillgång finnes här på frö
potatoes, nästan alltid om våraarna, och
då Culturen dagligen och ögonskenligen
stiger, är ej at förmoda derpå brist

Men att icke kostsamt lätt och säker
sätt, at förvara dem öfwer vintern m
kjöld-får ännu först de mästa tiår, o
bristande Kundskaps. Att under
tecknad tager, och altid taget flere
mått till denna Planterings upm
tran både med efter syn. som äfven
befallningar till egne underh. af sva
de-därom kan Tit: vara försäkra
Fagervik d: 8 September 1802.

N. Hisinger.

Ödmjukaste Relation!

Konglige Finska Hushåls Sällskapets begäran, att från
Kyrkslätts Sochen uti Nylands Län, erhålla underrättelse
om tillståndet med Potates Odlingen; får iag nu ären efter
komma.

Sättet, att inhämta underrättelserne hädom, har iag funnit la
peligast, och ej förlandtman förspilt dags värken, då iag anm
dade warje Wärd, för sig sjelfve och dem som å deras ägor
nyttiar Jord, till mig upgifva det som till ämnet hörer, vid
samma tillfälle när de blifvit kallade att låta sig Man
tals skrifva, som skedde d: 14.15 och 16 sistl. October; En stor
del infant sig, men gan ska få, kunde upplysa mig för sine
ägorne boende Potates Odlare; Utebllifvande Hemmans Åb
voro vist 1/3, således kan ej till fullo upgifvas hvarken af Kop
ning eller Utsädet, men hoppas af denna Upgiften, att de
hufvudsakeligaste Upplysningen kan erhållas; Denna tröghe
härleder sig af följande Orsaker; En medfödd och genom upfostr
fästad Egensinnighet, att styras efter egne fattade tankar och bes
således ej finna andras underrättelser och råd, mödan värd efter f
Ovana och Fördom, att ej upmäta noga det som utsås och skiördas,
efter det ej bidragen till någon slags förändring. Tiden har ej
tillåtit stor del, att denna tiden upskiörda sitt säde; men den

betydeligaste Ordsaken, finner iag här röra från den fattade farhåga att en beskattning blir följden här af. detta misstroende har iag med all möjelig föreställning sökt vederlägga, och velat utrota en så skadelig tanka, vilken nödvändigt skall hindra Potates Odlingen.

Följande underrättelser har iag från Socken insamlat.

1°/ Valet af ny Jord dar Ene Buskar trifs, är först, men i brist dar af, alltiden, brukas de gamla landen, nyttias nog länge; gjödes Offta bestå af alla slag nästan; lös Jord finnade tienligast; Boskaps får och Svin spillning nyttias att upfriska Jorden med.

2°/ Potater som höns ägg, äro fundne tienligast att utplantera, men alla storlekar nyttias, och få har sönderskurit dem. Mandel Potater äro att träffa hos några få, men af andra sämre slag allmänt.

3°/ Planteringen hos stånds Personerne sker med Åcker Säka uti vart annat får, på ½ aln afstånd, och några få af Allmogen, större delen, äfvä väl ner dem men uti 3 a 4 fåror bredevid varandra och den 4.de el 5.te lämnas ledig, varigenom tillredes sängar; En del sätta varje Potates ner i Jorden med händerne uti förut tillredde sängar.

4°/ Räntsningen sker af få, med höstock säka emellan Plantorne sedan de äro med årjade; endast de som sätta i vartannat får, de andra nyttia, stadd som drages af folk, räffor, och oftast plockning; och vid vidare räntsning då Plantorne mera wäxt upskötas mullen från den ledigt lämnade fåran och påkastas wäxten, var efter det knappast vidare röras, sker det någon gång, så plockas ogräset bort strå för strå.

5.te Skiörden har varit 1237½ tunn.r efter ett Utsäde af 269 tun 18 kapp. således öfver hufvudet har Odlingen gifvit 9.de Kornet. Bönder har haft det högsta Utsädet från 8 till och med 4½ 15 kapp. var ibland fins Torpara som satt 5 och 4 t.r Stånds Person från 4 t.r till och med 3 kapp; Högsta Afkastningen har gått till 20.de Kornet och det hos Stånds personer, men hos allmogen til 19.de och Minsta har varit 2.dra Kornet.

6°/ Att förnya wäxtens kraft att öka afkastningen, kännes väl sättet att af trö husen Plankning och sådd, bidraga därtill af någon enda, men ej utöfvad som fördelaktigt, utan tages istället de sådan Wäxte.

7°/ Uptagningen sker med hätt och säkka af några, men större delen nyttia spade och grep, och på person räknas i mättlighet en tunnas uptagning.

8°/ J Källare eller Jord gropar, innuti sina hus eller ute, insättas de, något torkade uti Wädret, om de och voro lenge förvaras de uti torra Jord gropar i sandbackar, utan skada men ej längre än öfver Vintern. J högar med Jord betäckte på landen, är af ingen försökt; att innuti gropen blanda sand med Potates finnes vara fördelacktigt; Om frosten i gropen skadat Potaterne, så har mull el sand blifvit från dess sidor tagen, och pålagd, om Wåren har de befunnits ganska goda; att lägga halm både på alla möjeliga sidor om kring Potaterne har äfven mot strängaste Vintern bevarat dem. Uptinade frusne Potater har iag haft i min hela som man och ännu finnes å dem grodd till stielk och rötter, fast de ej haft någon Jord om kring sig, utan på ett Bord legat utbredde.

9°/ Att torka dem i Warm Bakung, sönderskurne, är föga kändt, och sedan förmala till miöl eller kokka dem till warje handa behof; Stånds Personer gjöra sig Stärkelse, gryn och miöl, af Allmogen har flera uti smått bakat bröd, men de måste först kokadt dem och sedan sönderstödt, samt i degen tillblandat, men fördelen har både sina med och motsägningar; En Bonde upgaf det sättet att stöta och rifva dem rå, skölja massan uti 3.ne nya watten och på sat låta den något litet torka, sedan degen af miöl vanligt satt sin surnad, har Potates massan til blandas uti tråget, och på wanligt sätt blifvit bakat; han har funnit bäst, att ej gjöra stora Bakningar, ty brödet vil gärna mögla sig. Gröt med ½ Råg Miöl, ger en smaklig rätt; äfven nyttias de till Pankakor, välling utom Kokte med salt allmänt af allmogen. Ett litet Bränvins kall, satt 10 kanr Distileradt Bränvin, af 6 kkr Råg Malt och 1 t.r Potater.

10°/ Till Salo, har flera i Socken, priset är nu 2 s. à 2 s. 8 r kapp; och brist på utsäde till nästa wår tyckes ej kunna blifva.

Till Kongl. Hushåls Sällskapets ompröfvande öfverlämnar iag, huru vida det, med ändamålet är förenad, behagligt för Kongl. Hushåls sällskapet och migi Socken Valder, finna oböjelig heten hos Hemmansboar, att ej upgifva det som begäros; Vite bör till nästa gång åläggas dem som ej upfylla det Koningens befallnings hafvande å Embetets Wägnar befaller; Socknar hvad nära finnas, dar aldeles ingen blifvit Vald, vilket smittar snart de tillgränsande, varigenom fela den goda Inrättningen för landets förswagar samt blir till intet slutligen, Findland till en Oersättlig saknad.

Sundsberg i Kyrkslätts socken
den 26 October 1802.

Fredrik Broniskowsky
Vald Directeur för Potates
uptygningen i Socken.

Memorial.

Kongl: Finska Hushållnings Sällskapets vördade
anmodan at till Sällskapet inlämna underrättel-
se om beskaffenheten af Potatis planteringen
uppå min vistelse ort, är mig så sent till handa
kommen at jag för innevarande år ej är i till-
fälle at till den ut satte tiden, till hela sin
vidd uppfylla Sällskapets önskan medelst en
detaillerad uppgift af tunnetalet eller mäng-
den af de potater som i Hollola Socken blif-
vit planterade.

Jag får endast den äran till känna gifva at
Potatis planteringen å denne ort är på temmel-
lig god fot och at (några få byar undantag-
ne i Hollola Sockn, som hafva ler jord och där
planteringen idkas till mindre mängd) i
Hollola, Asikala, Heinola och Nastola för
samlingar knapt finnes en Soldat eller torpare

mycket mindre någon hemmans brukare med åbyg[gare]
så liten om tanka, som ej idkar denna lönande plan-
tering, ifrån 4 eller 5 tunnor till några kappars
utsäde. — Afkastningen för innevarande år har
varit blandade mäst lönande nemt. 10de till
12 kornet som på denna ort är det högsta, och
torde, oagtat den mäst tjenliga jordmån, ej kun-
na bringas högre, så länge kupning, som
här öfveralt försummas, ej vidtages. kupningen
har äfven af mig blifvit efterlåten(?) försummad; men i näst
sommar, vill godt, tänker jag icke allenast för
egen del företaga den utan och söka förmå
mina grannar dertill, då jag sedan skall
hafva den äran meddela sällskapet resulta-
tet deraf.

Också förhålles med planteringen i det när-
maste enligt den af Sällskapet utgifne tryck[te]
beskrifningen.

Sedan i 20 år har konsten at öfver vintern
förvara potäter varit känd i Asikala; vinter-
födan förvaras i vanliga rofgropar revetterade
med sten och fröet i sand gropar, som först
öfvertäckes med näfver sedan med mull
och torf så tjockt at ej kölden skadar.
och så har under mitt 6 årige vistande här
städes ingen allmän brist på utsäde för-
sports. Myllyjoela(?), Asikala, Itoraines(?)

och Kurhila byar i Asikala; Knåspilä(?) i Hollo-
la och Hirvelä by i Heinola församling
utom flere andre, hafva alle varar för sedvale(?)
behöfvande ortens invånare med frö Potater,
ännu för par år sedan för 4 à 5 plåtar tun-
nan, men i de 2ne sednare åren för 8 à 9 plå-
tar.

Allmogens potater äro af det stora ängelska sla-
get med hvita blommor, de växa i fet, i synner-
het ny brukad jord till förundersam storlek, äro
mycket farineuse, men hafva i min öfvertygelse
en renare smak och hålla sig bättre öfver vintern
än de så kallade socker potäterna som merendels
mot våren få en äcklig smak.

Det är från Asikala församling som odlingen
af denna väl signade jordfrugt spridt sig till alla
näst gränsande Socknar, till den delen af
Heinola län som ~~sträcker~~ gränsar at Borgå och
Lovisa städer och till snart sagt hela Tavast-
land.

Det är bekant at afledne vice pastoren Laurell
i Asikala var den som med en högst beröm-
värd och outtröttelig flit lärde sine åhö-
rare idka denna plantering, hvars nytta
är lika så oberäknelig som hans minne
bör vara kärt och hans ädla bemödande

en efter syn för alla rätt skaffens med borgare
i synnerhet präster män som genom dageligt umgänge
med sine åhörare äro framför andre ämbets
män i tillfälle at upmana dem till idoghet
och flit samt gagnande näringar och företag,
Grunder hwarpå sjelfva himla läran efter fall
hwilar och äfwen enlige med förnuftet. Le
travaille nous prive de trois maux: l'ennui
le vice et le besoin säger en ryktbar förfat-
tare.

Under en resa till Helsingfors, några år ef-
ter Pommerska kriget, gjorde herr Laurell
bekantskap med en ängelsk sjö capitaine
som skänkte honom en kappe Potater,
hwilka han förstådt så wäl anwända för sin
egen tillfreds ställelse, till många tusende
samtidas och oräkneliga efterkommandes
båtnad — Hans tacksamme åhörare veta
ännu berätta med hwad nit han sökt ut-
breda kännedomen af detta nyttiga jord-
bruk; de resor han gjordt dels för at under-
rätta dem därom dels för at sjelf underrät-
tas om hans undervisningar blifvit rätt fattade
rätt utöfwade. I Gelager och andra sam-
qwäm gingo alla hans samtal ut på detta
hans favorit ämne. Hans möda at förmå or-
tens stånds personer och allmoge at äta en
frucht som till den tiden för de flästa, var

okänd ända intill namnet, var i början
icke mindre än odlings omsorgen. Lik
spartanen öfwertygad at hungern är
den bästa tillredare, bjöd han en gång
några vänner till sig på fogel skjutte:
De gingo ut fastande tidigt om mor-
gonen, och då de middags tiden åter
kommo, funno de lik som af en händel-
se för sig på bordet en bränvins flaska
och et fat med kokta potater; man tog sig
en sup som ännu mer retade aptiten,
hungern tilltog och värden, under det
han åt potater knotade på mor som
dröjde med middagen; i sin nöd följ-
de gästerne värdens exempel, funno
anrättningen förträffelig, åto ännu vi-
dare potater till middagen, samt an-
höllo om ut säde till nästa år.

Med denna dags posten erhöll jag
tidningar + hwari en anecdot från Paris
underrättar oss om et wäl smakande Potates
Calas bestående af skiljaktiga rätter mer-
alt af Potater. Herr Laurell gaf mån-
ga sådane Calaser hwilka en gång borde
få rum i Parisiska dag bladen.

\+ Stockholms posten No. 236.

han har i detta ämne utgifvit en kort af
handling som jag händelsevis öfverkommit
~~inbunden i en vinbok emellan fogelbläd~~
~~och lumberbaf~~; efter denna hans anvis=
ning har sedan flere välsmakande po=
tatesrätter prydt mitt bord och fägnat
mina gäster. Den är god känd af alla
kunniga hushållerskor.

Sällskapets smickrande förtroende har
gifvit mig en ledning at endast i förbigående
orda något om aflidne Herr Laurells förtjen=
ster emot samhället. Den förmätenheten
at göra hans äreminne har aldrig kun=
nat uppstå hos mig. I detta Philosophis=
ka tidehvarf där husliga dygder så
högt värderas och synes mer och mer erhål=
la det heder som de förtjena, torde Herr Lau=
rells och hans likars loford bli et täfle
ämne för både skalden och vältalaren.
Jag vågar endast till sällskapets up=
lysta omprofvande hemställa om icke
en minnespenning borde framföra Herr
Laurells förtjenster till efterverlden.

Med så till sägandes 2 tomma händer
utan andra rikedomar än en god vilja
menniskokärlek, et upplyst förstånd
och därmed förenad verksamhet

har aflidne Herr Laurell visat at man ofta
kan göra fäderneslandet store tjenster än
den Millionairen.

Våga samfund af förtjente och upplyste
medborgare som helgat sine kunskaper
och snille till Hjeltens, Statsmannens
till lärde och vittre mäniara. Kongl: fin=
ska hushållnings Sällskapet är den äran
förbehållit at framkalla de stilla och hus=
liga men icke mindre välgörande dyg=
derne ur deras tysta gömma. Asika=
la och Salo d. 30 october 1802

O. J. Wetterhoff

Ödmjuk Berättelse.

Uti följd af Högloflige Kongl. Finska Hus= hållnings Sällskapets under den 15. May innewarande års utgångne Bref, hwar undertecknade [illegible] erhållit at lemna den under= rättelse, at Potatoes Planteringen här i Kisko och Kikala Sockner [illegible] blifwit [illegible] Hushållningsgrenarne [illegible] satt antagen i det [illegible], så som bilagde för= teckning utwisar, uti de flesta Socknar [illegible] upp= skrifningsman utsäde [illegible]

tämmeligen öfwerwält än wettngen
i mindre wäda, och hwar upskiutningen
ofwan nämnde förmånlig, ehuru den
såsom tidigen satt kiölden skadade de
ofwan jord liggande Potatoes innan
upptagningen kunde ske, men hwad
som förnämligast förhindrar uptag-
ningens myckenhet, härrörer sig der-
af at Allmogen nyttjar flera år
ett och samma ställe til Potatoes
wäxtens fortskaffande, hwilket ställe
de wäl efter gödsla, men [illegible] den
dömma icke någon förmånlig up-
skiutning, af orsak at de icke wä-
xa såsom Potatoes kunde nog ti-
digt och flitigt, utan skär wäx-
ten i ogräs och trängas af in-

men någon ändring skar, hwarom
han jag sökt inhämta något under-
rättelse, och försökt Allmogen, som
förklarat att denna ändring bör
wärkställas af deras Husbonde och å-
wiga myndighet, hwars [illegible] det
[illegible] Potatoes wäxten
förökas utan [illegible] an-
das den är wäl wårdad och [illegible]
flitigt, hwilken [illegible] nödwändighet
någon bör inrättas wid Potatoes
wäxtens cultiverande. Jag har sjelf ar-
betat det på min lilla plantering
bestående af [illegible]
Potatoes, som gaf [illegible] up-
tagning, hwaraf hälften [illegible]
bestod af [illegible] litet
för utsädet [illegible] stubbar [illegible]

hwilket blifwer Konungens
Befallningshafwande på
mitt sätt anmärkning i Del-
[illegible], på sätt bilagde för-
teckning utwisar, uti de
flesta Socknar skola up-
tagningen med utsäde [illegible]

hvilka uppgrafvna linier, hvilken blef
gödd med sand och kornmyllan, sa-
mmanslagen tillsammans med hvass gödsel
öfver vintern, samt utgamla en po-
tatoes [illegible] fortskaffande förträ-
ffelig gödsel. För min del tror jag att
allmogen hvarhelst vår försöker med
tillräckeligt förråd af utsäde och ka-
nn efter sagde hvarandra. dessa
nämligen försöknings ställen äro de
för kallade nyss grofvarne, men dess
äro icke nämligt nog väl iakttagne
hvarföre tolden efter [illegible] i de-
ss förorsakar allmogen betänklig [illegible]
den, brist [illegible] [illegible] nallen
3 à 4 d. hvilket allt jag ödmjukast fa-
nnera att i ödmjukhet
Kongl. Finska Hushålls Sällskapet tillkänna
gifvan.

Bergwik den 4. ~~October~~ Novem: 1802. C. Styff: [illegible]

Memorial!

Med anledning af Kongl.
Finska Hushållnings Säll-
skapets derom i bref den
15. nästlidne maji skedde
begäran, har jag sökt
uppmuntra detta Lands in-
wånarene, att i hemmans
Orten allra först utsa myc-
gen: driftig och enkelt Bön-
garden, som med handels
upmuntringar och med sär-
de följa potatoes plantering-
gars framsteg, dock der-
före blifvit Konungens
Befallningshafvande på
intet fullt underrättad; i det
med, på sätt bilagde för-
teckning utvisar, uti de
flesta Socknar sådana up-
pfyllningar utsådd; men

de öfriga Socknarna och
Capellarna hafvera, vid-
derom hållna Sockne stämmor
yttrat sig, at nogsamligen
någon trägen och flitig-
jordbrukare, skulle finnas
som icke, i mon af den-
lägenhet och tillfälle han
kunde äga, winlagt sig
om potatoes plantering,
hvarföre de trodt sig i
anseende til den kunskap
de redan hafva i culturen
af denna jord frukt och främmande
det nu värdera hade at
förmanthe af Kongl. Rikets
hushållnings Sällskapet, som
så ädelmodigt söker ut-
sprida ljus och upplysning
i finska hushållningen,
kunna hjelpa sig fort i
bärande förmonliga jord
bruks odling, utan at

de ansedt af nöden hvar-
til antaga någon särskild
Stånds person.

Detta besynnerliga berättade
hwarföre af allmogens i allmänhet
fattade misstroende emot Stånds
personer och nya inrättningar
kan jag hoppas, at det åtmin-
stone i denna del snart skall upp-
höra; och kan jag med visshet
tillkännagifva, at potatoes-
planteringarne redan under
loppet af detta år gjorde hvi
känt såsom betydeliga fram-
steg, at man deraf snart
kan lofva sig den nyttigaste
följder.

I öfrigt har jag vid detta
tillfälle ansedt mig böra bi-
lägga en ifrån Magistraten
i Helsingfors med sista post in-
sänd berättelse i förevarande
ämne, jämte förteckning å
potatoes planteringarne och
afkomsten därstädes näst-
lidne Sommar, på det Kongl.

Hvilket Hushållnings Sällskapet däraf må kunna inhämta, hvarvid för närvarande nödigt är, at härvid fästa någon särskild uppmärksamhet. Tavastehus Lands Cancellie den 6. November 1802.

Munck,

Dankevander

Finska Lands-Hushållnings Sällskapet.

N:o 57/171

[redacted] den 6 Nov: 1802

[redacted] exped: in Orig:le

Fol: 691

Ödmjukaste Memorial.

Till ödmjukaste följe af Högvälborne Herr Baron Lands Höfdingen och Commendeurens Resolution, uppå det utanföljande utlåtandet, angående Potatoes Planteringen, från Magistraten ödmjukast insändes.

Sönderskärning, som witnar utsäde och afkastning. Och kan utom dess intet gifwits någon Sängar, hwarutj Potatoes icke warit planterade och wuxit, så att utom de Sönderskärnade någon på Tid med säkerhet kan wäl en några hundrade Tunnor.

Ibland dem som i år haft en betydlig wäxt af Potatoes, har warit Stads Secreteraren Odengren, hwilken arrenderad Stads åker på Kämpen haft en 6. Tunnor gifwit 150. Men ehuru all flit warit använd i skjötseln så att Stads Secreteraren Odengren haft en tredjedel mer, än dess kamrater på andra ställen af åkern, har han likwäl ansett Läggningen, som i [illegible] till mycket mindre i år, warit orsaken för denne Stads Invånare antaken till afkastningen, än [illegible].

Likså har han [illegible] att utställa den i utsäde mycket bidragen till afkastningen. [illegible] Potatoes, [illegible] och [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]. Så [illegible] tillkommen, [illegible]

kastningen [illegible]. Och [illegible] Potaten [illegible] [illegible] jord, [illegible] likwäl haft den [illegible], att de [illegible], uti mycket fet jord [illegible], de [illegible] till utsäde i fet jord [illegible].

[illegible] Edbom, som i år haft mediocre afkastning, [illegible] [illegible], efter en Tunna [illegible] Potatoes, fått [illegible] Trettijo Tunnor.

Helsingfors den 5. November 1802.

På Magistratens wägnar

Friedrich Mattens [illegible]

N:o 57 — Upl. den 18. October 1802

171. — d: Resol: fol: 591. och utbefalld

Wälborne Herr Landshöfdinge.

Resol.

Wällofl. Magistraten begärade, huru-
widt möjeligt är, bestämt uppgifwa,
huru mycket probateros Helsingfors
Stad detta år haft utesluterade
och hwad deße aflastat, hwilket
i synnerhet gäller fogligast för en
att hwar af dem, som härutinnan
mest utmärkt. Hwarwid detta
ock äfwen hit återsändes. Lands-
kansliet i Tavastehus den 18. Octo-
ber 1802.

[signature]

Dankwarder

Den Lifbergsten, hwad Landtmannen-
nes Producter, såsom Råg, Korn, och Hwete
angår, bör Magistraten icke tänka bi-driv-
ga nu gat främmande ömna blivit, men
hwad Magistraten, efter berättelse från
landet och egen erfarenhet, känner,
är det, att man i år haft ymnighet. —
Wälsignelsen och Barmhertigheten gifwa Sälja
deras Majestätens under sin höga nåd, [illegible]
att kunna nu i år [illegible] fruktsam;

[signature]

fol. 591.

mera än i manna-minne.

Potatoes, denna nyttiga och välgörande jordfrukt, hwars [illegible] efter förr. års missväxt [illegible] nu [illegible] ansenl. [illegible] för denna Stads Inwånare del [illegible] hungersnöd, och likwäl är i priset ganska ringa; emedan en [illegible] betaltes förl. wår [illegible] öfwer 2. D:r [illegible] som i jämförelse med nyttan och Brödsädets [illegible] man ringa: man säljes nu efter [illegible] [illegible] mindre [illegible].

Det är ej förtiganie [illegible] än [illegible] att af Kongl. [illegible] genom belöning uppmuntras till någon [illegible]; Och om [illegible] skulle ock [illegible], att man [illegible] genom [illegible] uppmuntringar [illegible] något; så kan Helsingfors som i [illegible] tider [illegible] denna [illegible], utan annan uppmuntran, [illegible] [illegible] nytta [illegible] [illegible]; icke [illegible] [illegible] som nu utställd belöning.

Här gifs [illegible] så [illegible] [illegible], omkring detta Territorium af [illegible] som icke wore odlade, och om det skulle [illegible] någon, så är den förmenad till Conventien för mulbetet, som här, i alla fall, mellan [illegible] och [illegible], blir [illegible] [illegible], och skulle genom odling [illegible] [illegible] mångdubbel nytta.

[illegible] [illegible] hwarmed Helsingfors genom sin idoghet och Potatoes-[illegible]

[illegible]ande också där till uppmuntrat det kringliggande landet, som [illegible] [illegible] brukar föra Potatoes till Torget [illegible] denna frukt, nu säljes [illegible], som förut sagdt är, för att [illegible] [illegible] pris och [illegible] af 1. D:r [illegible]; då likwäl nyttan deraf [illegible] förmer än [illegible].

Magistraten, hwilken [illegible] af [illegible], till [illegible] missbrukande [illegible] icke, att [illegible] [illegible] skulle [illegible] att den [illegible] Kongl. [illegible] med Magazins Direction [illegible] med att [illegible] Potatoes-Planteringen [illegible] för att hålla den i jämt pris. [illegible] skulle med nu [illegible] titul [illegible]; man kunde också med tiden och industrie [illegible] något [illegible].

Det blir mål svårt att bestämma belöppet af Potatoes i denna Stad; men om man säger att [illegible] [illegible] [illegible] Producerats 2000: Tunnor, så skulle det wara måtteligt tilltagit.

Ibland dem, som utmärkt sig genom odling, bör man nämna Stadsbefallningsmannen [illegible] Odengren, som [illegible] sina [illegible], [illegible]

And. Joh. Weurlander och Vågstemakaren
Jon. Flodberg, hvilka ängar sidst
nämnde, efter den förras Exempel, så väl
som Kongl. Translatorn och Rådmannen
Dr. Bolan, märkelig fyllning på berg, samt
Stan-dikens nedläggande och fyllande i
det samma, gjordt de mest bländigu och
ovärdiga till fruktbarhet:
Helsingfors den 14. Octobr. 1802.

På Magistratens vägnar

Friedrich Mattens   A. Zidellen

[illegible] Br. Lopf och Commende [illegible]

Förteckning
uppå Potatoes Planteringen, År 1802.

		Utsåde		Afkastn.	
		Tr	Kpr	Tr	Kpr
Trädgårds Mästar	Edbom	19	—	285	—
D:o	Weyman	4	—	60	—
D:o	Lampenius	50	—	800	—
D:o	Björkström	7	16	140	—
Handelsman	Gorinius	7	24	90	—
D:o	Schwartz	4	—	97	—
D:o	Bam	6	—	75	—
Enkefru	Döbbin	5	—	76	—
D:o	Schwartz	2	—	37	—
D:o	Bockström	3	—	40	—
Rådman	Ekholén	6	—	100	—
D:o	Gardberg	8	—	150	—
D:o	Bolon	1	—	20	—
Grund.	Jamelin	6	—	80	—
Ungh.	Jamelin	1½	—	22	—
Major	Montell	6	—	100	—
Capitain	Wendelius	3	—	40	—
Borgm.	Lauronius	4	—	95	—
D:o	Weurlander	3	—	45	—
D:o	Karberg	1	16	20	—
Peruque mak.	Langén	2	—	50	—
Drumslmak.	Tresk	2½	—	75	—
Rådman	Tulék	5½	—	100	—
Rådmans	Heimbergs Enka	1	—	18	—
Borgmästaren	Bjelkéns Renbergs	6	—	100	—
Stads Secreteraren	Odengren	6	—	150	—
		165½		2867	

Förtekning på de Ståndspersoner i Nylands och Tavastehus län som, vid hållne sockne-stämmor, blifvit utsedde, at med uppmärksamhet och vård följa potatoes planteringens framsteg.

Häradernas namn.	Socknarnas nam.	Namnen och Caracteurerna på dem som blifwit valde.
Borgå.	Borgå.	Herr Commendant, Secreteraren Joh: Fredric Enberg, på Kullo gård.
	Sibbo.	Herr Hof Juncharen välborne Erik Nordenskjöld, på Gierck-näs Säterie.
	Helsing	Herr Secreteraren och Notarie-Sionaten Henric Sohlberg, i Ågelby.
	Thusby.	Herr Capitainen välborne Henric Robert Spåre, å Gustavelund.
	Nurmijerfvi.	Herr Ryttmästaren välborne Otto Eric Adlercreutz, å Rådskog Säterie.
	Askola Kapell	Har ej valt någon.
	Pukkila Dito	Har icke utsedt någon.
	Borgnäs dito	Har ej eller valt någon.

Raseborgs Östra.	Esbo.	Har ännu ej valt någon.
	Kyrkslätt.	Herr Capitain Bronikowskij.
	Sjundeå	Herr Assessoren och Regements fältskären Schjerfbeck.
	Lojo moder Kyrkolän –	Herr Capitainen Krabbe.
	Wichtis socken, och Pyhäjärvi Kapell.	Herr Kyrkoherden Juderus.
	Nummis Kapell.	har ännu ej valt någon.
	Pusula Kapell.	har ej eller ännu valt någon.
Raseborgs Wästra.	Tenala.	har ej valt någon.
	Karis.	Ej eller: dock har herr Prosten Ring låfvat lämna de upplysningar som Kongl: Finska hushållnings sällskapet kan önska.
	Ingå.	Har ej utsedt någon.
	Lojo.	har trodt sig äga en fordel insigt uti Potatoes planteringen, men i afseende på upplysningars meddelande til Kongl: Finska hushållnings sällskapet, enhälligt utse Herr Assessoren och Kronobefallningsmannen Rückström.

	Karis Lojo.	Rusthållaren Nils Nyman, från Jimmola.
	Kisko.	har ej valt någon.
Öfre Hollola	Hollola	har ike valt någon.
	Kärkölä Kapell	Bönderne derstädes hafva ike valt någon, emedan af ståndspersonerne Herr Länsmannen Leisten och v: Auditeuren Palm, voterat på Herr Commissions landtmätaren Holmberg från Kärkölä Kyrkoby, hvilken äfven åtagit sig detta [illegible]
	Asikkala.	Har ej valt någon.
	Koskis Kapell	har ej eller utsedt någon.
	Padasjoki.	har ike eller valt någon.
	Kuhmois Kapell	ike eller.
	Orimattila socken, Finska del.	Herr Öfverste Lieutenanten och Riddaren Lars Adam Langenskiöld.
	Mäntsälä.	Herr Landshöfdingen och Riddaren af Kongl: Svärds Orden välborne Adolph Möllersvärd.
Nedre Hollola	Hauho.	Har ej skridit til något val.
	Tuulos Kapell	ej eller.
	Luopiois Kapell	ike eller.

Lampis. Har ej skridit til val.

Wonå. ej heller.

Loppis. icke heller.

Hausjerfvi Kapell. } har ej valt någon.

Rengå Kapell } ej heller.

Tavastehus Landsförsamling } Expeditions Befallningsmannen A: Nyberg och Krono länsmannen [illegible] har der blifvit vald, och [illegible] träder han af [illegible] i församlingen Herr Prosten Zachris Cygnaeus.

Jänakkala. Har valt Krono länsmannen Samuel Lindeblad, [illegible] dock i anseende til sin[illegible] härunti med tjensten förenade skyldighet, at noga följa placteringens framgång, valet icke emottagit.

Öfre Sääksmäki } Hattula. Har kallat Herr Krigs Commissarien Gustaf Magnus Florin.

Tyrväntö Kapell. } Herr Kapellanen A: J: Palander.

Pelkenä. Herr Fänriken J: J: Nordström och Bataillons Fältskären C: R: Schmidt.

Sahalax. Herr Capitainen J: G: Segerstedt.

Kuhmalax Kapell. } Herr Fänriken J: J: Heppenström.

Jämsä Socken och Korpilax Kapell } Herr Commissions Landtmätaren G: F: Jack.

Längelmäki Socken. Kuorevesi och Eräjerfvi Kapeller. } hafva icke valt någon.

Somero moder-Kyrko-län. } Herr Majoren och Riddaren Marten Depont.

Sommarnäs Kapell. } Herr Fänriken Rotkirch.

Tammela. Socknens Adjuncten Herr Magister Adolph Nordgren.

Urdiala. Herrar Capitainen Jan Furuhjelm, och Secreteraren Harald Furuhjelm.

	Akkas. Sexmäki. Kalfvola.	hafva icke valt någon.
Satakunda	Kangasala	Herr Öfverste Lieutenanten välborne C. Ehrenstolpe.
	Teisko kapell	Herr Capitainen Gripenberg.
	Ruovesi	Herr Fändriken Austrell.
	Orivesi. Messuby. Wirkkala. Lempälä socknar	Hafva icke trädt til något val, eller velat underkasta sig någon Inscription —

Riktigheten wara upprättad
i enlighet med de från Tings-
no Lagdarne i Länet til-
inkomne Sockne Stämmo
Protocoller och Rapporter
intygar, i Lands Cancelliet
i Tavastehus den 8. No-
vember 1802.

Danckwardt

Ödmjukaste Berättelse.

Att i underdånighet måtte en Mild och Nå:
dig Öfwerhet wälgörande omsorg, såwäl
som att wärdas sig hulkwa från hunger och
elände, hwarmed inwånarena i denna Lä:
församling altid fått sin öfwer: altid anwändt
all flit och omtanke. Den ena med den

ändan hur tillslut ofvan om Jordnötter i
Potatoes växtland allmänna och välsmakan-
de odling, hvarå med bliken framgång i an-
seende till jordmånens olika beskaffenhet.
Allmänheten hafva de i senare tider an-
vändt derå till nog den flit och kostnad. Om
nyttan af denna plantering hafva de blifvi-
git det fullkomligaste och ömmaste öfvertygade
Dem hafva de och sjelfva varken till Stånd-
delar utrymt. Man har i Församlingen må-
ter den förmögenhet, att jord mån öfverhuf-
vud taget, består af starka leror. Eller allmän-
finnes sand på närmare afstånd. Endast några
gra andra sådana tracter, som bestå af sandmy-
lar, eller denna växt trifves, och med fördel -
blifvit odlad. Det är af dessa tracter innevån-
ne, som de öfriga i Församlingen dels genom
Byte, dels och vanligast hafva utbyte, då det
för dem i leran icke velat svara. Ingen enda
finns i denna Församling, som icke afhållit med
denna plantering, men i mer och mindre mon
efter jordens beskaffenhet. Det mesta utsäde
i leran har varit 16 Kappar, men med vin-
ga fördel, derunder i sandmyllen 2: Tunnor, av-
kastningen emellan 15 och 20 Tunnor. De utom
som i sådan jord med hoft mindre utsäde hafva
och hoft kärngningen i sådan förhållande.

deste tiocka, som syl är, de öfriga med utsäde
för det första innan Vintern, men vändes icke än
till upphålla, utan den samma. Egentligen gräfvit
hon varit 16 till och ~~[illegible]~~ förtunnande
Vatten trivsammare Hemmansdelar, hvilken nu änd-
för genom Konglig Landshöfdinge Embetets Skrifvelse,
gott predikande förslag, sina Exempler och an-
derättelser om sin mångfaldiga försök vid dref-
ven denna plantering, komma i tillfälle, att göra
bruk af de samma, tror jag förvisst, de med sin-
de ibland öfver betänka sig om i frågan varan-
de upodling. En Bonde i Nickarvis by Johan
Rückilla och en Torpare i samma by Erik Ex:
lundi hafva redan från längre tider ut-
märkt sig framm för andra, som äga lika jord
mån, sammylla, med mera drift och ansträngn-
ning mindre till denna upodlingens utvidgande,
än Frö-Potatoes förvarande i grafvar till be-
hofvandets tjenst. Skulle dessa komma i nåd hos
utaf den Kongl: Landshöfdinge Embetet Hål:
knad medels någon belöning, vore det för-
modeligen den kraftigaste uppmuntran för flera,
att med mera flit och drift befrämja denna
högst nyttiga växt. [illegible] den 19: November 1802

Carl Strenq

Ink. d. 17 Nov. 1802. 28 23

Åt Kongl. Finska Hushållnings Sällskapet.

Til ödmjukaste följe af Kongl. Finska Hushållnings Sällskapets Högtvördade Skrifvelse, hvarigenom jag anmodad, att icke allenast för min del bidraga til Potatoes widgare allmännare och idogare Odling inom denna Wichtis Församling, utan ock att til Kongl. Finska Hushållnings Sällskapet [inlägna] inberätta denna

planterings tilstånd m.m., får jag ödmjukast gifwa wid handen, att ingen ting skall wara mig kärare, än uppoffra den tid som tiänstebestyrs göromål mig öfrig lämnar til Kongl. Finska Hushållnings Sällskapets patriotiska afsigters uppfyllande så långt jag kan och förmår. För detta år är jag ej i tilfälle att in för Kongl. Finska Hushållnings Sällskapet göra så ungefärl för Potatoes planteringen, så til tilstånd som afkastning, som jag borde, emedan jag för bristande biträde ej kunnat i en widsträckt Församling inhämta specifique underrättelser därom, anstalter äro af mig widtagna som framdeles göra det möjeligt. Enligt de underrättelser jag kunnat förskaffa mig om Potatoes wäxtens idkande härstädes, får jag således nu inberätta, at denna plantering idkas här allmänt. Ståndspersoner få Potatoes ifrån 3 och 4 til och med 8 a 9 Tunnor om året. Af ungefär ca 180 Bönder inberäknade med Pyhäjärvi Kapell, äro närmera 30 Krono Nybyggare, äro få som ej få minst 1 Tunna men ock många til och med 3 Tr. Af 250 Torpare samt wid pass 50 Jägare och Soldater, är ej någon som ej får 5 Kpr. men wäl flera til och med 15 a 20 Kpr. Allena inhyses hjon (hwilkas antal är nog stort) som [illegible] dagswerken kunna få sig någon täppa, beså den merendels med Potäter. Häraf finner det Kongl. Finska Hushållnings Sällskapet, att denna plantering idkas här allmänt, men jag måste ock anmärka, med olika framgång och fördel,

Jordmån är här wisserligen gynnande, men bristande kunskap på ett sätt att rätt tilreda jorden, som ock att rätteligen förrätta sädden, gör att många ej får öfwer 7 a 8 Kornet, som man säger, därmot skörda de kunnigare til och med 15 a 20 fadet. Att gifwa den okunnigare delen af Allmogen nödig underrättelse på en jordens tilredning som rätta sånings sättet blifwer högst nödwändigt, jag för min del skall wist icke underlåta, att enligt de nu komna föreskrifter wid alla möjeliga tilfällen bibringa dem denna kunskap så widt det sig för mig göra låter. Det är en förmån för Allmogen i denna Församling, att Ståndspersonerna äro mäst om Potatoes wäxtens befrämjande och därtil drifligt bidraga genom exempel. Att muntligen meddela underwisning åt alla mer eller mindre okunniga blifwer nästan omöjeligt i en så widsträckt och folkrik Församling som denna är, hwarföre jag ödmjukast anhåller, det Kongl. Finska Hushållnings Sällskapet behagade mig tilsända 10 a 12 på Finska språket tryckta exemplar af underrättelser för menige man om förmånligaste sättet att drifwa Potatoes planteringen, dem jag sedermera skall dela ut til några wissa och om Potatoes wäxtens befrämjande ombända Bönder i de större Byarne och aflägsnare Landtorper i Socknen, på detta sättet kan Allmogen (efter min tanke) lättast komma til de omfattande nödiga underrättelserna, ju bättre Allmogen lärer att idka Potatoes planteringen, desto gynnsammare blifwer skörden, desto större [illegible], åtminstone hos dem som ej kunna någon annan [illegible] fördel [illegible] lärer denna plantering härstädes kunna drifwas

ngen än til egit behof, brist på afhjälpning med fördel hellre att o
vanvinneligt hinder i vägen, det blifver wisserligen ej lönande a
på 6, 7 à 8 mils afstånd forsla 2 à 3 Tr: Potatoes för hvilka på h
wid högst 1. Rdr Tunnan, men så är jag öfvertygad derom att vinnat
om denna väg endast den drifves til egit behof, hvilken
och blifver ganska många sedan Allmogen lärer uttrycklige
lit känna dess mångfalldiga nytta, aldraheldst de på många
sedigt sätt kunna använda Potatoes til deras fördel, hvaruti
framdeles Barn och Scola undervisas sedan de först lärdt
inrätt i det dess plantering. Jag kan ej afhålla mig att
förvägsfrågan Kongl. Finska Hushållnings Sällskapet m
den underrättelsen, att här redan gifvas att hushåll som
med stor fördel tilreder af Potater, icke allenast det smak
lagaste bröd som ej eftergifver det bästa och sämsta hvete bröd
i Citron och Stärkelse, af 1. Kappe Potater erhålles 1. Skål
Stärkelse som försäljes til 12 Skill: genom denna industri
erhålles för 1. Tunna Potatoes Rdr 7:24. ß; men hvarom utb
jag mig dristar att vid lägligare tilfälle förmodeligen full
ständigare underrättelse. Af hvad jag nu i allerödmjukhe
hinberättadt, finner det Kongl. Finska Hushållnings Sällskape
sett det förnämsta hindret för Potatoes planteringens allm
genombrått, härrörande af brist på utsäde eller frö-Potater när h
redan til en stor del hjelpt och blifver i en framtid än mera, e
hvad emellertid vore det nödigt, det Kongl. Finska Hushållnin
Sällskapet ville förnämsta sätt förhjelpa de fattigaste af
Torpare och Inhyses hjon til frö-Potater, emedan det är
sett befunnit, det de för hvilkande brödföda sörja varen bru
ge sett gripa til deras i höst aflagde lilla förråd af
frö-Potater; ty sedan den fattigare delen af Allmogen
af detta årets i allmänhet stora missväxt i denna Sock
ej förtärdet gifvande Skörd behållit deraf i sista. Som
varar åsamkade betydelige gälder, blifver deras be-
hållning ganska ringa och högst otillräcklig til deras
bergning, detta utter gör att de gripa til hvad som för
under är, hvilket äfven til frö-Potaterne, til
[illegible]

dette nödiga behof vågar jag föreslå 8 à 10 Tr:, hvilka när
tidig anstalt derom göres kunna här köpas för 1 R: 32 ß Tunnan.
Jag får och med några ord nämna, det så frö- som vanlig
Potäter hinstädes allmänneligen förvaras i sand gropar och i
Källaren af de få, ibland ståndspersonerna, som dem ega.

Framhärdar med djup vördnad

det Kongl. Finska Hushållnings Sällskapets

Wichtis Prestegård d: 3. Novbr. 1802.

allerödmjukaste tjenare
A. W. Juderus

Ödmjukt Memorial!

Till följe af Kongl: Finska Hushållnings Sällskapets antydan af den 15 sistledne Maji, får jag i ödmjukhet insända en kort berättelse, om hvad i Messuby Församling kan vara tillgjort i anseende til den högstnyttiga potates planteringen.

Af brist på utsäde i förleden våras, kunde potates planteringen icke vidtagas i den vidd, som Höga Öfverheten anvist och förmonligheten för hvarje matlag fordrat. Länets värdige Styresman hade väl för at afhjelpa en sådan brist, uti sin Kungiörelse af d: 17 aprill detta år, genom de prisvärdaste mått och steg, sökt befordra vörkställigheten af potates planteringen, i följe

hvaraf, här vid Moderkyrkolandet, hölls den 9
maji en Sockenstämma, då i synnerhet den
fattigare Klassen af Sockens Inwånare blef-
vo tilsagde, at uppgifwa och anteckna sine
namn, under hopp at genom Landshöfdinge
Ämbetets föranstaltande, wårda hulpne til
utsäde; men detta slog felt, och fingo wederbö-
rande, af den ringa besparing, som under-
den här i [illegible] i synnerhet kännbara besf
tryckande Hungersnöd öfverblef, besåå sine
potatesländer.
Likwäl sträckte sig utplanteringen icke allenast
til Hemmansbrukarena, utan ock nästan sagt
til alla så wäl Torpare, som Soldater och In-
hysingar, hwilka äga någon jordlapp under
sin disposition, ehuru utsädet för desse blott
utgjorde en eller annan kappa.
Afkastningen war nog ringa, och torde öfwer-
hufwud tagen, endast uppgå til emellan 4:de och
5:te Kornet, sådane jordägare dock undantagne,
hwilkas potatesland består af hös gård och
sandmylla, och af hwilka någon enda kunnat
förräkna 10:de kornet.
Så ringa afkastningen för öfrigt war, torde
dock förråd til utsäde i nästa wår wara här
mästadelen at tilgå; och skulle brist uppå sig-
ses någon, kan Pastorsgårds disponenten
Herr Lefrén bispringa den behöfwande, helst
bemälte Herr Lefrén, ehuru afkastningen för

honom icke eller lärer öfwerstigit 4:de kornet, dock
af 400 Tunnors intägt, måste hafwa [illegible]
til afsalu. Priset kom härstädes wanligen bestäm-
mas per medium til 2 Rdr 24 ß. Tunnan.
Sedan omförmälte Herr Lefrén är ock den, som
här å orten synnerligen och framför andra utmärkt
sig med nitfull drift och omtanka til en ymni-
gare och utwidgad Kultur. Näst honom och i pro-
portion af ägorna utrymme, har Innehafwaren
af Kowerå Rusthåll, i Sulfo Kapell Herr
Kapiten Adolph Mag: Gripenberg, med lycklig
framgång idkat potates planteringen.
Utom wanliga rotgropar, hwari Allmogen plä-
gar förwara sine utsädes potater så wäl som de,
til föda ämnade; har jag ock så sedt dem förwara
i synnerhet utsädes potater uti pärtkorgar, i la-
gom warma rum, eller sådane hus, derest de
ock så hafwa sitt dricka, och som endast äro ljumme,
eller hysa en så tempererad wärme, at potater-
ne icke angripas af kiöld, men ej heller
bringas till grodd. Om potaterne blifwa
lagde bland stampe i de rednnämnde pärt-
korgar, stå de sig bäst.
Hwad handläggningen wid kulturen angår, så öfwerens-
stämmer de flästa erfarenhet, åtminstone här i år, at de
som planterat sine potater i sängar, haft bättre
afkastning och trefnad, än de som hade dem utsåd-
de i plöjde fåror. [illegible] den 18 November 1802.

Gustaf [illegible]

Ödmjukt Memorial!

Högädle och Widt Lagfarne Herr Lagman och Praeses
samt samtelige respective Ledamöter af Kongl. Finska
Hushållnings Sällskapet i Finland,

Högtährade Herrar och Gynnare!

Til wördsamt swar på det högtwördade Finska Hushålls
Sällskapets, til mig aflåtne högtährade bref, angående Potatoes
planteringens närwarande tillstånd här i Orihwesi Sockn, der jag aftenna
skolat; at denna plantering innom få åhr sig ansenligen förskofrat.
Åhr 1773 när jag blef hitflyttad från Lansbjo, hade en Bonde
Anders Andersson i Padustaival för par åhr tilforene fått sig ut-
säde från Langasala och meddalte äfven mig deraf en Kappe
ehuru jag sielf ocksa hade med mig lika myket. Detta har sedan så ut-
bredt sig öfwer hela Socknen at ingen bonde eller jordägare här finnes
som ei cultiverar denna wäxt. Ja Torppare, Soldater och Dragouner om
de hafwa någon täppe, och lökstänger, om de kunna inhägna sig någon wrå
mellan husen, så måste ~~ther~~ hafwa sig därpå Tobak, någon Kålroh och Potatoes.

Potatos räknas här för helgedags Kost; i Kötsoppor, med
färsk fisk. m: m. Men så långt har man här ei hunnit, som det
skal skedt i Engeland at det räknas för bröd och nyttjas i ställe
för bröd. En wiss Engelsk Fri[illegible] Skepps byggmästaren Fitkins, sade mig en gång: "Potatoes är ju bröd. Och kan ätas i stället för bröd
"med salt fisk etc. Wet Ni när en Skepps timberman i Boston där
"ifrån jag är hemma, kommer på dagswärke på Skepps warfwet
"hwad Kost han har med sig? Jo. intet mera än en Krucka med so-
"päter. Där är hans Frukost. middag och qwällsward. mera intet. Men
"desse Storfrässare, Finnarne måste hafwa bröd, smör, fisk, kött, och
"dricka ändock öfwer sin förätt. intet bake wi Engländare det til
"bröd, eller göra däraf bröd utan wi nyttia dem i stället för bröd.

Det wore önskan wärdt at någon af wåra Herrar Botanici
wille i någon afhandling beskrifwa de flere species eller variationer
som denna ädla och i desse sista tider af Skaparen oss förunta
härligawäxt skiljer sig uti, med sitt omdöme, hwilken af dem wore
fördelaktigast at cultivera. Wi hafwe här i Orihwesi, ehuru mig icke
tilbekant, almänna Potates, Engelska potates, Socker potates,
Mandel potater m: m. Jag har slagit up, wår oförlikneliga von Linnés
Species plantarum och funnit at han uprächner öfwer 30 slag
under namn af Solanum. p: m. 265. men de äro icke ätteliga eller nyttiga, mera än det enda Solanum tuberosum. n. 10. men därpå
anförer han dock ei flera sorter. men där förekomma dock: Solanum tuberibus maximis globosis: Solanum tuberibus flavis rugosis
Solanum tuberibus oblongis rubris m: m. Hwilketdera slaget af
desse wore nu bäst at cultivera? Eller månne de hwar hafwa sin
egen förmon, det hwari består den? Jag skulle för min del tycka
mäst om Engelska potater hwilke jag menar wara störst.

Ödmjukt Memorial.

Ännu hafwe wi icke eller med wår Potates plantering hunnit
så långt at wi däraf kunnat formera någon handelswahra. Ty
wi hafwe ei däraf haft något öfwerflöd. Den wore ock swår at
transportera i synnerhet om wintrarne, at den är så öm för köld.
Wete icke eller hwad den kan gälla i jämförelse mot Säd. Om den
betalar sin grund bättre än Säd m. m. Af 6 Cappland fick jag ett
åhr 10 säckar potater. andra åhret besådde jag samma land med
Korn och fick däraf 2 Tunnor. Hwilketdera lönte sig bättre är
jag owiss om. I tappor och särskilta Lägnader, må wi cultivera
wåra ädla potater, men icke önskar jag at den må uttränga
säden från wår åkerjord, emedan där är i sin wägt så variabel.
i förledit åhr fick in häraf 50 säckar. men i detta åhr ei fyllest
10.

Öfwer wintrarne conservera wi wåra Potater i Jordgropar
eller under wåra Portgolf i synnerhet om gropen är försedd
med wägg af timmer. eller halm Då stå de sig bäst.

Wi wörde Hans Kongl. Majestäts wår Allernådigste Konungs
omsorg om wår lifsbärgning med all undersåtelig trohet, och
skola winlägga oss om, at gå Hans Kongl. Majestäts hälsosama
afsigter til mötes på det möjeligaste.

Nuteligen framhärdar med all wördnad

Högädle och Wittlagfarne Herr Lagmans och samtelige
Herrar respective Ledamöters

Orihwesi Pastorat
d. 2 Nov. 1802.

Ödmiukaste Tienare
Eric Lencquist.

P.S. Nu borde iag beledsaga detta med min åhrliga tr
til Sällskapet, men nödgas anhålla om anstånd dermed
til winteren, då iag hinner med at afsända någon
Kohra til Åbo, at få mig penningar, hwaraf wi här ä
i stor brist.

Ödmjukt Memorial!

Till följe af Kongl. Finska Hushålls Sällskapets Högl. Respective skrifvelse af den 15. sistl. Maji, får jag äran att härmedelst i ödmjukhet afgifva den Requirerade underrättelsen om potates

skall
179
, att
Pojo
än
om-
kor-
edre
ed
intill
gen
, wa-

tiegjord — och hawall

-rit mera warm och något mindre wåt, hwari-
genom wäxten på de lågländtare ställen troli-
gen blifwit mera befordrad. — Efter nogaste
öfwerslag kan man dock med all säkerhet
antaga, att i denna Sockenen för i år blif-
wit inbärgade Ett Tusende Femhundrade =

— thy at tiegjord

växten första upkomst och widare b
fordran innom denna församling:-

I början af Sjuttijo talet var den
växt föga känd, åtminstone vet jag
kert, at icke någon bonde i församl
gen, för denna tid hwarcken sedt elle
hört omtalas den samma - Afledne
Prosten och Kyrckoherden Nohrmar
som först [illegible] befordrade potates wäxten hä
städes, giorde sig därigenom berätti
gad til den tacksammaste hugkomst o
erkänsla af alla Socknens inneväna

Utaf Capellanen och V. Pastoren i Asi
la Laurell hade han fådt en kappe p
tater, hwaraf han stycktals delte u
någon uti de större byalag, hwilka
ter erhållen wäxt skulle dela med gran
ne, tils alla finge sig litet utsäde. Ou
såsom allmogen gemenligen drager sig v
nya försök, så underlät han icke at e
desto trägnare föreställningar om väx

mångfaldiga nytta göra den antagelig, nyt
tiande tillika den nogaste tilsyn, huru
wida hans råd blifvit följde - Såsom ve
dergällning för sit myckna bemödande
i denna del ägde han innan sin död, som
skedde Åhr 1778. den fägnaden at se pota
ter växten öfwer alt med nöje idkad
och befordrad -

Sedan allmogen därefter kommit til
en närmare och bepröfvad kännedom
af potaternes förträffeliga nytta och i syn
nerhet fått njuta uti dem et välsignadt
hjelpemedel til lifvets bärgning under
de inträffande miswäxt åren, hafva de
med så mycket större sorgfällighet vin
lagt sig om denna wäxt, såsom den häl
sosammaste föda både för sig sielfva och
deras kreatur, så at ingen bonde härstädes
finnes, som ej årligen häraf gör åtmin
stone en och par tunnors utsäde och däraf
niuter emellan 15. och 20 tunnor. Öfwer
hufwud kan man räkna på hela för-

- rit mera warm och något mindre wåt, hwari
- genom wäxten på de lågländtare ställen troli
- gen blifwit mera befordrad. - Efter nogaste
öfwerslag kan man dock med all säkerhet
antaga, att i denne Socknen för i år blif-
- wit inbärgade Ett Tusende Femhundrade -

Mey at Tiegen [illegible]

samlingen som består af 172. mantal
emellan 5 och 6000de Tunnors årlig af
kastning. Culturen af denna växt är
för innevånarena härstädes känd lik
så väl som dess användande til h
jehanda slags föda samt deras för
waring öfwer wintern uti särskildte gropar, hwil
ka väl tillsyte icke förr än om wå
ren öppnas.

Framlefwer med fullkomligaste
Högaktning
Kongl. Finska Hushålls Sällskapets

Ödmjukaste
tjenare
Johan Chr. Grah

Hauho d. 22.
November 1802.

Ödmjuk Relation.

Till ödmjuk åtlydnad af Kongl. Finska Hushåll-
-nings Sällskapets Wördade befallning, får jag
härmed äran i ~~[illegible]~~ ödmjukhet anmäla, att
Potatoes wäxten innewarande år i denne Pojo
och omliggande Socknar warit något mera än
medelmåttigt gifwande, och belönat den om-
-tänksamme jordbrukarens möda med 20. kor-
-net och derutöfwer, då däremot den mindre
idoge och uppmärksamme fått nöja sig med
alla derunder nedstigande grader ända intill
6.te kornet: Kanhända hade afkastningen
ännu blifwit förmånligare, om Sommaren wa-
-rit mera warm och något mindre wåt, hwari-
genom wäxten på de låglänttare ställen troli-
-gen blifwit mera befordrad. — Efter nogaste
öfwerslag kan man dock med all säkerhet
antaga, att i denne Socknen för i år blif-
-wit inbärgade Ett Tusende Femhundrade,

[illegible] at Tiugond

Tunnor Potatier, oberäknat Eknäs Stad,
hwarest denne nyttige wäxt äfwen mycket
cultiveras. — Under längre tyd har förmån
och nyttan af denne förträfflige wäxt i hu
-hållningen, här å orten warit känd, och i
följd deraf — åtminstone här i Socknen — såwä
af Ståndspersoner som allmogen allmänt nyttj
som derunder — såwäl som af de underrättels
Kongl: Finska Hushållnings Sällskapet beh
-gat meddela — wunnit, icke allenast fullkom
-lig insigt i bästa och förmånligaste odlings
-sättet, utan äfwen lärt at spara utsäde til
[illegible] behöfwelig tid, såwälsom at sådant öfwe
wintren, antingen uti goda källrar eller j
-gropar, för köld och förruttnelse bewara. Fö
-den har ock warit den, at hwarje wår — åtm
-stone de Tre sednaste åren — funnits utsäde
deraf, icke allenast till Socknens eget behof
utan äfwen till hielp för angränsande gre
-nar. — För närwarande tyd säljas Potatier
— hwaraf på de flästa Herregårdar i Socknen ä
ansenlig tillgång — för En à En Rd Sexton sch
Tunnan. —

Pojo Sockn i Nyland den 24 Nov: 1802

J. J. [illegible]

Kongl.
Finska Hushållnings Sällskapet
Åbo

Allerödmjukaste Berättelse:

Hvarmedelst af Högvördige och Vidtberömde Herr Professoren Doctor Avellan, att, under Ama[illegible] bemälde Herr Doctor Lindroos af svår sjukdom at [illegible] nu [illegible] Kongl. Finska Hushållnings Sällskapets [illegible] skrifterne —

af den 15. sistledne Maji rörande Potatoës Culturen i denna Socken, aflemnas berättelse om hwad i Socken angående Potatoës wäxten allmänneligen blifwit tilgjordt, hwarjag, äfwen i anledning deraf, at jag, wid af Konungens Höga Befallningshafwande i Orten gifwnen Sockenstämma, hwarstädes af mina Sockenbor blifwit utsedd, at wara [illegible] för dem wid Potatoës planteringen m. m., inberättar följande:

Omkring år 1774. kommo Potäterne här i denna Socken genom vice Häradsskrifwaren och Kronolänsmannen Eric H. Gisseli åtgiärd, hwilken förskaffade sig frö=Potäter och hwarmera af egen beräkning utdelade med sin Son Expeditions fogden Eric Gisselius till Sockenboerna [illegible]. Potäter till hwarjehanda man småningom började plantera dessa och har planteringen efter hand i synnerhet de sednare år tagit så tilltagit, at intet Hemman finns som ej utsätter Potäter till något behof. Samtliga år har bergningen af Potäter warit rik och ibland har man fått mindre, gemenligen har man fått efter 1. Kappe 8. a 10. eller stundom 15.

Sockenboerne hafwa, hwarken [illegible] culti[illegible]rat Potäter på följande sätt: Warefter som landet uplöjes med ploug utsättes potäter i hwar fåra, hwilka sedan blifwa betäckta med den mullen som af den närmaste fåran blifwit upplöjd, hwarwid några likaledes blifwa till bergningstiden infallit, en [illegible] lätta, sedan Potäterne på berörda sätt blifwit utsatte och wuxit till ungefär et qwarters längd, och [illegible] den spirad nödwändigt, likaledes at fördigt [illegible] ogräs,

har med en [illegible] Bord öfwer landet, hwaraf ogräset förswunnit och Potatoës roten blifwit rubbad; hwaraf gemenligen händt, at Potäterne börjat wäxa frodigare och ymnigare.

Jag och några få andra hafwa i år idkat Potatoës Culturen efter af Kongl. Hushållnings Sällskapet genom Kungjörelse 1801. utgifwna förskrift så som på försök, och detta lyckades så för oss, at jag efter 20. Kappar [illegible] 14. Tunnor och de andra, till det närmaste i proportion efter utsädet. Jag [illegible] at wäl gjorda försök, skall snart efter hand blifwa allmänt [illegible] Loco hwar detta försök i år funnits utan ändskap wäxten i Skogsbyarna, hwarest Nattfrosterna äro starkare, wärre, i [illegible] till sjö [illegible], hwilket icke så snart i Skogen och [illegible] denna bord[illegible], samma och hösten [illegible] hwar jag har wistats, har Tenns by jemte andra på den [illegible], skurit wagn 2. weckor snarare än wi, som bo midt i Socken, till samma [illegible] i proportion, och har gemenligen frosten under de 2. sista weckorna skadat wäxten. Herr Adjutanten Lagerstedt, som har sit Boställe beläget i Tenns by, berättade för mig, at sedan han sista wåras, efter Kongl. Hushållnings Sällskapets berörda förskrift utsatte Potäter i [illegible] och sedermera i rätten till upplöjde mullen [illegible] emellan fårarne öfwer Potatoësplanterna, har wid bergningstiden i den lösa, medelst sagde upplöjning öfwerkomna mullen, funnits potäter; men sinå som [illegible],

Hwaraf kan man sluta, at Potäterne såsom från Peru komne, älska långa och warma Somrar, samt trifwas icke gärna på dylika frostnämda ställen som skogsmarken har städse; dock har händt, at de efter långa och warma Somrar fullt mognat. Man hwarken hafwer händt det här, ja icke ännu i min tid än öfwer, at man fått stjelkar och blad till nytta, de hafwa likwäl wanligen skadade af kölden innan bergnings tiden infallit, de äter som afskurit sig warit under jorden wären (som wägar här, till kölden och frosten om hösten bättre förhindra.) hafwa funnit, at han i sin wäxt tref afstannat.

Afkastningen har i synnerhet på sina ställen warit temmeligen god, Skogsjorden undantagen, hwarest altid skördas mindre.

Frö kan här icke utspridas; i min tid hafwa de, har ännu ingen bonde utbjudit sina Potäter till salu: den som mera skördat, låter utgå i hushållet mera, den som mindre sparsammare; få här bewaras kokas eller stekas; dock händer understundom, at en Torparen m.m. af sin husbonde eller någon annan begär några kappar till frö, hwilka då betalas med något arbete eller annat smått, eller ock emottager han dem som lån.

Allmogen har lärt sig at öfwer wintern wäl bewara dem i sina rotgropar.

Som man wärar ända än ingen tog Allmogens förfrämjan den andra i det Potatoes Culturen;

Ståndspersonerne i församlingen hafwa icke heller underlåtit at föregå allmogen med godt exempel. Somliga af dem hafwa wanligen inbergat Potäter till 100. Tunnor om året, och kanske må godt drögen.

Tammela d. 22. November 1802.

A. Nordgren
Pastor Adjunct

Ödmiukaste Memorial:

På Högloft. Kongl. Finske Hushållnings Sällskapets anmodan af den 15. sistl. Maij, får jag nu den äran at afgifva berättelse om Potatoës växtens odling i Pälkäne Sokn af Tavastehus Län och derinvid belägne Negd — Framledne K. H:r Öfversten och Riddaren Stjernwall, erkännes tacksamt för den förste som i Pälkäne År 1768: Cultiverade Potatoës å Mystelä Second Majors-Boställe,

hvilket af samme Högbemälte Herre länge därefter innehj
Snart insågo Soknens öfrige Stånds Personer och Bönde
skap, fördelen af denne Plantering och upmanades deraf
dess idkande, i början såsom Kryddgårds=växt —
Småningom i mellan åren 1770. och 1775: flyttades den i Kål
gårdarne och sedermera har den uptagit små stycken af Gjelfv
Åkrerne — Bönderne här, ehuru tröge til ändring a
Förfädernes bruk, öfvertygades medelst synbare exemp
om nyttan af Potatoës skötseln, hvilcken ock nu af dem m
grant idkas — Det första slag af denne växt de sing
med rödt skal och knölig skapnad, är såsom mintgifvand
nu mera nästan utgångit — I dess ställe brukas a
runde gule och Gulblommige Potaterne öfver allt hos a
mogen — Endast Herrskaperne sköta de store Engelsk
de Blåblommige så kallade Socker Potatoerne, och d
aflånge Gule, som fått namn af Mandel=Potatoës:
I år var afkomsten af denne växt mindre än näst föregå
åren, och upgick i Soknen ohngefähr til 9: tunnors bergn
af hvarje tunnas utsäde — Efter uptagningen pläga
torkas å Rije golf 2 a 3 dygn, hvarefter förvaringen öf
vintern sker i djupe Jordgropar, som hittintil väl lyckas
Gångbare priset i Orten är 2 Rdr för En Tunna Potatoës
Så långt är redan kunnit at äringen af Potatoës vid
någorlunda god skörd af Spannemål, öfverstiger det som i hvarj
hushåll til Menniskors näring behöfves, hvarföre Försök
blifvit gjorde at använda Potatoës vid Boskapens utfodrin

Kalfvar, Koor, och Svin, hvilka lättas til deras förtäring, både
och utan all tillsats af Rågs Säd, eller Salt; men som Växtens
finaste Gryta: Jag menar det hvite Potatoës mjölet, öfverträffande
bästa Hvetemjöls fynes förslöjas, har omtankan hos några
blifvit ledd at försöka Potatoernas Malning — Värkelige
verktyget dertil är än ganska ofullständigt, bestående
af en vanlig Qvarn=Tunnt, så lång at den jämt räcker öfver
diametern å en vattsåf, vidare ofvan och smalnande ned
åt til halft quarters mellanstånd imellan långsidorne,
innom hvilcken en Cylinder af Järnbleck, lika lång med
Tunnten och skärhuggen såsom vanlige Köksrifjärn, på
sin Horizontelt lagde axel, med hvef rullas samt nöter
Potaterne emot plane rifjärn, slagne å hvardera sidan
af Tunnten, under jämn påöfning af vatn til mjölets ned-
sköljning i Såfven — När bestämde quantiteen är ma-
len, frånskilljes det fijnaste mjölet medelst slamning och
torkas på Olla i Bakugn — Det grofva såsom lättare
och mera flytande afhälles til förbrukning i Ladugår-
den, där Kreatur af alle slag äta det häldre än omalne
Jordpäron — Denne förädling torde framdeles vid vidsträkta-
re odling och ymnogare afkastning förtjena Högloflige Kongl:
Finske Hushållnings Sällskapets omvårdnad.

Selkäne den 24. November 1802:

Gust. Hieman
Pto

Ödmjukaste Memorial!

Den hedern, att jag blifwit antagen, til en Medlem af Kongl. Finska Hushåll- nings-Sällskapet, erkänner jag med största vördnad, och önskar ingen ting högre, än att wärdigt för min ringa del kunna något medwerka, til befrämjandet af Sällska- pets Stiftelses vackra och helsosamma Ändamål.

För att til en början ådagalägga min hjertliga önskan och benägenhet dertil, får

föredragen [illegible]

jag, enligt til mig ankommen Högwördig
Skrifwelse och förfrågning, för detta år lemna
så fullständig berättelse som möjligt är, om
Potatoës bruket i Sahalax Sokn beskaffen-
het och Kultur, til hwars Allmänna och nytti-
ga Odlings Tjenst Konglige Majestät allernå-
digst wändt Sin Högstwälgörande Omsorg.

Uti Sahalax, och hwilken jag förmodar, äfwen
i de flästa Tawastländska Soknar, har i frågava-
rande Plantering blifwit idkad efter det härtil-
has Allmogen gamla wanliga sättet; men Prä-
sterskapet har ej underlåtit, och skall ej under-
låta at ännu framdeles göra de, af Kongl.
Finska Hushållnings-Sällskapet i landet,
gratis utdelta Underrättelsen om förmånli-
gaste sättet at drifwa denna nyttiga Plante-
ring til dess högd, ännu mera bekanta och gäl-
lande för Månge Män. Til eget behof ag-
nen som til årligt Utsäde, hafwa de aldrig be-
hålt mindre Utsädes korn, ty efter den säkra
kännedom jag hafwer, så torde intet hemman
större eller mindre hemman i Soknen gif-
was, som icke anwänt minst ett Kappaland
Jord til denna wälsignade Wäxts kultur til ag-
och efterkommande bergning: Allmogen
och Arbetsfolket äta dem här å orten wanli-
gen torrkokta, hwarigenom mycken Spanmål
och brödföda besparas; men sättet at förädla
denna Wäxt, och at deraf tilreda Mjöl til bröd

bakning och annan tjenlig föda, är wäl ännu
hos dem okändt, men det samma kan i framti-
den efter hand blifwa hos dem mera bewandrat:
Skördan och Afkastningen har i år warit mä-
stan under medelmåttan, förmodeligen härrö-
rande af myckit wåt Sommar: Förråd til
följande årets Utsäde, tilkom jag och hos
hwar och en Jordägare, utom det, som i hösten
til consumtion fännes: och när den nu kan för-
sträcka den andra något til afsalu; så betalas
wanligen fyra skilling för Kappen. Men
största hindret til denna kulturs utwidgning,
och til förytrande af denna Wahra här å Or-
ten är: at de närmast belägna Städerna,
Tammerforss och Tawastehus, anwända til större
delen sjelfwa den jord de äga til denna
Planterings anläggande, och skulle ej wara så
myckit i behof af denna wäxt, hwarigenom
transport kostnaden til berörde Städer ej kan
kan blifwa til fullo ersatt: transporten åter
til de härifrån längre belägna Städerna, hin-
dras myckit af den fördom, at denna
wäxt af ömtolighet för köld ej wågar
förskämmas, och at Allmogen har nog bes-
twärlig kostnad at dessutom förslå sin Span-
mål, såsom sin nödwändigaste Wahra til
de längst belägna Städer, hwarest den
mäst betalas; men at förwara öfwer Win-
tern i Jordgropar Potatoës utan[som] i källaren,

ter en berömwärd wedertagen sed han städ-

För at undanrödja alla hinder, och at
utwidga denna högst nyttiga Plantering, hu-
wudsakligen wara, så, utom Lön råd och under-
wisningar, torde uppmuntringar och belöni-
gar blifwa hädanefter utwägar til ändamå-
lets winnande. Jag wågar derföre nu i stör-
sta ödmjukhet föreslå och hemställa til Konglige
Kansliets Hushållnings-Departements högst Respecti-
ve Ordförande och Deß Wärde Med samma
öma Widgjörande, om icke, enligt den, af Kro-
Expeditions Befallnings mannen och Krono Läns-
mannen Anders Gustaf Rynklund den 14. Octobr
innewarande år förrättade och wid Tings-
stämman den 24. derpå sanctionerade Syn, såsom
med följande Instrument utwisar, Hemmans Bon-
den Emanuel Sjöttilä från Flola by och Saha-
lax Sokn, hwilken med betydlig möda och
kostnad uptagit en med gräs stån betäckt
oländig mark af flera tegsland til Flo-
latöes [illegible] framwisande, och dessutom
försedt den samma med förswarlig gärd-
gård af Sten, med mera, hwad berörde Syn
Instrument närmare utwisar, gjordt sig be-
rättigad til en hedrande belöning? Skulle
denna Emanuel Sjöttilä, hwilken såsom
andra i Sahalax Sokn uptändt sig med
mera drift och omtanke til en [illegible]

42: foto n. 412

Anno 1802 den 14 October, förrättades
af undertecknade Expeditions Länsman
och Kronolänsman, med biträde af
Extra Ordinarie Nämndemännerna
Johan Hartala och Eric Kandala
ifrån Flola by och Sahalax Sokn,
Syn och Besigtning å Bonden Ema-
nuel Sjöttiläs ifrån benämnde by och
Sokn [illegible], hwilket han
för några år sedan, hwar efter deß
närmare uptagna Omwärfnader Länd-
mannen Henric Järnqwist, til in-
nehafwaren af hemmanet Sjöttilä
skoglösa Krono Lägenhet Hemman,
med [illegible] å Flola Byes
med [illegible] från ägodelningen
[illegible] och [illegible] uptagande
af [illegible] Qwinnwall,
under en med [illegible] o-
ländig mark, [illegible]
uptagit, och hwilket [illegible]

Gratis

numera är igenfunnen, befunnits
innehålla både Geometrisk
[illegible], och af den [illegible], de
[illegible] och [illegible] stom af
[illegible] sen, men [illegible] med
[illegible] och [illegible]
[illegible] som [illegible] af
öfwerhundrade sju manna, [illegible]
icke [illegible] alla den som [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible].
[illegible] Emanuel
Hjöttilä [illegible]
och med [illegible]
dom, [illegible] Potatoes
[illegible] i det
[illegible] nu [illegible],
[illegible] i [illegible]
[illegible] [illegible] –
trettio [illegible] Potatoes [illegible]
[illegible]; och [illegible] jemwäl [illegible]
[illegible] och [illegible] af [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] –

[illegible] [illegible] [illegible], så
[illegible] med den
[illegible], än [illegible]
[illegible] som [illegible] än [illegible] [illegible]
med någon [illegible], [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] –
[illegible], och [illegible] jemwäl
än [illegible], [illegible] Pota-
toes [illegible] som [illegible], och [illegible] –
[illegible] Emanuel Hjöttilä [illegible]
[illegible] af [illegible]
[illegible] [illegible].
Tid och ort förutskrefne
[illegible] [illegible]

O. Kyrklund

Detta Syneinstrument blef efter sitte dagars förrud
[illegible] tillkännagifwande för samtelige Byamän och
[illegible] Sahalax Sockens Invånare med fullkomligaste
bifall uppläst och godkändt. Intyga [illegible]
Sahalax Prästgården d: 24. octobr. 1802.

Joh. Fredr. Sederlev J. G. Wanoeius

Carl Gabrielsson Hjöttilä
Gamle åbon i Hola.

Eric Simonsson Klemola
Gamle bonde i Mäkelä

M
Matths Michelsson Lahdenperä
Gl. bonde i Paakala

Simon Simonsson Hänkij
Rätthållaren

och utdrifvand Cultur af Potatoes, gjordt
sig wärdig belöning, och den samma genom
mig skulle honom efter gifven berättelse
och Upmuntring ofördröjligen tillställas, hvarmed
vid at uppmuntrande och tjänligt tal ej skulle
urskt låtas; så förmodar jag, at öfriga
Sokne boars håg och omtanka skulle väckas
och bevekas til efterfölgd af en likna be-
römwärd Industrie och ofta nämnde högst
nyttiga wäxts frambringande.

Sahalax d. 18. Novembr. 1802.

Joh: Gust: Federley

Ödmjukaste memorial.

Till den upplysning, som Kongl: Finska Hushållnings Sällskapet i wördad skrifwelse af den 15. sistledne Maj: af mig äskar, angående Potatoes-planteringen och dess Cultur i detta Lampis Pastorat, får jag härmedelst i allerödmjukhet meddela.

Wid jordenes beskaffenhet, som mästadelen består af

...n Kenig accessit är flere exemplar

...drages

myllor och sand-myllor, är mycket tjenlig och förmånlig för
Potatoes-planteringen, är oundelig; men dock har den
i alla afseenden nyttiga och gagnelige wäxt icke blifwit
här med den drift och omtanke och till den ymnoghet, som
man önskat, kultiverad; hwartil orsaken förnämligast
warit en mindre kunnskap om sättet att odla denna wäxt
och om dess gagnande nytta i hushållningen. Nu äro
desse hinder, genom en nådig Öfwerhets wälgörande om=
sorg och det Kongl: Finska Hushållnings Sällskapets
bemödande att befordra det landets wälmåga,
till det mästa undanröjde; hwarföre att allmogen i
senare tider, upplyst om dess odlings sätt och gagnelige än-
damål, samt uppmuntrad af de mera upplystes ytter=
dömen, med större drift wänt sig om denna wäxts kul-
tur, så att icke en enda hemmans åbo finnes här, som icke
har sitt Potatoes-land, trägård eller [illegible] och med några
de alnsjordes storlek, hwarken med minst som [illegible] wäg
[illegible] för den minsta hemmans egaren.

Så stort förråd af Potatoes har ingen ännu hittils
hafft, att det kunnat utsträcka till afsalu.

Skörden af afkastningen af denna wäxt har warit
i år någorlunda ymnig och lönande, så att om Potatoes
wäl förwaras öfwer wintern, torde wäl ingen brist
wara på utsäde i nästa år.

I detta Pastorat har wäl ingen med särdeles ut=
märkt drift och omtanke kultiverat Potatoes wäxten,
att den förtjenar nämnas.

Slutligen wore det högst önskeligt, om en ymnogare [?]
... af utwidgad Potatoes kultur skulle winnas, att flera
exemplar af den finska underrättelsen för menige man,
om förmånligaste sättet att drifwa Potatoes-planteringen,
som af Kongl: Finska Hushållnings Sällskapet genom
trycket år 1801. är utgifwen, kunde erhållas till utdelning
ibland den mindre förmögna delen af allmogen, som kunde
draga mycken nytta af denna beskrifningen, men äga ej till-
fälle och förmögenhet att förskaffa sig den samma. Lempis [?] den
25. November 1802.

Hinr. Gust: Åkerman

Vördsamt Memorial.

Till åtlydnad af Kongl: Finska Hushålls-Sällskapets begäran, uti Skrifvelse, af den 15: Maij sistl: angående Potatoes-växtens culture och odling, i denna Wichtis Sokn m: m: får Jag äran till vördsamt svar lämna, at denna växt, ej allenast, af Stånds-Personer, utan ock af allmogen, till större och mindre qvantiteter, planteras och med förmon idkas, förnämligast till egit behof, emedan Innevånarenes aflägsenhet, och vägens längd ifr: de Större Städer, ej kunna finna särdeles räkning därvid, at till afsalu plantera, och transportera denna växt, då de närmast belägne Soknarne, fourniera Städerne med denna

nödvändigheten vahra –

Ändamålet, är nu mera likväl till detta måste i denna sokn vunnit, då denna ypperliga och nyttiga växt, är allmänt känd, och sedan lika allmänt cultiverad, på sätt, Jag förut redan äfven omnämna, af alla sokens medlemmar, utan undantag. Jag vill ock förmoda, at då erfarenheten lärer Innevånarne at närmare känna nyttan och fördelen, af denna förträffeliga växt, at de i samma mohn, allt mera och mera, vinlägga sig därom, at drifva denna Plantering, till att större och större högd, hvartill utom egen fördel, Ständs-Personernes exempel till en stor del, ofelbart lär bidraga.

Jag glädes, at kunna gifva Kongl: Hushålls-Sällskapet denna förmonliga berättelse, om Potatoës Planteringen i denna sokn, och får i öfrigit åberopa mig, hvad H:r Kyrko-Herden Sidorus, i detta ämne inberättat, dock med den tilläggning, at Frö-Potatoës, till den quantité H:r Kyrko-Herden utsatt, medelst Kongl Hushålls-Sällskapets benägna föranstaltande, kunde endast för nästa år, för de af hvarom anförde orsaker tilldelas de fattigaste, af denna soknes Innevånare; hvartill tillgång, innom denna sokn finnas, emot detta utsatte Priset en Rd. 32 ß.

hvartill Jag erbjuder äfven a 10 H:r i fall ej någon annan därtill vill inga, hvaröfver Jag utbeder mig Kongl: Hushålls-Sällskapets svar, på det Jag i sådant ändamål må kunna sätta i beredskap detta determinerade quantum Frö-Potatoës – dock at ej några af mina torpare och underhafvande på mina Egendomar, som stiga till ett antal af Femtio Sex hushåll, ej må njuta denna förmohn sig till godo, emedan de måste äro, och böra vara försedde därmed, och Jag dessutom sielf vanligen försedt, och äfven framdeles vill förse dem därmed, utan at tillskynda Kongl. Hushålls Sällskapet någon kostnad, som andre, med mera skäl kunna göra sig räkning uppå – Det enda jag nu utbeder mig, är at emot betalning eller gratis få 20-ab. exemplar, af den afhandling Kongl. Sällskapet på finska utgifvit, om Potatoës rätta Skötsel och planterande till utdelning ibland mina underhafvande.

Vangsjö och Kelviå sokn d. 17. November 1802.

A. Hinder

Ink. d. 5 Dec. 1802.

Öfver 1802. Åhrs Potates Plantering uti Mäntzälä Sokn i Nylands Lähn. Så till Utsäde, som Afkastning. Jag Underskrefven, som i anledning af Konungens Befallnings hafvandes föregångne kungiörelse och deri åberopade Kongl. Finska hushållnings Sällskapets anmodan. m: m: vid Allmän Sokne Stämma blifvit utsedt och vald till denna befattning. aflämna följande underrättelse. nemligen

	Matlag som Potates planterat	Utsäde Tunnor	Utsäde K.	Afkastning Tunnor	Afkastning Kap.
Mäntzälä kyrkoby.	75.	58.	10	708.	6.
Nummis	46.	70.	13	612.	21.
Haitjerfvi	42.	12.	—	96.	—
Saris	21.	9.	15.	81.	—
Kaikalammi	22.	17.	23	177.	16.
Sulkava	56.	25.	26	280.	—
Hirvihara	39.	33.	15.	361.	—
Sexjerfvi	74.	14.	5.	158.	16.
Ohkois	49.	30.	13	183.	24.
Selinge	40.	11.	26	131.	5
Soukis	31.	15.	2½	128.	28
Ongima	14.	9.	28	96.	10.
Nikinoja	8.	5.	21.	43.	24
Levando	16.	7.	15.	75.	15.
Summa	533.	322.	10½	3073.	29.

Anmärkningar.

1:o När ifrån ofvanstående summor afdrages 66 T. 25½ K. utsäde och 761 T. 29 K. afkastning, som af Ståndspersoner 17 matlag til antalet blifvit Planterat och inbergat, återstår 255 T. 15 K. som af 516 matlag Allmoge, varibland Handtverkare, Dragoner, Soldater, Reserver, Torpare och inhyseshjon inberäknas, förledne våras i denna Sokn til större delen blifvit med Plog Planterade, och varaf 2312 T: inbärgades, uppå flere sorter Jordmån, till dett måste lera var af nästan all Plogjord här i Soknen består.

2º Olkis och Mäntsisbyar bestående af 16 matlag, tillika med 31 af andra, tillsammans 47 matlag varibland större delen visserligen idka Potates Plantering, hafva ej uppgifvit, varken utsäde et: af Skörning, ehuru flere påminnelser blifvit giorde, och man genom tienlige föreställninger velat betaga den fördom, at efter en sådan uppgift, de kunna blifva beskattade, hvilken tanka till en stor dehl hos Allmogen är rådande.

3º Den mästgifvande afkastning har Bonden Eric Simonson Lassilantö [?] hirvi byar fått, hvilken bärgade 4 T. efter 4 K. utsäde, hvilket likväl mera bör tillskrifvas en lycklig händelse än hans personliga förtienst. Därnäst hafva några fått emellan 20 och 24de; föröfrigit har förhållandet varit emellan 6te 8de och 14de och det minst lönande 4de kornet hos någon enda.

4º Skatte Bonden Johan Eskilsson Tuppuri uti hirvihavaraby, är den här i Församlingen bland Allmogen, som i synnerhet utmärkt sig genom Potates Plantering och dess skiötsel, varmed han närmare 20 års tid fortfarit; men i synnerhet de sidst framflutne åren, med flere i den vägen nyttiga försök, så at han altid haft tillräckligt för sitt hushåll, kunnat hielpa många behöfvande så inom som utom Sokne med utsäde, dels till låns, dels emot lindrig betalning, och dess utom genom Potet försäljning så å landet som till närmaste Städer, kommit sig till någorlunda förmögenhet. Hans afkastning i detta år efter 6 T. som med Plog Planterades, Rensades och Kupades, är 100 T. hvilket ibland Allmogen, åtminstone uti Soknarna häromkring är sällsynt, och lärer Johan Eskilsson Tuppuri knappast ägarsin like innom sitt stånd uti ofortruten flit, omtanka och tilltagsenhet så vid Potates skiötseln som sitt öfriga Jordbruk. Hvarföre jag ödmiukeligen anhåller at ofvannämnde Joh. Eskilsson må hos Kongl. Finska Hushållnings Sällskapet komma i hög gunstig åtanka:

5º Därnäst har Soldaten vid Kongl. Nylands Linie Regte No 18 Eric Jung uti Ongimaby här i Sokn, uti flere Åhr med särdeles flit och omtanka till egen förmån och andras efterfölgd idkat Potates Planteringen, så at han efter sitt utsäde merändels haft ymnig afkastning. I detta år bärgade han efter 1 T. utsäde 15 Tun: Jag måste likväl tillika afgifva den sanfärdiga intyggan i anledning af vad till min kunskap

kommit, att ingen af alla de å första sidan antecknade byar saknar dem som icke med beröm lig [?] sig och lust äro angelägne at utvidga sin Potates Plantering, ehuru de ännu ej kunna jämföras med Johan Eskilsson Tuppuri, och derföre ej heller kunna namngifvas.

6º Mäntsälä Sokns Potates afkastning hade blifvit märkeligen större detta Åhr, om ej af det mycksna [?] Regnet alla låglänte Potates länder blifvit vattensinke, som förorsakade en ringa Skörd [?], och därtill har äfven bidragit förledne Åhrs misväxt både på Spannmal och rot växter och den deraf följande fattigdom, som tvungit de flästa att uti yttersta nöden, till lifvets uppehälle, tilgripa en del af sine Frö Potates: varigenom några kommit at sakna och många åter fått nöja sig med mindre utsäde än vanligt.

7º Potates Planteringen här i Soknen, räknar sin början i bland Allmogen från slutet af 70 talet. Då en del af de omtänksammare, följde några Ståndspersoners efterdömme och började dermed giöra försök. Och alt sedan, något var kommit till öfvertygelsen, om denna härliga vä[x]tens mångfaldiga nytta och förmån, har odlingen deraf alt mer och mer utvidgat sig, i synnerhet de sidst förflutne 10 åren. Hvilket jag och alle de som härom äga kännedom kan försäkra och tillika intyga att denne Sokns allmoge i anseende till Potates Cutturen täflar med de flästa Sokner här i landet en uppmärksam resande kunnat genom fara.

Mäntsälägård d. 25 november 1802.

Carl A. Möllerman.

Uppläst efter slutad Gudstjenst i närvaro af Församlingens Ledamöter, som bestyrkte Riktigheten til alla delar af denna skrifts innehåll. Intygas af Mäntsälä kyrcka den 28 November 1802.

Isaac Walleniu[s]
R. och Cyrkob[?]

A. Hielberg [?]

Anders Joh. Asp [?]
Kyrk. et Sacellan [?]

Eric Johansson Juuvala.
Sexman

Henric Henrikson Mäkelä
Kyrkovärd

Til det Kongl: Finska Hushålls Sällskapet!

Då nu mera tiden är inne, då hwilken Kongl: Finska Hushålls Sällskapet, uti förstnämnde Skrifwelse af d. 15. Maji innewarande år, begärt underrättelse om Potatoes planteringens tillstånd på denna orten, skyndar jag mig, at fullgöra med nöje uppfylla detta wärdiga Sällskaps Patriotiska åstundan; men [illegible]

[illegible] tingat Tingsöra — men som [illegible]

vid sådana allmänna berättelsers uphättande, hos
sig och anhållar allraödmjukast, at Kongl. Finska Hus-
hålls Sällskapet, med gunstbenäget afseende å en
wälmening, behagade höggunstigt ursäkta den ofull-
komlighet, som emot min wilja märkte röja sig vid
denna uppgift.

Den för ungefär 12. år sedan, i Asickala kapell uti
Hollola Sokn, afledne vice Pastoren och kapellanen La-
rell, har warit den första, som infört Potatoes wäxten
i Tavastland, för wid pass 40. à 50. år sedan.
Efter berättelse skal han wid en resa til Nyland hä-
tat med sig hem några stycken Potatoes, hwilka han
på sitt kapellans Boställe utplanterat, och igenom den
nyttiga skördens förråd til at betydeligare utså-
deden han derigenom kommit at förmoda, icke allena
af Potatoes mångdubbla och förmånliga afkastning,
utan ock, genom outtrötteliga försök, om deras oumbä-
righet och stora nytta i hushållningen, til brödföda
besparande, begynte han med den hushållsaktiga Patrio-
tiska ... sina Sockneboer til Potatoes wä-
xtens skötande, utdelte frö-potatoes åt alla dem som
åstundade, underwiste, af egen erhållen förfarenhet,
deras rätta skötsel, nytta och förwarings sätt, alla dem
som efterfrågade honom derom, samt utgaf slutligen,
efter mångårig samlad erfarenhet, en tryckt afhand-
ling om alt hwad som rörde denna ovärderliga wäxt, hwil-
ken afhandling han ock tryckt, med ... af egen ...
utspridde nästan öfwer hela Finland.
Denna wärdiga landtbrukarens förtjenst i denna wäg, f

wäl med alt skäl hans ättar i et tacksamt minne
minnas, och ingen, som nu drager fördel af hans Pa-
triotiska bemödande, förglömmer, at de äro honom
härföre den största erkänsla skyldige.
Hans ofördrutna ihärdighet, at förstöra alla fördomar
emot denna nyhet, hade ock den lyckliga framgång,
at Potatoes wäxten blef redan i hans tid allmän icke
allenast i hela Asickala kapell, utan utspridde sig ock
til alla närgränsande Socknar.
Padasjoki Sokn, som är närmaste grannen til Asickala,
har icke allenast warit den sista, som, efter så ögonskenlig
nytta och förmån af denna plantering, hastat sig at den
widtaga, med flit fortsätta och til sitt husbehof utwidga.
Potatoes planteringens tilstånd kan således med sanning upgif-
was wara sådant i allmänhet för Padasjoki Sokn och Kuh-
mois kapell, at här finnes ingen Ståndsperson, Bonde,
Torpare, Soldat eller Inhyseshjon, så widt denna sista
kan åtkomma någon liten och ombrukad jordlapp, som
icke, efter sina tilgångar på tjenlig jord, nyttjar den-
na sjelf samma wäxt til husbehof; men som den är
så allmän både inom egen Sokn och äfwen i tilgränsande
Socknar, så har ingen ännu planterat af den utöfwer eget
behof, at bjuda på detta ... föda afsättning.
På alla de ställen, der Potatoes hunnit i år warit odling
så litet bebygde, har afkastningen warit mindre förmån-
lig för öfwerflödig wäta, hwaremot den på högländta ställen
... sig särdeles wäl, men på egentelige kornåkrar, så kallat,
kan ingen pålitelig uppgift i allmänhet lämnas, ty allmo-
gen mäktar aldrig sitt utsäde och afkastning i kannor, för an-
gemmet skull, således ännu mindre den af Potatoes

För egen del kan jag uppgifwa, at af 26. Kappar Potatoes, som i mina Krydd- och Kåhlgårdsland wäxt, erhölls i höstas 6. [illegible], med den tilläggning, at ungefär hälften af dessa war såsom liggande wintern utan all nytta.
Med allt detta finnes dock nu här i Socknen medelmåttigt förråd af denna wäxt til föda, och utsäde tages alltid [illegible] under och förmer hushåll, för at icke af missräkning in nyttjandet af öfwerskottet, tillgripas.
Wanliga förwarings sättet är dels i groper [illegible] med der och mull i sluttande sand eller grus backar, med [illegible] i ändan, dels i de så kallade källarhus, där Allmogen öfwer wintern förwarar sitt dricka, hwilka aldrig så litet, at de [illegible] håller sig ofrusit, men i bräggen [illegible] tages de, som äro ämnade til utsäde, mot wåren in i warma rum, [illegible] hwarken kokas och steks Potatoes i denna Socken, utan i det som at någon utsäde finnit eller af annan nyttigbruk för-antt. Sålunda wunnes Kokande Potatoes i stöt fall 4. sj. Kappar, man, såsom förut är sagt, här bejst på allmän och sådan kostning undant, at hwarken Potatoes planteringen är widgad öfwer husbehof, ej eller har wid dess skötsel och [illegible] någon särskild förmonliga utwägar blifwit gjorde. Både wid utsäning och upptagning nyttjas den wid [illegible] brändningen eller andra plogar i flera afseenden såsom öfwerträffande och förmonliga [illegible].
Detta är hwad jag trodt mig böra inberätta om beskaffningen af Potatoes nyttiga skötsel i denna Pedasjoki Socken. Har jag härmed kunnat uppfylla det wördade Kongl. Finska Hushållnings Sällskapets bref, skal jag räkna det för en lycka, at med den mäst Patriotiska tillgifwenhet och wördnad framhärda

Kongl. Finska Hushållnings Sällskapets

ödmjukaste
tjenare
Adolph Arwidsson

Pedasjoki d. 25. Nov: 1802.

Till Kongl. Finska Hushållnings Sällskapet.

Uti bref till mig den 20 sistlidne augusti, tillhanda kommen Högwördig Skrifwelse, har Kongl. Finska Hushållnings Sällskapets behagat anmoda mig, att insända berättelse om Potatoes planteringen på denne ort, m. m:
Till fullgörande deraf får jeg med fägnad den äran att lemna Kongl. Hushållnings Sällskapet den underrättelse, att i denne Orimattila Församling, dar jag bor, har potatoes wäxten ledan, i synnerhet hos Herrskaps personerne i längre tid warit i bruk och med fördel. Till Allmogen deraf upplyst och uppmuntrad. —

[illegible] tog at tiugonde

här i Långelmäki Socken och Kuorehvesi Kapell utkas. Potatoes wäxten har i denna församling warit känd och idkad säkert redan tjugo år tid, men i dessa sednare år hafwa ej allenast hemmans åboerne och torpare winnlagt sig om dessas ymnigare plantering och nyttjande, utan ock större delen af Backstugu eller inhyses hjon, så att de för tiden deraf äga ymnigt förråd till eget behof, så ock kunna afläta något till de inom Socken warande behöfwande: men att bringa potatoes wäxten och dess afkastning till den höjd, att Sockne-boerne skulle kunna hafwa något större förråd till afsalu, hafwa de ansett för sig föga eller mindre lönande, så wäl i anseende till swår trans-

[illegible] tog at tiugonde

mentrad, har nu ock på några år bo-
jat inse nyttan af denna wälsignade wä-
och märkeligen lägga sig uppå dess
bruk, så att jag för det närwarande in-
stan wågar försäkra, att få hushåll
i denna Sokn gifwes, som icke i mer
eller mindre måtto sysselsatt sig med pota-
toes planteringen i smått och till eget
behof; Och är således att förmoda
att dess widare utwidgande blir en säker
följd af Kongl. May:ts nyligen widtagne
Nådiga och Landsfaderliga författningar
och Kongl. Hushållnings Sällskapets
prisvärda werksamhet och wälwilja
att den befordra och understödja med
råd, uppmuntran och belöningar. I
detta år har potatoes wäxt...

ten af Potatoes wäxtens skötsel i denna Pådasjoki Sokn.
Har jag härmed kunnat uppfylla det wördade Kongl: Finska
Hushållnings Sällskapets Bref, skal jag räkna det för en lycka, at
med den mäst Patriotiska tillgifwenhet og wördnad fram-
härda
Kongl: Finska Hushållnings Sällskapets
ödmjukaste
tjenare
Adolph Arwidsson

Pådasjoki d: 25. Nov: 1802.

på denna ort warit wäl lönande, och torde
således kunna uppfylla eget behof; men
icke deröfwer: och förmodas priset icke
dess mindre hålla sig omkring 1 R:d 16 ß
per Tunna. —

Med den fullkomligaste tillgifwenhet
och wördnad, har jag den äran att fram-
härda

Kongl. Finska Hushållnings Sällskapets

Ödmjukaste tjenare
Stohlberg Löwing

Pihlajawesi den 24. Nov:
1802.

här i Längelmäki Socken och Kuorehwesi Kapell idkas.
Potatoes wäxten har i denna församling warit känd och
idkad säkert redan tjugo års tid, men i dessa sednare
år hafwa ej allenast hemmans åboerne och torpare winn-
lagt sig om dessas ymnigare plantering och nyttjan-
de, utan ock större delen af Backstugu eller inhyses
hjon, så att de för tiden deraf äga ymnigt förråd
till eget behof, ja ock kunna afslåta något till de
inom Socken warande behöfwande: men att bringa
potatoes wäxten och dess afskaffning till den höjd, att
Sockne-boerne skulle kunna hafwa något större för-
råd till afsalu, hafwa de ansett för sig föga eller
mindre lönande, så wäl i anseende till swår trans-

tan af Potatoes växtens skötsel i denna Padasjoki Sokn. Har jag härmed kunnat uppfylla det vördade Kongl: Finska Hushålls Sällskapets bref, skal jag räkna det för en lycka, ... med den mest Patriotiska tillgifvenhet och vördnad framhärda

Kongl: Finska Hushålls Sällskapets

ödmjukaste
tjenare

Padasjoki d: 25. Nov: 1802.

Adolph Arvidsson

Kongl. Finska Hushållnings Sällskapet!

Ödmjukt Memorial.

I anledning af Kongl: Finska Hushålls-Sällskapets Bref af den 15. förledne Maj om Potaters plantering och nyttjande, får jag härmedelst aflemna den åskade underrättelsen i hvad måtto och till hvad belopp Potatoes växten här i Längelmäki Socken och Kuorehvesi Kapell idkas. Potatoes växten har i denna församling varit känd och idkad säkert sedan tjugo år tid, men i dessa sednare år hafva ej allenast hemmans åboerne och Torpare vinnlagt sig om dessas ymnigare plantering och nyttjande, utan ock större delen af Backstugu eller inhyses hjon, så att de för tiden deraf äga ymnigt förråd till eget behof, ja ock kunna afläta något till de inom Socken varande behöfvande: men att bringa potatoes växten och dess afskaffning till den höjd, att Sockne-boerne skulle kunna hafva något större förråd till afsalu, hafva de ansett för sig föga eller mindre lönande, så väl i anseende till svår trans-

port och potatoernes conservation derunder, ... och för det köpare, i anseende till denna växts allmänd nyttjande i närbelägne Socknar icke finnes; men i synnerhet derföre, att ... med största flit åstas med Lin-växten, som är både lättare att transportera, samt åfven mera lönande. Potaterne nyttjas i denna Socken ej allenast till dagligt behof, utan ... och vid deras gillen ett betydande föde-ämne. Öfver vintern förvaras potaterne härstädes i djupa sand-gropar, som blifva väl öfvertäckte vid öppningen med bräder, dernäst halm eller mossa och ytterst med sand.

Längelmäki den 22. Nov. 1802.

Joh. Utter
Past. Längelm.

Kongl. Finska Hushållnings Sällskapet!

Till vördsamt svar, å Kongl. Hushållnings Sällskapets bref af den 15. Maji detta år, får jag härigenom afgifva, at denna orten hvarutinnan jag bor, har redan för flere år

... Culturen deraf ... den 20 nästl. November tillsända ... underrättelse som jag härmed ... bilagor.

Med anledning af ...

tillbaka, genom de här boende ståndspersoner, som sjelfva funnit nyttan af potatoes plantering, och genom underrättelsen at sina underhafvande, gifvit Ortens allmoge tillfälle at lära känna sättet af denna nyttiga växtens kultiverande. Här finnes knappt någon enda jordbrukare, som icke å de mäst hans förmån nyttjar denna jordfrukt.

Och som Herr Landshöfdingen och Riddaren Möllersvärd, ålagit sig at från denna mantals socken, afgifva berättelse, om utsädet, och afkastningen för detta år, så efter de underrättelser här samlat ska vara betydligt nog, och hvilket hos Kongl. Hushållnings Sällskapet lären blifva uppgifven

eller måste och ytterst med sand.

tion af [illegible]
har jag [illegible]
hus hållt [illegible]
med den [illegible]
hände

Längelmäki den 22. Nov. 1802.

Joh. Utter
Past: Längelm:

Padasjoki d: [illegible]

således min berättelse därom öfverflödig.

Skjöt odlare af en utflyttning, som sedan min hitkomst från Sverige 1791. blifvit med mig här uppbygdt, åkren och äng af skogbevuxen mark att nytt upptaget, har icke förr än nu funnit at widga min egen potatoes plantering, dock, utom egna behofvet, har ändå altid haft tillfälle at hjelpa underhafvande, samt andra omkring boende med utsäde, då någon af dem behöft. detta året har ej fått vidare mera än 9de tunnan efter utsädet, och mitt folk omkring d:o, men de förra åren har jag ömsom fått 12. 15. till och med 20de tunnan efter utsättningen. Förvaringen af potater i sand, gropar är här allmännast brukligt, och största delen tror jag för närvarande äro förskedda

es
em
an

di Kulturen därtill innefattande
Den 20 nästl. November tillsänd
mig en Sedel förtecknings
som jag härhos ödmjukast
bilägger.
Med anledning af Herr Landsh.

med egna frö potatos. I den mogn jag
framledes kan, skall icke underlåta at med
råd och hjelp, söka befordra potatoes wälst-
ående, samt skulle oändeligen fägna
mig om jag på något sätt kunde bidraga
till Kongl. Hushållnings Sällskapets ändamål
som på allmänt söker befordra landets
styrka och uppkomst.

Med all wördnad har äran framhärda

Kongl. Hushållnings Sällskapets

Ödmjukaste Tjenare
Adam Wiedberg

Ängsholm den 13. November
1802.

eller mäst och ytterst med sand.

tna af ...
Har jag ...
Hushåll...
med den ...
gunde ...

Längelmäki den 22. Nov:
1802.

J. Utter
Past: Längelm:

Padasjoki d. 3 ...

Ödmjukt Memorial

Till wördsamt svar å Kongl. Finska Hushåll=
nings Sällskapets Högtärade tjänstebref af
nästledne Maji öfwersänder mig afi eller deler
instrumenter med min wanda [illegible]

...es
...um
... Cultúren däraf, Har ängaan
är den 20 näst: November tillsända
migan hedan förteckning
som jag härhos bilagda.
Med anledning af Herr Lund...

Herr v. Pastor Christian J. Hornborg med sistaposten af-
gifven berättelse om Potates planteringens äfven up-
fortgång och nu varande fördelaktiga tillstånd och stadi-
ga här i Socknen samt deras ofelbara förmånliga afsätt-
ning; och ännu så mycket mera, som att denna frukt
genom sådan bruk förädlad och utvidgat hushållet
samt i så många år sin kännedom förberedt
utbredelsen i Sagalund anbetrott, [illegible]
bedömdt av mig, som först 1780 hit såsom
Pastor inkommit; dess kan äfven jag af egen
erfarenhet med glädje intyga denna Cultur

eller måste ock ytterst med sand.

tan af [illegible]
Hvar jag [illegible]
hus hull[illegible]
med den
gunda

Längelmäki den 22. Nov.
1802.

Joh. Utter
Past: Längelm.

Padasjoki d: [illegible]

allmänna gång bevisat hushållet i denna allmänt god
Ståndspersoner och Allmoge, utan ock Torpare
och Inhyses Folk, tjenande denna jordfrukt
öfverflödeliga nytta, och hvar till dess stora
uppmuntran att efter möjligheten utvidga
dess uppodlande. Hvarföre utbeder mig ödmjukast
att få såsom af högädel och storgunstighet oförmögen
till Uppmuntring [illegible] tillika få [illegible]
[illegible] till Herr Cander
Joh. Fried. Wallenius att å mina vägnar af
honom [illegible] till Prenumera-
tion å den nyss utkommande Litteratur

[illegible] Hir ängarne
i Kulturen därigenom [illegible]
den 20 uti November tillsände
mig en hufvud förteckning
som jag härjämte [illegible]
bilagor.
Med anledning af Herr Lands[illegible]

tidningen och de öfriga kungjordt till anti-
cipation för nästkommande år 1803 ...
lige Contingent til respective Hälfte...
att framsänder med tacksamhet ...

Till Kongl. Finska Hushållnings
Sällskapet

Hauho d. 25 Nov. 1802. ödmjukaste Tienare
Per Bonsdorff.

eller måste och ytterst med hand.

tim af ...
hvo jag ...
hushålls...
med den...
gunde...

Längelmäki den 22. Nov: 1802. J. Schultén
Past. Längelm.

Padasjoki d: ...

Memorial

Herr Landshöfdingen och Riddaren
Wollersvärd, som vid anstäldt
val blifvit utsedd att tillse och
befordra Potatoes-Kulturen fram-
gång i Mentzala Socken, har ingifvit
[illegible] därvid innefattande
den 20 nästl. November tillsände
mig en [illegible] föreläggning
som jag härmed [illegible]
bilaga.
Med anledning af Herr Lands-

Höfdingen och Riddaren d.ir.n
Ståtliga skadda bagären af Kam-
jag af lämnat undanja Ställ
Kindsfärande af den belöning Kon-
lingska Hushållnings Sällskapet
kan finna långsligg anmälla den
i berörda Förteckning omnämn
de och förtjenstfullt flit och om-
tanke vid berörda plantering
utvisande Landt Bonden
Johan Eskillsson Suppari från
Klirfwikara by och förenämnda
Sokn. Tavastehus Lands Cantzellie den
6 December 1809.

Whunck,

Dantevander

Kongl: Finska Hushållnings Sällskapet.

Öfver 1809 Års Potet Plantering, så till utsäde som Afkastning, där underskrefven, som i anledning af Landshöfdinge Embetets uti Tavastehus Läns föregångne kungjörelse vid Allmän Sokne stämma blifvit vald till denna befattning, afsämna följande underrättelser. umm:n

	Matlag som planterat	Utsädet		Afkastningen	
		Tunnor.	Kap.	Tunnor.	Kap
Måntzälä kyrkoby	75.	56.	10.	708.	6.
Nummis	46.	70.	13.	612.	21.
Bautjerfvi	42.	12.	[illegible]	96.	–
Saris	21.	9.	15.	81.	–
Kaukalammi	22.	17.	23.	117.	16.
Sulkava	56.	25.	26.	280.	–
Hirvihara	39.	33.	15.	361.	–
Sexjerfvi	74.	14.	5.	158.	16.
Ochkois	49.	30.	18.	183.	24.
Selinge	40.	11.	26.	131.	5.
Soukis	31.	15.	27½	128.	28
Ongima	14.	9.	28	96.	10
Nikinoja	8.	5.	24.	43	24
Levando	16.	7.	15.	75.	15.
Summa	533	322.	10½	3073.	29.

Anmärkningar.

1:o När ifrån ofvanstående Summor afdrages 66. t. 20½ k. utsäde och 761. t. 29. k. afkastning, som af Ståndspersoner 17. matlag, till antalet blifvit planterat och inbärgat, återstår 255. t. 15. k. Potatoes som af.

516. matlag allmoge, hvaribland handtvärkare. Dragoner, Soldater Reserver. Torpare och inhysingar inberäknade. förledne våras i denna sokn. till större delen med Plog utsatt, och varaf 2312 t. blifvit inbärgade; uppå flere sorter Jordmån, till dets mästa lera. varaf nästan all Plogjord här i Soknen består i

2º Olkisby bestående af 10. matlag. Mailos af 6. so Desutom 21. uti Kaukalammi: 6. uti Hirvihara och 4. uti Olkoisby, tillsammans 47. matlag, hvaribland större delen visserligen idka Potatoes plantering hafva ej uppgifvit, varken utsäde eller afkastning, ehuru derom flere påminnelser blifvit giorde, och man genom tienliga föreställningar velat betaga allmogen den farhoga, at efter en sådan uppgift, de kunna blifva beskattade: hvilken tanka hos dem till stor del är rådande

3º Den mäst gifvande afkastning har Bonden Eric Simonson Lassila i Hirvihara by fått, som bärgade 4. t. efter 4. kap: utsäde, hvilket likvä mera bör tillskrifvas en lycklig händelse än hans Personliga Förtienst därnäst har några fått 24:e kornet. föröfrigt har förhållandet varit emellan 6:te och 18:e och det minst lönande 4:de kornet hos någon enda.

4º Skatte Bonden Johan Eskilsson Tippuri uti Hirviharaby, är den som här i församlingen bland Allmogen, i synnerhet utmärkt sig genom Potatoes Plantering och des skötsele, varmed han uti när mare 20. åhrs tid fortfarit; men i synnerhet de sednast framflutne åren med flere i den vägen nyttiga försök. så att han altid haft tillräkligt för sitt hushåll, kunnat hielpa många behöfvande så inom som utom Soknen med utsäde, dels till låns, dels emot lindrig betalning, och dessutom, genom Potet försäljning så å landet som till närmaste Städer, kommit sig till en någorlunda förmögenhet hans afkastning i detta Åhr efter 8. t: som med Plog Planterades Rånsades och Kupades, är 100. Tunnor hvilket ibland Allmogen åtminstone uti Soknarna häromkring är sällsynt, och lärer Johan Eskilsson Tippuri knappast äga sin like inom sitt stånd uti ofortruten flit, omtanke och tilltagsenhet så vid Potatoes skötsel som sitt öfriga Jordbruk. hvarföre jag ödmiukeligen anhåller at ofta nämde Johan Eskilsson Tippuri uti Hirviharaby måtte blifva af herr Baron Landshöfdingen och Commendeuren hos Kongl. Finska hus-

hållnings sälskapet, föreslagen och Recommenderad till uppmuntran, något för honom passande hedersteken, hvilket såsom dett mäst värkande på hans likar, visserligen skall ibland dem uppväcka en loflig täflan att giöra sig förtiente till samma ära.

5º Därnäst har Soldaten vid Nylands Linie Regte No 18. Eric Jung uti Ongimaby här i Soknen uti några Åhr med särdeles flit och omtanka till egen förmån och andras efterföljd idkat Potatoes Planteringen, så att han efter sitt utsäde merändels haft ymnig afkastning. I detta Åhr bärgade han efter 1. t. utsäde 15. t. Jag måste likväl tillika afgifva den sanfärdiga intygan i anledning af vad till min kundskap kommit, Dett ingen af alla de å första sidan antecknade byar saknar dem som icke med berömlig hug och lust äro angelägne at utvidga sin Potatoes Plantering, Ehuru de ännu ej kunna jämföras med Joh Tippuri och derföre ej heller kunna nämngifvas.

6º Mäntsälä Sokns Potatoes afkastning hade blifvit märkeligen större detta Åhr, om ej af dett myckna Regnet alla låglände Potatoes länder blifvit vatusiuka som förorsakade en ringa Årsväxt, och dertill har äfven bidragit förledne Åhrs misväxt på allslags Spanmål och den deraf följande Fattigdom; som tvungit de flästa att uti yttersta nöden till lifvets uppehälle, tillgripa en del af sine Frö Potatoes, varigenom några kommit at sakna och många åter fått nöija sig med mindre utsäde än vanligt.

7º Potatoes Planteringen här i Soknen räknar sin början i bland allmogen från slutet af 70 talet. Då en del af de omtänksammare, följde några Ståndspersoners efterdömme och började dermed giöra Försök. Och allsedan, något var kommit till öfvertygelsen, om denna härliga växts mångfaldiga nytta och förmån, har odlingen deraf allt mer och mer utvidgat sig, i synnerhet de sidst förflutna 10. åren. hvilket jag och alla de som härom äga kännedom kan försäkra, och tillika intyga dett denna Sokns allmoge i ansende till Potatoes Culturen täfler med de flästa Soknar, de, en uppmärksam resande kunnat genom fara, här i landet.

Mäntzälägård den 20. november 1802.

Carl A. Mollerwärd.

Högädle Herr Assessor

till följe af Kongl. [illegible]
hushålds Sällskapets ära-
de skrifwelse borde jag in-
gifwa berättelse angående
potatoes wäxtens för-
hållande, hwi i Dalsbo-
[illegible] man [illegible] [illegible] al-
den af [illegible] [illegible] [illegible]
och den wäxt för [illegible]

bråkligheten, lägga hinder
i vägen, at utsten ånstam
nu skara wara wärkstam
tager jag den utvägen, och
wänder mig till Herr As=
sessoren, som den enda be=
kant jag äger, ibland på
hållet warande herrar
ledamöter; jag har redan
i korthet gifwit tillkänna
at potatoes planteringen
hår i Kalfwola Sokn warit
i full gång, alt sedan Sju=
tio talet, då jag war den
första som började och
nu är i fullt bruk öfwer
hela Socknen. Dock lägger
hår wid, som för den besvä=
ra landt hushållningen
stort hinder i wägen, wa=

ruest de swaga stor skifts an=
stalterna, än ida det an=
märkning wärdt, at stor
skiften utti en sämfällig=
het bar, på sju ela hwart sjä=
ätte tid, wan ~~[illegible]~~ undan=
nu ida längre hinna ut=
än at ägorna äro mätta
och så förhåller det sig på=
flera ställen, detta wana
wissatlagen en prid fraga
tår kommer jag till något
ungelägenhet, jag har för=
ra Sjuttioningen ute utt
allodial Säteria för 1333=
Rd. 32 ß utgårdt, och som
jag för det war warande
wora nödig om Kungs= in=
den ställen, möjeligheten
at Transportera hela=

104.

Wälborne Herr Lagman, samt Riddare af Kongl. Nordstjerne Orden

Som jag ej har mig bekant, hvilken för det närvarande år ordförande, uti Kongl. Finske hushålls Sällskapet; torde mig tillåtas, at få addressera mitt Svar till Herr Lagmannen och Riddaren, uppå et från Herr Lagman å Kongl. hushållnings Sällskapets vägnar till mig aflåtne årade skrifvelse under den 15. sistledne

Herr Lagmannen och Ridd: Wibelius

man, och af dem Andra Sorte Som ville Sittsja Sämningen.

Det Ser ut Som Allmogen Fruchtade något Hemligt för fat här under, af mistankar om en ny uppskattning För öfver denne deras egendom. Oagtat all Föreställning, at hvarochen utan minsta farhåga kunde upge Sin Potatos Skiörd, Verkade dock det märkta bekymer en Oöfvervinnelig Förbehållsamhet.

Jag Får den Äran berätta, det här ike Spöries hvarken efterlåtenhet at Plantera, eller brist att Skiörda.

..llskapet
det
til Con..
..idgande, a
.. det

Maj: —— Smickrad af herr Lagmannens
och Kongl. Finska Hushållnings Sällskapets —
gunstige ihogkomst och förtroende; beklagar
jag, at ej fullkomligt kunna uppfylla herr —
Lagmannens och Kongl. Finska Hushållnings Säll-
skapets väntan af en fullständig uppgift om
Potatoes planteringen, här å orten; ehuru
jag ochså inskränker min åtgärd i detta ämne
blott innom Tenala Sochn, hvaruti jag nyligen
fått befattning med denne egendom: Min tienst-
göring i Hellsingfors, har härtills afhåldt
mig från denne orten, och betagit mig tillfälle
at göra mig känd af mine Sochne boer, an-

Utom Protocollet och Oss emellan Sagt:

Jag trodde kunna sända till Sällskapet en pertinent
uppgift på Potat.-Utsädet, Årlige innehålles och af-
kastningen men till min förtret misslyckades hela
planen denne gången; hvad tycker, at man misstänkt
mine frågor och tror dem syfta till föremål, någon förde
Beskattning. Sådant tillskrifver jag väl ignorancen:
något också de årligen tillkommande påökningar i
contributioner försvars anstalter etc. etc. Men tror
bönder ej äga något som ej är under jord.
Jag har genomläsit Grevesmühlen och Gersens Trädesbruk.
Jag företager mig en 20. Geometriske tunneland till
detta försöket; men hvem skall jag hafva mig nyttja
Häst- och Hand-Hackan? och hvar skall man få
säkert Klöfver Frö och Wicker till Utsäde?

man, och af dem Annu Färre som ville sällsta Sanningen.
Det Ser ut Som Allmogen Fruchtade något Hemligt för-
fat här under, at misstankar om en ny uppskattning för-
åfven denne deras egendom. Oagtat all Föreställning, at
hvar och en utan minsta farhåga kunde upge sin Potatos
Skiörd, Verkade dock det märkta bekymer en oöfvervinnelig
Förbehållsamhet.
Jag Får den Äran beratta, det här ike Spörjes hvar-
ken efterlåtenhet at Plantera, eller brist att Skiörda.

mindre vunnit en Speciel kännedom om deras
Hushållning, som jag för flere Orsakers skull
önskat, och nu vid detta tillfället i synnerhet varit
mig nödvändig. Af den kundskap jag likväl
Generalt fattadt, vet jag med visshet at uti denna
Socken öfver alt cultiveras Potatoes, så at nu
mera ej någon hjelp till Utsäde genom Kongl.
Finska Hushållnings Sällskapets försorg, bör for-
dras: Förledne Våras, då brist var på Bröd
födan, gällde ej Potaterne öfver 2. R:s tunnan; och
voro de ej heller synnerligen efterfrågade af andra
än utfattige, hvars förlager ej tillåto dem, at köpa
dyr Säd. Allmogen äter denna Vara, mera
för smakens och ombytets skull, än den jäst dari-
genom tror sig spara Säd. Öfver hufvud, kan om

man, och af dem ännu färre som ville tillstå sanningen.
Det ser ut som Allmogen fruchtade något hemligt för-
fat här under, af misstankar, om en ny uppskattning för
äfven denna deras egendom. Oagtat all föreställning, at
hvarochen utan minsta farhåga konde upge sin Potatos
Skiörd, verkade dock det märkta bekymer en oöfverwinnelig
förbehållsamhet.
Jag får den äran berätta, det här ike spories hvar-
ken efterlåtenhet at plantera, eller brist att Skiörda.

man ej räkna öfver 2:ne tunnors utsäde på 1/8
Mantal, afkastningen icke heller öfver 10:de ko
hvilket Multiplicerat med 130. Mantal gör 2600.
således ej till försäljning, utan jämnt till husb
därmed förstår jag hvad folck deraf förtärer
ty innan allmogen odlar denna Växt för Crea-
tur, går det långt ut, där principen ännu
är, at hålla många Creatur med usel föda.
Några under denna Egendom varande bönder
och Torpare hafva likväl, dels med uppmuntr
gar dels med tvång, kommit till någon större sä
med denna växt, ehuru ej i den mon, at de ku
för andre Des Grannar förtjena at utmärcka
Med Oupphörlig högachtning har jag den äran, a
framhärda.
Wälborne Herr Lagmannens och Riddarens
Ödmjuke tjenare
Lars Jägerhorn

---

d. 14 Dec. 1802. 112. 67.

Allerödmjukaste Berättelse!

---

d. 11 Dec. 1802. 97. 66.

Memorial
Til Kongl. Finska Hushållnings Sällskapet.

Uppå Kongl. Finska Hushållnings Sällskapets Ärade Skrifvelse af d: 15. nästk. maj, får jag äran svara.

Det hade öfverstigit min förmåga at på annat sätt kunna updaga den äskade underrättelsen rörande Potatos Culturen här å orten, än at samankalla Allmogen. Jag anmodade Prost Ring genom Skrifvelse af d: 28. nästk. Septbr at låta utlysa en Sokne Stämma, där alla hemmans åboer, jemte Torpare borde vara tilstädes. Detta skiedde, och näste Söndags höltz Stämman, men ganska få komo tilsammans, och af dem ännu färre som ville tillstå sanningen.

Det ser ut som Allmogen fruchtade något hemligt försåt här under, af misstankar om en ny uppskattning, för äfven denna deras egendom. Oagtat all föreställning, at hvarochen utan minsta farhåga kunde upge sin Potatos Skiörd, verkade dock det märkta bekymer en oöfvervinnelig förbehållsamhet.

Jag får den äran berätta, det här icke spörjes hvarken efterlåtenhet at plantera, eller brist att skiörda —

man ej räkna öfver 2:ne tunnors utsäde på ett Mantal, af Kastningen icke heller öfver 10:de Ko hvilket Multiplicerat med 130. Mantal gör 2600. således ej till Försäljning, utan jämnt till hus-b därmed Förstår jag hvad Folck däraf Förtären ty innan allmogen Öfvar denne Väl för Trea ren; går det längt ut, där principen ännu

... Lada

För några år sedan var här en Allmen brist på [Po]tatos utsäde i anseende till en Starck Vinter som gio[rde] en allmen Förödelse. Jag var då så Lyckelig at k[unna] Gratis bispringa många Sokneboer, af mitt Förrå[d] sedan har Skadan verkat Vishet: Och nu Spöries ingen br[ist]

Laris D. 25. 8bre 1802.

J. Linnroth

Allerödmjukaste Berättelse!

...sel, genom
...ttekne
...ösa
...gds til
...Skapel
...det
...til Con...
...idgande, a
... det

man ej räkna öfver 2:ne tunnors utsäde på 1 Mantal, afkastningen icke heller öfver 10:de Korn, hvilket Multiplicerad med 130 Mantal gör 2600 . . . således ej till försörjning, utan jämnt till husb[ehof] därmed förstår jag hvad folck däraf förtärer by[a]n innan allmogen Odlar denna Väst för Crea[tu]ren; går det längst ut, där principen ännu . . .

Allerödmjukaste Berättelse!

Den heder Kongl. Hushållnings Sällskapet genom hög respective Skrifvelse af den 15. nästkomne Maii Sachts beviso mig, och den äro at Årligen innom November mångds utgång på till Kongl. Hushållnings Sällskapet inkomma med Berättelse, om det som å denne ort, i anseende till Fäderneslandets Culturens Allmänare utvidgande, blifvit tillgjordt: gifva mig nu det

tillfälla tilfälle, at til Kongl. Hushållnings
Sällskapet härom aflemna min alldraö-
mjukaste berättelse för innevarande år.
Potatoes växten som sedan år 1743. bly-
vit här i orten bekant och som ifrån
denne tid, ehuru i mindre mon, ock-
med ringa fördel blifvit cultiverad, har
under dessa sednare åren lika som kommit
til Allmän odling: Och då Kongl. Majt
sträckt Dess Nådiga omsorg til Potatoes
planteringens befordran samt Kongl. Hus-
hållnings Sällskapet med upmuntringars
utvidgande hos Allmänheten ifrat den
ändtligt som är oskiljaktig ifrån Konungens
Nådiga vilja samt Finska Nationens
fördel och nytta; så har denne växt
under sistledne Sommar varit så
Allmänneligen planterad innom Kiskö
och Kjikala Sokner, at intet hushåll
med jordbruk eller någon koja finnes
som icke planterat Potatoes: Och hafva
desse Soknars invånare som utgöra 400
särskilde hushåll funnit deras möda
härvid rikeligen ersatt, då de öfver-
hufvud betraktade fått skörda i denne
höst 7 à 8. kornet, hvarföre mera til-
gång til nästa års utsäde och tilfälle

til planteringens mera utvidgande gifves:
äfven som tilgång til afsalu emot Siro-
Rikets Summan hos en del jordbrukare finnes.
Slutligen får jag allerödmjukast
anmäla, det Busthalleren Eric Christersson
Mettäsi i Kiskö och Torparen Michel
Michelsson Särämäki i Kjikala utmärkt
sig framför andre af Allmogen, at
med drift och omtanka, icke allenast
utvidga Planteringen, utan ock befordra
frö Potatoes förvarande. Kiskö d. 20.
November 1802.

Adam [illegible] Brünten

Till Kongl. Finska Hushållnings Sällskapet

Ödmjukt Memorial

I anledning af Kongl: Finska Hushållnings Sällskapets till mig under d. 15. sistl: Maij aflåtne vördade skrifvelse, angående upplysning om Potatoes kulturen i Urdiala Socken af Tavastehus Län, där jag nu bor, får jag äran ödmjukast aflämna följande berättelse.

Potatoes Växten har redan lång tid varit kultiverad af en stor del denne Sockens Invånare, och har under desse sednast förflutne åren vidare blifvit kringspridd, så at den nu allmänt upptagits, ehuru i allmänhet till ringa utsäde.

Den berättelse angående Potäters plantering och afskaffning med mera, hvarmed enligt Herr Lagmans och Riddarens Högtvördade skrifwelse af den 15:de sistledne Maji, äfwen jag borde inkomma, får jag nu i största ödmjukhet aflemna.

Så onekeligt det är att potätes wäxten är ibland de första och största wälgerningar som Allmagten lem- net

Och som rätta sättet at odla denna Växt, hitintils varit för Allmänheten okänd, så har afkastningen föragteligen varit högst obetydlig, och sällan gått öfver 6. el: 7.de kornet. Varföre om Våren yppats lust på utsäende, men denna Lust ersattes tiraickeligen af en del Ständs Personer, vilka årligen plantera flera Tunnor, så at Fröpotatetes för Sockenens Allmoge, och äfven för en del närgränsande Sockenar, altid varit at tillgå. I synnerhet har min Bror Sekreteraren Hr: Fiörnhielm, som framför andra utmärkt sig med en ymnigare och mer utvidgad Kultur, och har han af omkring 6. Tunnors utsäde, detta år upptagit öfver 170. Tunnor Potater. Trenne slags Potater äro här nyttiade. 1.mo De allmänna med vita blommor. 2.do de så kallade stora Engelska med blå blommor, och 3.o Socker Potater äfven med blå blommor, vilka fysteliandes, såsom mäst gifvande, allmännast nyttias. Af dem har jag detta år skördat omkring 20. Tunnor efter Tunnan.

Planterings sättet är, at lägga dem efter Gaffel Plog, som har nyttias, i var tredie fora med 1½ qvarters afstånd emellan varje potatis. efter någon tid jämnas landet med en latt Sladd. varefter de uppstigande plantraderne myllas med plog, vilket itereras flere gånger, alt som man finner at ogräset tiltager och jorden kan vara tilpackad.

Bönderne plantera dem allmännast i Sänger, dock hafva redan flere uppå min tillstyrkan antagit det förstnämnde Planterings sätt, såsom varkeligen det minst kostsamma och förmånligaste. I synnerhet på Lera, varaf större delen af denna Sockens åkerjord består.

Att förvara Potaterne öfver Vintren uti Sand Gropar, brukas här allmänt. Det vanliga priset uppå denna vaxt, är ifrån 4. til 6. skillinger för kappan.

Slutligen får jag den äran försäkra, at jag skall anse det såsom en af mina största pligter, at till fullgörande af Kongl: Svenska Hus Hållnings Sällskapets önskan, efter min yttersta förmåga bidraga til den så nyttiga Potatoes vaxtens allmännare och förmånligare odling.

Med fullkomlig högagtning och tillgifvenhet har jag äran at framhärda

Kongl: Svenska Hus Hållnings Sällskapets

Ödmjukaste tienare
F. Fiörnhielm

Rossjö d. 20: november
1802.

Den berättelse angående Potaters plantering och afkastning med mera, hvarmed enligt Herr Lagmans och Riddarens Högtvördade skrifvelse af den 15.de sistledne Maji, äfven jag borde inkomma, får jag nu i största ödmjukhet aflemna:

Så onekeligt det är att potates växten är ibland de första och största välgerningar som Allmagten lemnat

Högädle Herr Lagman och Riddare af
Kongl: Maj:ts Nordstjerne Orden
samt
Kongl: Finska Hushållnings Sellskapet!

Den berättelse angående Potäters plantering och afskaffning med mera, hvarmed enligt Herr Lagmans och Riddarens Högtvördade skrifwelse af den 15:de sistledne Maji, äfven jag borde inkomma; får jag nu i största ödmjukhet aflemna.

Så onekeligt det är att potäter wäxten är ibland de första och största välgjerningar som Allmagten lem-
nat

nat oss till understöd och förekommande af hunger och elände, så beklageligt måste jag äfven tillstå, att denne vårt hushållets i allmänhet nog litet är känd, utom det några få ständs personer i Sochnen i synnerhet i sednare åren vinlagt sig om Potates planteringen och af sine erhållne afkastningar jemväl meddelt sine grannar af allmogen något utsäde. — Ganska begärligt hafva de och emottagit ett slikt utsäde, och jemväl efter föreskrift planterat, och afkastningen deraf sig till nytto användt, samt till en del blifvit öfvertygade derom, att Potaternes nytta i hushållet är mångfalldt större än rofvornes, hvilka å dessa orter utgjordt en betydelig del af allmogens vinter föda, och att dä[r]före i samma mon som potet planteringen tilltagit, minskadt rofvärten. — Tiden och mera tillgång på utsäde torde doch vidare öfvertyga dem om sälla nyttan af Potates. — Skulle derföre genom Högl: Kongl: Finska Hushållnings Sällskapets Höggunstiga föranstaltande goda utsädes Potater kunna erhållas och till de omtänksammaste Landtbrukare i Sochnen blifva utdelt, så vågar jag ödmjukast försäkra, att denne hälsosamma växt hushållets blifver handhafd, hälst jordmonen på de flästa ställen här i Jämsä Sochn och Korpilax Kapell erbjuder oss det önskeligaste tillfälle. — Förslag til frö potaters upphandling för denne Sochn kan jag ej angifva närmare än ifrån Asikkala Sochn, 7 à 8 à omkring tjo mils afstånd, samt ifrån och omkring Tavastehus Stad, 15. mil härifrån hvarest potat planteringen blifvit brukelig så vid

at jordägarena sjelft förslutne är hafft hin förgtning, emot omkring Två Rd:r för tunnan. —

Detta är allt hvad för det närvarande i största ödmjukhet får vid handengifva, och framhärdar med all vördnad

Herr Lagmannen och Riddarens

samt

Kongl: Finska Hushållnings Sällskapets

ödmjukaste
tjenare
G. Hack

Jämsä d. 20 Nov. 1802.

Ödmiukaste Memorial!

För innevarande År 1803, får iag nu äran till Kongl Finska Hushåls Sällskapet aflämna underrättelse om Potates Odlingen uti Kyrkslätts Socken af Nylands Län; Att uti den finnes ett nog mycket förminskatt antal af Potates Odlare, hvarvid aldeles intet af förkolnad håg att vilja bidraga till Kongl Hushåls Sällskapets Önskan; hvilket förskaf-

fått mig en så betydande Upmuntran genom Kongl. Maj:ts
Nådiga Wälbehags förklarande; utan den förordsaken
genom besättning med en Folkhop som ej öfvervunnit sitt
Misstroende till Beskattning, emedan så noga fortfares
att efterfrågas; som bibehåller sin fattade föresats ock Wana
ej gärna upplysa om Utsäde eller Wäxt; ock som ansers
en skam att endast kunna uppgifva ett litet; Antalet
var förledit år 131 hushåll, ock nu endast 99; desse hafva
Utsatt 198 t:r 20 kapp:r; det största utsäde har varit 7 t:r af en
Bonde; 2:ne Bönder har utsåt à 6 t:r, 3:ne à 5½ à 5 t:r; 11 st
à 4½ à 4 t:r; Ibland stånds Personer har 4 t:r varit det högsta
16 à 3½ à 2 t:r, de öfrige under 2 t:r til ock med 8 kapp:r?
Wäxten efter detta utsädet har blifvit 1299 t:r 28 kapp:r
således 7:de Kornet öfverhufvudet; Ibland Odlare var en enda
nare som uppgaf sin Wäxt till 37:de, en Bonde till 25:te
1 till 16:de, 4 à 15:de, 1 à 13:de, 6 à 12:te, 1 à 11:te, 6 à 10:de, 8 à 9:de, 4 à 8:de,
10 à 7:de, 8 à 6:te, 5 à 5:te, 12 à 4:de, 14 à 3:dje, ock de öfrige från 2:a
ock därunder; Orsaken till denna olikhet, var Jordmån, belägenheten af de besådda styckena, ock tiden då
de besåddes; Fet sandmylla har varit mäst fruktbärande, ty å den har det gifvit (minst) till ock med 11:te Kornet
på höglänte (mull) delar ock fatte efter starka Rägnet, genast därnäst; men swagaste Växten har blifvit på låga
Ler blandade Jordstycken, där Winter flygan länge behöll sig ock af starka Rägnet ökttes, ock packade

Jorden ännu mera tillsammans; Till Salo finnes ej så
många, men förmodar att utsäde finnes hos de flästa;
Med Skiötseln vid sädet, under ock efter dess Wäxt, fortfalles som förut; Ehuru förledne stränga Winter for
störe så märkta delen skadade Förrådet, så finnas i socken
några som uti Murade ock vanlige Sandgropar bevarat
sina Potatoer, att de under de nyas Wäxande sants goda.
De frusne blef hos stor del använde till Bröd, var dog sants
besvärad af Söthet. att af frusne Potatoer ärhålla Miöl
gjordes hos mig försök; Ett stop frusne, fördes utan at
befrias från sitt skal ock åtföljande damm, uti Warmt
rum att upptina, med händerne utkramades ett Watten
som blef brunt; åter lades de att frysa, upptinades samt
kramades; för 3:dje gången lades de att frysa, men större
delen fröso ej; de frusne hanterades som förut ad sagt,
de lades att torka ock blefvo så torra att de kunde gå
under Qvarnsten, men blefvo stötte till miöl, enligt
åtföljande Prof, det gröfre som qvarblef uti sigtet,
är tienligt till gryn; Wigten efter dessa Potatoer blef 15
lod tort ämne, således håller en tunna 3 ℔ miöl
ämne, sötigt var detta äfven.

Ehuru jag genom föregången lysning låtit kalla
Sockne boarne vid Mantals skrifningen d: 10:de October,
ock på första dagen af Härads Rättens sammanträde
d: 26 Octr., att för att bespara dags värken, så har de
visst största tröghet, att uppgifva något; att kunna för-

ändra denna sinnes författning tror jag vinnes på detta sjelke, om Kongl. Finska Hushålls Sällskapet, skulle finna antagligt, att sända Socken ett Bref med hedrande ock beröm fulla Uttryck för de af Allmogen som Planterat största qvantiteten; enligt uppgiften så ad det Bonden från Wärby ~~och~~ Tyskas Hemman satt ut 7 t:r; Rusthållaren från Hor Essby ~~och~~ Nickus, samt Bonden från Gunnarsby ~~och~~ Finnes, som vardera satt 6 t:r; detta bref uppläst en högtidsdag för hela Församlingen, skulle sätta deras täflan uti större drift att vinna på de Egennyttigas sinnen, vore att uppra med vidare efterfrågan af deras Odling, så att den mistroende småningom feck försvinna; Hvad mig angår så får jag äran underrätta att med denna gång upphöra min befattning med sådane Oböjelige Warelser, vilka ej med förnuftiga föreställningar ock kärlighet kunna ledas, utan endast af fruktan för Straff ock annan slags tvångshet, som faknas uti detta ock betydeligare delar; De 3:ne uppnämbde Bönder, utmärkte sig äfven förledit år med största Utsäd Wärby Tyskas satte ut 8 t:r, Nickus 6 ock Finnes 6 t:r 8 kap. Vilket jag till förökande af deras förtjenst, velat upplysa.

Sundsberg den 29 October 1803

Fred:r Sbronikowsky.

[illegible] d. 14 Nov. 1803. 9. 75.

[illegible] Berättelse.

Hr Ass: [illegible]
Cancell. [illegible]
Red. Back.

Nu har jag för andra gången [illegible], att, enligt den [illegible] Belöningarna [illegible], underrätta Kongl. Finska Hushållnings Sällskapet, huru Potatoes planteringen blifvit drifven i år m. m. uti Tammela Socken.

Utaf min egen Potatoes skörd i fjol, blefvo många gran-
nar uppmuntrade, som och några andra här och där i Socken
[illegible], at drifva sin Potatoes plantering efter
Kongl. Finska Hushållnings Sällskapets genom Tryc-
ket 1801 utkomna underrättelse, och hafva dessa, uti
af mig d. 24. sistledne October anstälde Potatesskörden,
för sina grannar [illegible], at planterings sättet efter-
berörde underrättelse, är högst förmånligt; Dessutom har
jag till befordrande häraf, hela sista Sommaren igenom
fört den [illegible] sig så nyttiga kunskap, till mig och an-
dras Potatesland, visat hvarom, den förgånne varande
[illegible] mellan planteringen derföre så vanligen sätt
[illegible] utplöjde i hvar fåra och efter omberörde Under-
rättelse af Kongl. Finska Hushållnings Sällskapet upp-
[illegible] den samma var frodig och mörk mot den
förra; och i våras, der jag träffade dem i genomskära
som hölls på at utså Potaten, uppmuntrade jag dem, at ut-
sätta Potaten i hvarannan fåra, och sedan plantorna uppkommit
har jag [illegible] at de [illegible] hvar [illegible]
de tillgå:/ själf fört och [illegible] vid ofädde mellan-fåra
[illegible], hvilket jag ansedt nödigt at beskrifva.
genom Stadgans N:o 1. [illegible] Anders An-
tila i Luntila by har med [illegible] flit biträdt mig, at
upplysa många andra: han har under min tillsyn arbe-
tat uti min Potatesplantering, och derigenom lärt sig
sättet at plantera som och varit, utom andra, [illegible]
till vidare skörd, [illegible] och i anseende till hans villig-
het at upplysa andra, har han på sina träffade resor i
Socken flitigt och troget talt om min Potatoes skörd
huru den varit rik och at orsaken dertill ligger uti

planterings sättet: samt huru det förtjenade allmän-
nare efterföljd: Dessutom har han gått uti andras
under arbetet varande planteringar, underrättat dem som
okunniga och hulpit dem med arbetet, samt erbjuder han
sig villigt sin tjenst, hvarest hans biträde vid Potatesplan-
teringar behöfves af dem, som icke sjelfva känna dess hand-
handlings sätt. Denne Anders Antila är dessutom med det
gästfri mot sin nästa, flitig arbetare, ärlig i sitt
uppförande och [illegible] och öfvertygande, hvar-
före och, han vunnit anseende hos andra. Och derföre
har hans af mig uppmuntrade biträde vid allmogens [illegible] uti
Potatoes planteringen efter af Kongl. Finska Hushållnings Säll-
skapet föreskrifna sätt, varit drift[illegible] och [illegible].
Det förmånligare sättet at plantera Potaten har må
det nu i år efterföljt och större delen åtminstone
större delen har hållit sig vid det gamla; men i nästa
år tror jag, at deras antal ansenligen förökas,
emedan jag har ingen möda at uppmuntra dem
dertill; Det kan jag dock icke lofva, at det allmänt
antages öfver hela Socken på en gång: ty man har at
göra med at öfvertyga [illegible] folk, som håller sig
till fördomar och öfvertro, samt sjunde till nya sätt, ehu-
ru förmånligare. Man tänker och talar: Hvad skall vi
gå och ändra det som och fäderna funnit för godt, nog
har man fört nytt i [illegible] under[illegible], man
kan tro dem [illegible] det icke Potater i jorden om Gud
vill gifva, ja om Gud vill gifva af sina nåder, så kan han
gifva i en tunna hela min lada, hvad tarfvas då nya
Planteringssätt? Genom sådana [illegible] kan man sig
[illegible] omöjligen genombryta; men denna deras envis-
het ger sig dock snart, undest man har [illegible] lust at öfver-

lyste dem medelst ögonskenligen förmånliga exempel
för ögonen läggas, i synnerhet om någon liten belö=
ning [illegible] till sig och [illegible] af deras [illegible]

Som at Kongl. Finska Hushållnings Sällskapet
skall hafwa [illegible] några tunnor goda Potatoes [illegible]
och på planteringen allmänt i gång efter egna [illegible]
na förmånligaste sättet, emellertid jag om hwilkandet [illegible]
[illegible] omständigheter. Den första war, at bemälte An-
ders Antila s: han war behöfwande: efter med hustru och [illegible]
barn på [illegible] af Grannarnes [illegible] blifwa i-
[illegible] Grannarne med [illegible] grannarne, den wän Kronofogden
[illegible] och [illegible] man, Herr Reinhold Malmberg
[illegible], efter föregången [illegible] i [illegible]
[illegible] tillställa [illegible] förr, och droges för-
st [illegible] protocoll, som till Kongl. Finska Hushållnings
Sällskapet skulle komma at insändas, öfwer en fö-
[illegible] jag [illegible] allmogen till besparande [illegible]
ställen, angående allmänt antagande af Kongl.
Finska Hushålls Sällskapets ingifna förmånliga
sättet at plantera Potäter. [illegible]
[illegible], då belöning uteblef, woro [illegible] alla willige at
ingå i propositionen; och derigenom, at Anders Antila
finge liten lön för sin [illegible] mödor, skulle jag [illegible]
få [illegible] och [illegible]

Den andra war, at [illegible]
[illegible], och de [illegible] icke all-
mänt [illegible] Potäter
planteras, på min recommendation den [illegible]
[illegible] skulle få en [illegible] at [illegible]
[illegible], som [illegible] en början
med at wid sin Potatoes plantering följa Kongl. Finska

Hushålls Sällskapets genom Trycket utgifna sätt
jag ansedde före, at Grannarne icke skulle komma
till owärdiga eller obehöriga. Den tredje, till hwilken
Grannarne efter min recommendation [illegible], skall
wara [illegible] öfwer hela [illegible], hans exempel efter-
följas, [illegible] flitig och förståndig, [illegible] förmo-
gen och skall wara en som mest, eller åtminstone en
[illegible] den som mest, skördar Potäter samt til [illegible] be-
[illegible] den till en [illegible]. Derigenom skulle grander,
at de [illegible] skulle komma at [illegible] med [illegible]
[illegible], under hopp af belöning, om Potatoes planteringens [illegible]=
widgående samt drifwande efter det förmånligaste sättet.
Det war [illegible], at Kongl. Finska Hushållnings Sällska-
pet [illegible], at den af allmogen som skördar mest
Potäter och dem wäl [illegible] öfwer wintern, borde blifwa be-
lönt, [illegible]; men [illegible], at
det till en början för en förmånlig planterings [illegible]
[illegible] på min recommendation och det
[illegible] en gång [illegible]. Jag under=
ställer [illegible] detta Kongl. Finska Hushållnings Säll-
skaps [illegible] ompröfwande.

Hwilken [illegible] Potäter = [illegible],
[illegible] Potatoes [illegible]
[illegible] de som hade efter det gamla sättet, —
hwilket [illegible] in pa-
renthesi [illegible] Potäter [illegible], [illegible] Po-
täter i [illegible], och då [illegible]
det [illegible]
[illegible], — [illegible] 2. till 7. [illegible], de som efter
Kongl. Finska Hushållnings Sällskapets underwisning

planterade, ifrån 10:de till 18:de Januari. Uti hela ofvan-
före omnämnde [illegible] tillsägen,
at Potats Kuggen kostar 4. skr. Potäter finns här
i Orten nog, sedan ofvan [illegible] Borgare utom hus
[illegible] och Hemmans [illegible] till och med 3. Tunnor.
de bevarades väl öfwer vintern i vanliga [illegible],
eller uti [illegible] med [illegible] utan golf, hvilka här kal-
las Källare, hvilka [illegible] till Potäters be-
warande i vintras gjorde [illegible] nytta, medan Kölden
war så stark, at den trängde sig öfwer 3. alnars djup
i jorden, hvilket [illegible] af gropar som om [illegible]
[illegible]. Några hvarf af Potäter här i vinter
ren hunnit frysa för somliga, innan de hunnit [illegible]
och bära dem i Källaren eller i andre rum som
kunde [illegible]; men [illegible] kom doch ingen, [illegible]
[illegible] at lida; medan jag tillspordt dem, det
de worde så frusne de woro (: de skulle [illegible]:)
[illegible] dem och äta; medan de genom Kölden i detta fall
intet förlorade, om man undantager det de fingo sö-
taktig smak. Ofwan bevista jag med eget exempel,
at frusne Potäter dugde at baka brödutaf; jag
tog frusne Potäter 6. Kuggar, kokade dem och skalade,
hvilka jag krossade smått med en träspått, blandade
deri ungefär 1. Kagga ragmjöl och lät från middags-
tiden stå och jäsa till följande dagen; när den blan-
dades med ragmjöl, [illegible] ofwan, ungefär at
[illegible] jäst blandades för at befordra hastigare
jäsning, derefter fortfor man med bakningen efter
vanligt vis. Brödet war drygt och [illegible],
smakade [illegible] på [illegible] som [illegible] och äts med [illegible]

[illegible]. Jag och andre här ofwan nyttjat i [illegible]
[illegible] frusne Potäter till [illegible] på lika sätt, med
blandning af litet ragmjöl, nog och utan tillagdt [illegible]
vatten [illegible] utan jäst vid [illegible], med lika förmån;
undantagandes det brödet smakade sötare; med hvilket
[illegible] i Kuggar [illegible] iakttagas, at när man middags-
tiden gör af [illegible] och [illegible] Potäter som användt blif-
[illegible], men ungefär på följande förmiddagen [illegible]
den, medan denne dagen, då han [illegible] till [illegible]
at få, [illegible] och [illegible] sig [illegible]. Om-
ständligare beskrifning härom behöfves icke efter min tan-
ke, medan en som [illegible] bröd [illegible] det öfriga, och
[illegible] på min [illegible] mundtliga underrättelse [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]; men skulle den fordras,
håller jag för min skyldighet at den meddela [illegible]
[illegible], at 2. Kuggar Potäter, ehuru frusne, [illegible]
nyttjade, gör samma nytta som 1. Kagga råg. Jag håller
före at detta borde allmänt göras, medan efter [illegible]
at Potäterne förderfvas, hade den [illegible] Potäter [illegible],
icke [illegible] förlorade.
Den 9. sistledne October begynte det snöga och följande
natten [illegible] och tillfrös; [illegible] till [illegible]
den ännu hunnit upptaga alla sina Potäter; och de öfriga
blefwo uti [illegible] under snön liggande [illegible]
[illegible] i [illegible] jorden [illegible]; fingo
af Kölden [illegible], at de smakade söttaktiga, hwarföre
jag [illegible] dem [illegible], at de torde
[illegible] och borde [illegible] på ofwansagda sätt [illegible].
Det är obestridligt [illegible] Potäter, förutom
[illegible], hwilket i [illegible] om [illegible]
[illegible] till [illegible], [illegible] Borgare m.
m. hwilka torde behöfwa [illegible] at förtiena, [illegible]
till utspädning. [illegible] eller [illegible]

Potäter, bättre de derefter utgå i hushållet.

Sedan jag förnummit, at Kongl. Hushållnings Sällskapet i sina underrättelser om, huru landtmännen till sin egen förmån blifwit lärde at taga uti de omständigheter, hwarmed Kongl. Hushållnings Sällskapet gifwit dem ledning at skjuta brända dricka m. m., fann jag i ödmjukhet huruwida en bättre underrättelse om tilgången wid Odon- och Rönnebärs bränning till föda af de fattiga hjonstånds.

Efter Kungörelsen år 1798 om Beskrifningen på Odon- och Rönnebärens bränning till sirap och wäxsmaz, började många de fattigaste i byn på Kristelig födda, samla mäskan samma sorter af mästor och efter andra, samla mäskan utaf dem sorter af mäskor och efter hwarandra Beskrifningen den tilrädde, hwilket och fördes nog fullständigt, medan det war likt de af nu Kungörelsen af Kongl. Collegium kan igenkänna; hwaraf händer, at det icke jag ut efter förmodan. De berättade sedan huru förr hwilket, at det war hwarm Historien och wanliga förstånd sades, at det war sin credit. Jag sade för min skyldighet at upgifwa haldan skall jag märka, huru nu och sina fattigaste ut Kall- och Spöcke bäst, ragmar, mäskan, m. m. lärde jag dem Brännwins Odon- och Rönnebären, som bifogade Beskrifningen N:o 2. 3. 4. 5. utwisa, och kokade af dolkande mäska wälling, som smakade bra och fägnade, hwilket han och såm, som trägnast lätt smaka, efter Kronobetjeningen (uti N:o 4), för at de sedan måtte summa utaf samlingen af utgifwa Beskrifningen på Odon och Rönnebärens bränning, ännu alla. Man trodde icke mig, man sade: wi hafwa det aldrig försökt, wi weta hwarken det eller hwad sunde icke

gälla wimma på gehör dera deras fortroende, medan jag war upsyningsman 1798 förgiäfs. Men då de märkte, at jag war fattigas och ofärdigas wän och kom dem igenom, at jag sände till dem, efter mit lilla förråd, spannmål till tillökning (vide N:o 6.) likte deras utwärtes skador för intet (vide N:o 3), fattade de till mig wänskap och jag dem i märkwärdig bekantskap med dem. Sedermera utlyste jag dock i början med misstroende, hwarföre min upmuntring var behöflig, som kan ses uti Bilagorne N:o 2. 4. etc. Brödbakandet på sätt Bilagan N:o 7. utwisar, hwaraf kan inhämtas brödets beskaffenhet; det har sedan ingenting blifwit utöfwer at husfäder af de fattigaste, och äro nu af dem skrifna. Dock bör jag anmärka at ingen hemmans ägare dref utöfwer de, sedan der wunnit dels tjänst, som warit behöfwande. Efter en månad, som jag sjelf tilredde och lärde dem åter som Bilagan N:o 8. utwisar. Huruwida den har derefter at utdrifwa mäskan, kan Kännaren omdöma.

Hwaraf kan inhämtas, huru man wid de enfaldigas och handtwerkares upbyggande bör ställa sig uti wissa aktar, der de äro mera wid och misstrogna: man bör wara deras wän, lära dem, upmuntra och sjelf lägga handen wid, hwartil jag ännu åberopar Bilagorne N:o 1. och 8.

Sedan jag fått erfara huru en del fattiga med Spinning inkomst föranstaltat, och sedan mina befordrades af sit bättre wärde än förra spinnrocken, huru gifwit wärd af hwarjehanda arbeten, spånad m. m. ansatte och aflyste dem ifrån sit arbete, hwilken ofta blifwit bekladt med Spanska flugan, har jag derföre lemnat till Klockaren at han sådana, till behöfwande Tjenst (vide N:o 9.), som och hwaf den godheten, at utan

någon betalnings utfordrande hjelpen de behöf-
vande med detta, jag hällre för at Sockens
[illegible] göra någon vinst med dem, än [illegible]
ning. deras bör dock förståndigare döma.

För denna Beskrifningen blygas jag, emedan
jag har kommit at rosa mig sjelf; och jag hade det
aldrig gjort, om jag icke ansett för min skyldighet
at uplysa Kongl. Finska Hushållnings Sällskapet
om hvad i orten till dess ädla uppgifters befordrande
blifvit tillgjordt, samt tilgången derwid; på ingendt
minder, som det är ingendt förnöjande, at i lyckligt få
göra godt efter sin ringa förmåga. derföre vill jag at,
at icke et ord till mitt förtjenta lof hållas blifwa nämndt, emedan
[illegible] [illegible] hvarvid jeller för mig [illegible]
Jag har dock icke annat gjort, än hvad jag bordt
göra. O! at jag kunde göra mer hvad jag bordt!

Tammela d. 7. November 1803.

A. Nordgren
Adjunct.

No. 1.

At Herr Magister Nordgren, i anseende till den flit han här i orten arbetat uppå at Potatos Planteringen skulle drifvas efter Kongl. Finska Hushållnings-Sällskapets utgifna Tryckta föreskrift, sjelf med egna händer styrt och fört Plogen vid potatis Landets upplöjning af [illegible] här, sedan Planterne stickit upöfver jorden, varvid jag Gustaf Orell och jag Lusia Friman i brist af någon arbetare häst drogo Plogen.

Jag Lusia Friman fick ett litet åkerstycke arrenderat som var ganska magert och bestod af Råstiga med stenart land at [illegible] utaf afskiedade Soldaten Svala, hvilken Planterade Potatis af andra andan af åkerstycket, men upplöjde intet som jag, sedan Planterne kommit upp; jag skjörda de dubbelt [illegible] kornet, då Svala deremot mindre

Tammela d. 30 September 1803.

Gustaf Orell
Premier Corporal

attesterar
L. A. Simolin
Sergeant

Lusia Friman
fattig Soldatenhustru med två små barn och mannen för tre år sedan varit borta

att magister Nordgren var den första
som härstädes underwiste den fattigaste
Delen af allmogen att känna Islands
och Rehn Mossan samt deraf till
reda Mat hwilket var ganska
tjenlig till att nyttja i Hungers
Nöd, redan år 1799 om våren
och 1802 om våren lärde han
att baka Bröd af Reen Mos=
san hwartill han åt en och annan
den fattigaste Skjenckte litett
miöl till Deg Beredningen
derafdt Brödet var färskt godt
att äta men gamallt och Skorp
nadt smakade dett något
Bäsk och för att fortfara med
denna Bakning lämnade han,
magister Nordgren desse fatti
gaste Några marcker Miöl

Sedermera till upmuntran
Detta Betyges hermed af
Tammela den 9de augusti 1803

Gabriel Orell
vice Länsman å orten

N:o 3.

Att Magister Nordgren 1799 under vist allmogen hand städes att nyttja Ijslands och Ren Måsa i hungers nöd hvilket här å orten, tillförene hvar alldeles okänd, samt sielf tillagat af Ijslands Måsa Welling hvilken af mig förtärdes och smakade bra; hon liknade mycket eggvelling. Af samma Måsa lärde han koka Gröt.

Men han äfven botat mig och min Döter jemte andra för hvarjehanda åkomne Siukdomar i synnerhet vill jag nämna var han lycklig at hjelpa min doter för fasslig stark ögon och Hufvud värk, hvilken henne en tid bårt åt åfta anföll, och detta har han giort så för mig som andra fattiga här i församlingen, utan ringaste Betalning

Betyges af Tammela d 5te September 1803.

Attesterar
A. Söngdin
Sergeant

Brita Michels Dotter
Fattig Rothefogde Enka

No 4.

Att Herr Magistern Högvördiga och Höglärde
Adolph Nordgren i wåras sett underwisa
den fattigaste delen af allmogen här
i Tammela moder Kyrkio Församling
och nyttan af [illegible] och [illegible] mäsk-
hwarwid Han derhos sjelf tilredde
af sagda mäsk slagen wälling som
till utseende och godhet till det
närmaste liknade Rågg wälling,
som af mig och flera under särskil-
da tider, utan i minsta till radnin-
gens beskaffenhet underwisade
hem att koka af sagda mäsk porter-
gröt, som af en och annan af
den fattigaste delen ~~[illegible]~~ nyttja-
des åtskilliga gångor med den mjöl;
och tillika fick jag höra att berätta
det samma Magister till upmun-
tran af nyttjandet af sagda mäsk-
slag mat tillwält lätat mjöl
ut den som underwisningen af-
ten lofwat, betygas härmed. af
Tammela den 29. September 1799.

ut supra
[signature] Furselius
Expeditions Fogde
och Krons Länsman
i Orten.

Det samma intygar af
[signature] Furselius

Herr Magister Nordgren war den förste,
som här wintern år 1799 undervisté i hung-
ers nödwarande, at nyttja isländs och ren-
mossa i spis. Han tillredde då en wälling
af isländs mossa om wåren, som till utspä-
de et mindre ägg wälling, och brömedt af de
förstärkande. Andre undervista han så-
nu gröt koka uti isländs mossa, den fattiga-
sta delen af allmogen i stället uti med
sin mjöl, som af honom till sagde behof
utdelades. Detta war nemligen 1799 hunta
jag hos honom, och war på föda och lifs berg-
ning tämmeligen swårt war för den fattigaste
hopen, betygar härmed. Temmela den 6 Augusti
1803.

Brita Andersdotter
X

attesterar
Thom. Leinmark
Pedagog

N:o 6.

Att Herr Magister Nordgren sjelf är så länge han här vistats, sålt Råg åt de fattigaste, till om kring en fjerde dels lägre Pris än hwad å orten varit gångbart, betygas härmed af oss underteck= nade hans grannar. Tammela d. 29 September 1800.

Josef Josepsson
Jos. Akka
Rusthållare i Linnikkala by

Matts Pertilä
Matte Bonde i Kuistö by

Anders Mattsson Antila
J: D: Härads Nämndeman

L. A. Simolin

Wi påminne annu oss, at ofta när mäss bröd då det färskt och så mjukt åts, smakade det, och vart tillika helso=

N:o 7

Vi som och flere andra hafva enligt af
magister Nordgren utkomne upplysning
tilredt bröd af Reen måssa på följan=
de vis:
Reen måssan upblöttes i siudhett vatten
rensades m: m: torkades maldes på hand=
sten eller qvarn til miöl.
Deeg beredningen giorde vi ibland af
råg och iblandt korn miöhl och sedan den sur=
nat och gäsit, knådades den med sagde
miöhl af reen måssa (: pråcessen med
bakningen skedde som man vanligen
bakar syradt bröd :)
Sålänge brödet vart färskt nyttiades det
af os och barnen i synnerhet om våhren
1802. med god smak: ty förutan det vi
sanske svultit i själs men så snart
brödet torckades, blef det flint hård och
i hop satt, och kunde icke upblötas i vatt
net. Wi fullväxte bödt til at äta det hår=
da brödet men den af komne äckell och
upkastning förhindrade os: och hos barnen
förordsakade sagde hårda brödet hårt lif
och der jämte blod gång, hwarföre vi voro
tvungna at gånska sparsamt låta dem för=
tära det, så mycket nemligen at lifvet med
möda hos dem kunde bibehållas.
Wi påminne ännu det, at ofta nämde
måss bröd då det färskt och så miukt
åts, smakade det, och vart tillika hellso=

Samt och födande hwarföre det och nytt-
jades med stor fördel. Detta betygges här
med Tammela den 10. october 1803. —

Eva Jacobs dotter. fattig Torpares hustru med fyra små barn.

Anna Jörans dotter fattig Enka.

Detta attestera, jämte det magister Nordgren
gifvit dem litet miöll, Ut supra.

Mich: Åkerblom Adj: i Hum[illegible]

Otto Mauritz Banck. civis. acad:

J. W. Blåfield Sergt:

No. 6.

Herr magister Nordgren underwiste os så-
lunda at koka och äta gröt af Islands mås-
sa:
Han kommer til os, uptar sielf måssan hår
som växer här invid, hemtar den in, siöl-
jer och förvällar den, hugger den sielf smått
med en bössell, lägger den der på i pannan,
ok låter kokas tils massan blir tiock som
en gröt, hwar til nyttjade han hwarken
miöl eller salt, utan den smått huggna mås-
san kokades i rent vaten.
Sedan gröten blef upöst, förtärde Herr
magistern den tillika med oss och fle-
re andra nemligen barn som vid til-
fället voro närvarande, med suur
miölk, hvilken han sielf skänckte
at ätas med gröten, af eget förråd. —
Således:
Gröten togs i skeden, doppades derpå i suur-
miölk, och togs i munnen, och strax der-
efter togs i skeden litet suur miölk, som —
stags i munnen, hvilket skedde innan
gröten nedsvälgdes,
Hvar af hände at vi kände ingen smak
af gröt, utaf måssan utan vi förtärde den endast
med smak af suur miölk. Detta intygas

hårs med. Af Tammela den 10
october 1803

Anna Wass
fattig Såldats
hustru med
twänne barn

Caisa Sarling
fattig attillerists
Enka, bo är gam
mal och siuklig

Beata Jacobsdr.
vårnlös Enka,
utfattig, bo är
gammal.

Detta attesteras, jämte det gröten funnits
vara helsosam och beröm vård, samt efter
deras öfvertygelse utdrifvit maskar ifrå
barn. Ut supra

Mich: Åkerblom
Adj: i Humppila

Otto Mauritz Barck.
Civ. acad:

J.H.Blåfjeld
Serg.

Att Herr Magister Nordgren till mig
lemnat twenne färdiga giorda
spanska flugor, samt underrätt-
ning att medelst litet pulvers på-
strönande efter hvar gång upt-
tjänande göra flugorna åter bruk-
bara; för at appliceras här i för-
samling på den fattigare delen
af allmogen mot i synnerhet
en gång bara gifvit förmodat
håll och styng, häftigt varit m. m.
Tammela den 6. Augusti 1803.

Benj. Strandenius
vice Pastor i Tamela

obs. benämde Magister har underställt äfven
flugorna med pulver.

B: Strandenius

Memorial!

Expeditions Fogden och Krono Länsman-
nen i Wörå [illegible] Länsmans District
Anders Nybergs den 7: dennes hit
afgifna Förteckning å mindre
[illegible] de personer som i berörde Läns-
mans District, enligt Kongl: Finska
Hushållnings Sällskapets föranstaltan-
de, erhållit potäter till utsäde, än
[illegible] [illegible] en [illegible] af den efter-

skall utsädes inbärgad, får jag ännu härom insända. Tavastehus Landt Cancellie den 11. November 1807.

Wibunck

Dankwarder

Till Kl. finska Hushållnings Sällskapet

Förteckning på de personer som i Wono Läns Mans Districkt erhållit Potatoes att utså, Jemlikt [illegible] för året 1807 och hvad de ifrån sig inbärgad [illegible]

Byar	Personers Namn	Potatoes Utsädt Tunnor	Potatoes Utsädt Kappar	Potatoes Inbärgat Tunnor	Potatoes Inbärgat Kappar
	Kongo Capell				
Merila	Torparen Johan Kepijoki	—	10	1	10
	Dito Petter Johansson Hongala	—	8	1	8
	Dito Carl Nummenpärä	—	7	1	15
	Dito Johan Kepenpärä	—	5	—	20
	Dito Israel Joekenjermi	—	5	—	25
Nyby	Dito Matts Andersson Kujsiala	—	7	1	—
	Inhysningen Johan King	—	5	—	10
	Torparen Christer Kakorjoki	—	8	1	20
	Förra [illegible] Matts Lindsted	—	8	1	20
Kujsila	Kusmolnaren Johan Thomasson	—	5	—	15
	Torparen Eric Andersson	—	5	—	15
	Inhysningen Anders Johansson	—	5	—	15
	Torparen Matts Mattsson	—	8	—	24
	Bonden Eric Aatila	—	10	1	—
	Inhysningen Henric Henricsson	—	10	1	—
	Bonden Johan Andersson Komeri	—	10	1	—
	Dito Elias Pyla	—	10	1	15
	Dito Matts Komeri	—	8	1	—
Ojnala	Torparen Johan Christersson	—	8	—	24
	Gamla Bonden Anders Marjkola	—	12	1	15
	Bonden Thomas — Dito	—	10	1	10
	Gamla Bonden Thomas Oukola	—	8	—	24
	Tyhyggaren Gabriel Itola	—	7	—	21
	Tavastehus Landt Församling				
Lourentaka	Inhysningen Eric Andersson	—	8	—	18
	Transport	6	7	23	16

	Transport	6.	7.	23.	16.
[illegible]	[illegible] Brita Gustafs dotter	—	5.	—	7.
	[illegible] Anders [illegible]	—	5.	—	10.
	Dito [illegible] Isac Johansson	—	7.	—	15.
Carola	[illegible]	—	8.	—	20.
	[illegible] Johan [illegible]	—	11.	—	20.
	[illegible] Helena Matts dotter	—	7.	1.	
	[illegible] Brita Matts dotter	—	7.	—	15.
	[illegible] Marija Matts dotter	—	5.	—	20.
	[illegible] Marija Erics dotter	—	8.	1.	
	[illegible] Matts dotter	—	8.	1.	
Kristala	[illegible] Johan [illegible]	—	7.	1.	
	[illegible] Brita Matts dotter	—	4.	—	11.
Mattila	[illegible] Johan Jacobsson	—	6.	1.	
	Dito Eric Gustafsson	—	6.	1.	
	Dito Lisa Anders dotter	—	4.	—	20.
	[illegible] Lena Henrics dotter	—	8.	1.	15.
	[illegible] Anna Erics dotter	—	6.	1.	
	[illegible] Jacob Lund	—	6.	1.	
	[illegible] Christina Erics dotter	—	6.	1.	15.
	Ditto [illegible] Marija Matts dotter	—	5.	1.	
	[illegible] Anna Gabriels dotter	—	5.	1.	
	[illegible] Maria Margareta Anders dotter	—	4.	—	15.
	[illegible] Catharina Johans dotter	—	6.	1.	
	[illegible] Lena Abrahams dotter	—	4.	—	9.
	Ditto Anna Matts dotter	—	4.	—	15.
[illegible]	[illegible] Johan Marck	—	8.	1.	
	[illegible] Anna Mickels dotter	—	6.	1.	15.
	Summa	11.	22.	45.	[illegible]

[illegible] den 1 November 1807.

[illegible]

Allerunderdanigste Beretning!

Igiennem hosfølgende Sogne Præsters Attest
har jeg til Kongl. Huusholdnings Selskabet
allerunderdanigst indgivet, til hvad nogle
Potatoes plantninger i Kiske og Kyskala
Sogner for innevarende Aar blevet ud-
bragt og hvad udkomsten deraf
blevet. Kyskala d. 20 November
1803.

Rasmus Semlen

Til Kongl. Danske Huusholdnings Selskabet.

Sockne Stämmo Protocoll, hållit i Kisko och Kikala Sochnar, den 23. och 30. October, År 1805.

Efter skedd kungörelse, underrättades den församlade Allmogen närwarande, i hwad mohn Potatoes planteringen i desse Sochnar, för innewarande år, blifwit utwidgad, och til huru stort belopp begynningen deraf stigit; då genom Sockne Stämmans enhälliga utgifwande och allmänt vedertagande utredes: Att uti desse Sochnar, som tillsammans bestå af 200 särskilda hemmans delar, hwilka hemmanen nu fått planterat Potatoes tunnor samt lika många torpare, Inhysingar och Soldater de där äfwen hwarsin tillsammans ... satt hälften deremot, så att 300 tunnor Potatoes blifwit i särskilda åkrar planterade, hwaraf afkastningen efter uttlande beräknat stigit til 2400 tunnor i hwarjehanda jemnt tillsammans, det sedan af denna Land efter alt utseende blifwit förmögnare, om icke flere i detta märket inträffade hwarken någon bonde förmerkt sedan til någon ... eller ... hwarigenom Potatoes Planteringen förhindrades.

På Sockne Stämmans wägnar.

Adam Fredr. Tenlén

Ödmjukaste Memorial!

Mig åligger, att i största ödmjukhet inkomma till Kongl. Finska Hushåll=nings Sällskapet och dess Högst Respe=ctive Ledamöter med berättelse om Potatoes Wäxtens i Sahalax Sokn be=skaffenhet och Kultur, för innewaran=de år 1803.

Da, uti Kongl. Finska Hushåll=

nings-Sällskapet förr detta i Landet gratis utdelta underrättelser om förmånligaste sättet, at drifwa i fråga warande nyttiga odling til dess högd, hafwa redan blifwit mera bekanta för många man, och hos en stor del wunnit bifall samt kommit til utöfning. Til nyttigt behof äfwen som til detta års utsäde, hafwa de, utan at behöfwa mi- lita uthsökna kan tilräckeligt förråd, ty in- tet hemmanet större eller mindre hemman i Socknen gifwas, som icke anwänder utrim- men bygga å dess kålgårdslands jord til denna wälsignade wäxt. Allmogen och Arbets- folket har således utom den wanliga korn- kakan, hwarigenom mycken spannmål och brödföda besparas, men sättet at förädla Potatoer, och at deraf tilreda mjöl til bröd- bakning och annan tjenlig föda, är ännu mera okänd för många man.

Skörden och afkastningen har i år warit fördelaktig och lönande, hwarföre förråd til följande årets utsäde hos hwar och en jordä- gare torde finnas, och när den ena kan utsträcka den andra något til afsalo; så be- talas wanligen 4 Dl. för kappen.

Största hindret til denna kulturs utwidgan- de och til förkofrande af denna wara här

orten är: At de närmast belägna Städer Tam- merfors och Tavastehus äga sjelfwa jord til denna Planterings anläggande, och synas ej wara förle- gna i behof af denna i sig sjelf så nyttiga wäxt, hwarigenom Transport kostnaden til berörde Stä- der ej torde blifwa til fullo ersatt; hwad åter transport kostnaden til de härifrån så längre afstånd belägna större Städer beträffar; så är Allmogen intagen af den tanken, at denna wäxt af omöjlighet för köld på wägen för- skämmas, och at den dessutom har nog betyde- lig kostnad at fyllas i spannmål såsom den nödwändigaste waran til dessa längst belägna Städer, hwaraf den mest betalas.

Sättet at förwara Potatoes öfwer wintern i Sandgropar äfwen som i Källrar, är ej bekant och allmänt widertagen här- städes.

Sedan högst Respective Wederbörande och Kongl. Hushållnings Sällskapets wärda herrar Ledamöter nog äro min ödmjukaste tan- ke ställer, nyttjades år, torde gräfwa en hammal skogs härstädes wid namn Emma- nuel Gjöttilä för ödmjuk lagd möda och kostnad til en ymnogare och mera utwidgad kultur af Potatoes wäxten, til dessagens och efter- kommandes bergning wärdig belöning; så förmodar jag, at denna efterlängtade,

och willfarna omständighet såwäl ugnsmuntro
flera andra af Sockens Allmoga til efter-
följd af Eders berömwärd industrie, och haf-
wer den ähfullaste Hällsosamma wärdan.

Sahalax d. 24. November. 1803.

Joh. Gust. Lederley

Ödmjukaste Memorial.

Anmodad d. 15 Maij sistl. år bör mig til Högloflige Kongl. Finske Hushållnings Sällskapet ödmjukast upgifva Potatoes-odlingens tilstånd i Pelkäne Sokn af Tavastehus Lähn för år 1803.

Sådden eller Sättningen skedde allmännast emellan d. 15 och 22 Maij — Nägre Jägare, Soldater och Torpare hafva vidtagit at å Trägårds-Mestare-vis sätta Potatoerne

i förbund, då sensning med gångskyffel var låter
göra sig i smått, men i stort är befunnit at sällan
i hvar annan foppa med plog sensad ger bästa af=
komsten — Skörden var i år Ovanligt liten
af Orsak at rägn tilpackade jorden strax efter sådden
Emellan Sex och Otta tunnor hämtades allmänneligen
af hvarje tunnas utsäde — Kölden d. 10 och när=
följande dagarne i sistl. Octobermånad skämde en del
af denne växt, som dittintil ej hunnit uptagas —
Förvaringen i gropar äro soknens Invånare van=
vane vid, och sakna förmodeligen icke utsäde til
kommande Våhr — Allmänne priset är 2 R.
för Tunnan.

Högloftl. Kongl. finske Hushållnings Sällskapet torde
icke Ogunstigt ansee det tillägg, at Sädesbergningen
detta år var, Gud ske lof! i denne Sokn gunnig, af Kornet
njonde = af Råg sjunde = af Hvete sjette = af Hafra och
Blandsäd Tjonde = kornet —

Med oaflåtelig vördnad är

Högloflige Kongliga finske Hushållnings-Sällskapets

ödmiukaste
Tjenare
Gust. H. [illegible]

Wördsamt Memorial.

Till följe af mina Sokneboers mig förledit år updragna
förtroende att hafva inseende öfver Potates Culturens fram=
steg här i Församlingen: Får jag äran härmedelst wörd=
sammast till Kongl. Finska Hushållnings Sällskapet afgifva
följande berättelse.

Mäntsälä sokn ett af de minsta uti Nylands och Tavastehus
Lähn. Består af 33. gamla och på 1780. talet tillkomna 12.
mantal krono Nybyggen till sammans 45. hvaraf 11. inne=
hafvas af Ståndspersoner, de öfrige 34. mantal, som út=

Ödmiukaste Memorial.

Den ärliga underrättelsen, Kongl. Finska Hus=
hållnings=Sällskapet af mig äskar, angående Po=
tatoës Kulturen och uphostningen, får jag härmed=
delst i ett ödmiukt sätt för min vörnade vara underdåte föl=
jande.

Ett Potatoës Kulturen här i Pastoratet är i til=

i förbund, då censning med gångskyffel väl låter
göra sig i smått, men i stort är befunnit at fällne
i hvar annan fåra med plog rensad ger bästa
komsten — Äringen var i år ovanligt liten
af orsak at rägn tilpackade jorden strax efter sådden
Emellan Sex och Åtta tunnor hämtades allmänna
af hvarje tunnas utsäde — Kölden d. 10 och näst
följande dagarne i sistl. Octobermånad skämde en del
af denne växt, som dittintil ej hunnit uptagas —

tvgondt och allt mer och mer utvidgat, det har jag nöje under mina resor kring Socknen erfarit; ty icke allenast herrskaper och ståndspersoner utan förökt denna växtes plantering, utan och många så wäl Bönder, som Torpare och Inhyseshjon, de förnehmligen lärdt den stora nyttan af denna för menniskligheten wälsignade wäxten, ansenligen utwidgat denna Potatoes plantering, så at ingen så liten hemmans ändel, at icke hon til det minsta har en tunna Potatoes; men skörden och afkastning af denna wäxt har icke fullkomligen warit ga allm… ställen hwarandra must utfallit, så at man i år war hufwudet lika wärdet det utlände kornet hög… hwilken miswäxt tros hafwa härrört af en … frost wid Johannis tiden, då stjelkarne fröso och blasten swartnade, hwartil at komma, at torrkan fortog denna wäxt, i synnerhet i sandjord, som här mäst är wärdena för at Potäterne woro i år med all omslighet utplant…

Wördsamt Memorial.

Till följe af mina Sockneboers mig förledit år updragna förtroende, att hafwa inseende öfwer Potates Culturens framsteg här i Församlingen: Får jag äran härmedelst wördsammast till Kongl. Finska Hushållnings Sällskapet afgifwa följande berättelse.

Mäntsälä Sokn ett af de minsta uti Nylands och Tavastehus Lähn: består af 33. gamla och på 1780. talet tillkomna 12. mantal krono Nybyggen till sammans 45. hwaraf 11. innehafwas af Ståndspersoner, de öfrige 34. mantal, som ut…

Ingen brist på frö Potäter lärer här blifwa, allenast de wäl förwaras: i de här på orten wanligen brukliga jordgropar. Icke heller har någon här i församlingen för genom kultiverat Potatoes wäxten, at han förtjenar nämnas, hwarföre icke heller någon sökt til dessa … af denna wäxt, så at man icke kan bestämma priset för en tunna Potäter, utan hwar och en har nyttjat dem til sitt eget behof, och anser Potäterne för et wälsignadt födo-ämne för sig sjelfwe och för sin boskap. Lampis den 30. November 1803.

H. G. Åkerman
v. past: i Lampis

i förbund, då rensning med gångskyffel väl lätt-
göra sig i smått, men i stort är befunnit at sällne
i hvar annan foppa med plog rensad ger bästa. a
komsten — Åkringen var i år ovanligt lite
af orsak at rågn tilpackade jorden strax efter sådd
Emellan Sex och Otta tunnor hämtades allmänna
af hvarje tunnas utsäde — Kölden d. 10 och nä
följande dagarne i sistl. Octobermånad skämde ens
af denne växt, som dittintil ej hunnit uptagas —
Fö
ov
Ko
fö
in
de
Nyo
Bli
Högl

Wördsamt Memorial.

Till följe af mina Sockneboers mig förledit år updragna förtroende att hafva inseende öfver Potates Culturens framsteg här i Församlingen: får jag äran härmedelst wördsammast till Kongl. Finska Hushållnings Sällskapet afgifva följande berättelse.

Mäntsälä sokn ett af de minsta uti Nylands och Tavastehus-lähn: består af 33. gamla och på 1780. talet tillkomna 12. mantal krono Nybyggen till sammans 45. hvaraf 11. innehafvas af ståndspersoner, de öfrige 34. mantal, som utgiör, inberäknat, Dragoner, soldater, Reserver, handtvärkare, inhyssingar och ståndspersoners torpare, 562. matlag och alla idka Potates Plantering, hafva förledne våras, till större delen med Plog utsatt 344. t. 20. k. Potates och denna höst inbärgat 2273. t. 14. k. Jemförd med förra årets uphöst, har denna Församlings Allmoge således för i åhr ökat sitt Potates utsäde med 94. t. 14. k. och inbärgat 38. t. 16. k. mindre än det förra: hvaraf finnes (utan at omnämna ståndspersonernes, af hvilka en del i denna så väl som andra Jordbruket rörande delar altid föregått All=

i nästa år sjelf utdela, resten af de qvarblifna utaf 10. Tunnors uphandlade utsädes Potaker, bestående af 1. T:a och 27. Kapp:r, kommit på det råd, att jag med dessa nämde quantum, besådt min egen åker för Soknens räkning, och tiII deras framdeles utsädes behof, jag menar för dem, som nu denne gången blifvit utan sina Portioner, för afläglenhet, att i rättan tid hunnit afhämta dess andelar hos mig, har

mogen med berömliga efterdömmen) at Potates Plantering
i denna Församling märkeligen tilltagit i anseende till
ymnigare utsäde, ehuru afkastningen ej varit svarande emo
emot ens omtanka, hvartill den ovanliga torkan först i våras
och det sedermera med kulen väderlek infallna långvariga r
net å denna orten varit vållande. Ingen har fått öfv
15:de ej heller under 5:te kornet, utan varierat emellan 10:de och
så att afkastningen å denna orten gjör sammanräknad eme
la det 6:te och 7:de kornet.

Ehuru Potates växten allmänt detta Åhr ej varit
nande, har jag ändå mycken anledning tro, att denna
Soknens Potates inbergning varit större än de uppgif
hälst ibland Allmogen råder en egensinnighet at
vilja verkeligen uppgifva hvarken sitt utsäde eller afkast
ningen, uppkommen af den obefogade fruktan, at om
den inkomst de deraf äga blefve bekant, de uti en framtid
derföre kunde blifva beskattade. Jag känner en Sok
uti Heinola Lähn där Potates ej blifvit tilförne Cult
rat, at de genast uppsätit deras af Landshöfdingen Lode
i förledne våras till detta utsäde, med utlåtelser, de skul
aldrig hos oss komma i bruk, ej heller vi för dem blifv
beskattade. Å denna orten där Potates med begjärlig

Högl

nyttan och deras mångfaldiga nytta är känd, kan väl ej
befaras deras af-utan årliga tilltagande. icke dess mindre
har jag oaktadt all upptänkelig omtanka at leda dem
ifrån sin fattade fruktan, haft mycken svårighet och besvär
att kunna erhålla en noga och säker kundskap om wars och
ens utsäde och äring. Att häfva denna deras obefogade
och inbillade mistanka och förmå den enfaldiga och af illa
sinnade snart förförda Allmogen att med underdånig lyd-
nad och underdåligt förtroende gå vår nådiga Konung, som
och med mera erkänsla Kongl. Finska hushållnings Sällskapets
och Potates Culturens åsyftade ändamål till mötes, har
jag hos H:r Landshöfdingen och Commend: Baron Munk, an=
hållit, det han å Embetets vägnar ville med en tienlig
föreställning genom kundgjörelse från Predikstolen förehålla
Allmogen dem deras illa grundade och otilbörliga mistankar,
hvilket jag tror ej skulle vara utan verkan, huruvida denna
min anhållan uppfylles är ovisst; men derom är jag öf=
vertygad i händelse af flere från Landsorterne jemte mina in
komne besvär (hvilket jag förmodar) Kongl. Finska hushållnings
Sällskapet funne förgått och hvilket jag vågar tillstyrka, skulle
i anledning af de hinder uti Potates Planteringens fram=
gång som fruktan hos allmogen at för den samma blifva

i nästa år stå utdela, resten af de qvarblifna utaf 10.
Tunnors upphandlade utsädes Potaker, bestående af 1. Tu:a och
27. Kapp:r, kommit på det råd, att jag med list nämde qvan=
tum besådt min egen åker för Soknens räkning, och till
deras framdeles utsädes behof, jag menar för dem, som nu
denne gången blifvit utan sina Portioner, för aflägsenhet,
att i rättan tid kunnat afhämta dess andelar hos mig, har

beskattet kan med föra. Anmodade Landshöfdingarna at uti lä
Låhn med tienlige föreställningar förekomma, att sådant af Allmogen
fattadt origtigt och falskt begrepp om rätta ändamålet af
Potates Culturens allmännare utvidgande och upgiften till
uttröttande af dess fortfarande framgång, blefve dett ingalunda
lunda försummat. Hvar redlig mans och i synnerhet
Landets Styresmäns skyldighet är, att i tid förekomma
alla förvillande och genom orätt förstånd upkomman
intryck och deraf härflytande oordningar som kunna
skeda var en skilt och samhället i synnerhet. Månsby
gård d. 14. november 1803.

C. A. V. Möllerswärd.

Högl

Ödmjukt Memorial!

Aldrig har jag så mycket kändt värdet, af Kongl. finska hushållnings sällskapets belöningar, att jag velat de skulle på annat sätt, än i Kongl. sällskapets namn och till den person de sig förtient utdelas, icke heller har jag trodt, det strida emot sällskapets grundlagar, att af en walmenande medborgare emottaga, en ehuru ringa och till nyttigt ändamål bestämd gåfva, emellertid, sedan jag erhållit Kongl. sällskapets bref af d: 4. sistl. maj, vill jag rätta mig derefter.

Jag är Kongl. sällskapet oändeligen förbunden, för det afseende de lofwat fästa å min nit vid Potatoes planteringen och kan icke neka, att ju min ifver i händelse af någon sådan tillkomst, skulle ansenligt fördubblas.

Anskaffning af utsädes Potater, är här i landet nog svår och kostsam; ty jag har måst resa ut i flera Soknar, och samla i hop innan jag fått Tio tunnor till samans, och med all mitt bemödande derom, att på möjeligt vis kunat få dem till det lindrigaste pris uphandlade, så har jag dock icke kunat bringa desse producter till lindrigare köp, än för 2. Rd. kapp Courant kappen, likwäl har jag så för ansett att, att så många som efter föregången lysning sig anmält, blifwit hulpne af Kongl. sällskapets gåfva, och hur ären här hos å de samma, inlända qwitterad räkning att wid tillfälle för penningar eller någon annan upmuntrade omtänka vore än kärkomnare.

Jag har och med den öfwertygelsen och Walkyl, att i nästa år stå utdela, resten af de qwarblifne utaf 10. tunnors uphandlade utsädes Potater, bestående af 1. Tunna och 27. Kappar, kommit på det råd, att jag med sist nämde quantum, besådt min egen åker för Soknens räkning, och till deras framdeles utsädes behof, jag menar för dem, som nu denna gången blifwit utan sina Portioner, för afläg senhet, att i rättan tid kunnat afhämta deras andelar hos mig; har

jag som sagt är, ütsådt üti en sådan lätt åker jord, som [illegible]
att mitt fundament borde lyckas, och vara dertill af [illegible]
naturen danad, att växa och alstra af sig till en ansenl[ig]
mängd; ty jorden befinnes värkeligen sådan till egenskap, bem[ält]
slags från fordrar till dess förökelse nämbeligen lagom lös af [illegible]
sandmylla; samt och vackert nerlagda i jorden, på det sätt, som
det utfärdade tryckta exemplaret tydeligen föreskrifver, [illegible]
man till en del efter följt, och dels, rättadt mig efter min
egen kiännedom om dess rätta sånings principe; samt nerla[gdt]
üti 2ne särskilta jordmoner på 2ne särskilta vis, för att [för]=
söka, hwilkendera mäst bäst will lyckas, får jag vid skörda[n]
det erfara frugten och skilnaden deraf.

För öfrigit skall det blifwa mitt högsta bemöda[nde]
det, att noga underrätta Allmogen om jordmons rätta bru[k]
och tillredandet, äfwen som om siölfwa planterings sätte[t]
af Potaker, till dess de siölfwa hinna üpnå den rättaste
idéen deraf, och att jordbrükaren börjar känna den mång=
faldiga nyttan som här flyter af deras flitiga nyttjan[de]
och huru de skola komma sig till en drägelig och bördig in=
komst af sin nerlagde flit och möda; hvarefter de for=
deligen siölfmante på skyndar sig siölfwa, att vinläga [sig]
var på sitt hall — innom sina bygder befrämja fortko[m]=
sten af denna nyttiga üpkomst af Potakers planteringen [uti]
vår Mendüharjüs Sokn.

Att jag tagit mig den friheten, och med ett vid stra[ck]
skrifsätt besvära Kongl. Finska Hushållnings Sällskapet [på]
denne gång, hoppas jag, att i så här fatta omständigheter [blir]
detta ärtaget, och då det ena goda ämnet gifwer anledn[ing]
till ett annat, jag således må därgenom varda benäget ürsäkt[ad].

Men ännu återstår det värsta, hwilket jag ön[skar]
de för min ringa del, att på något möjeligt wis, kunna [af]=
hielpas, besynnerligen i denna Mendüharjüs Sokn, och h[var]=
igenom man säkert kunde anse denna Sokens åboar f[ör]

för det lyckligaste folck inom vårt Finland, om de till
exempel med vite blef pålagde, att ej få idka det högst
fördärfweliga ofed och miss brüket, af det hiskeliga Swedieshär=
jandet, och bränna dem så ymnigt som de giöra kring hela
denna Soken, och skulle däristället, endast sätta sin håg, lust, flit
och idoghet, på üpodlingar af kiärr brük, hwaraf de finge
både säd och höbol att sig; samt ütwiggade sina åker täppor
till så stort åkerland, att de i dem kunde få hela årets säd=
ingümder, som skedde med långt mindre kostnad och möda än
att = rå bråka sig med Swedie brüket, som likwäl ofta slår felt
och miss lyckas, om våta somrar; men sällan och nästan
aldrig genom åker skötsel, den de finge lättast i brük,
både i våta och torra åren; så framt icke en allmän miss=
wäxt på Spannmål üpkom i Landskapen, då vår herre
vill straffa månniskior för Synd och öfwermod, är en hel
annan sak; men i alla fall, enär en åker en gång rotar
sig, och kiänner sin skiötsel och fettma, då bär den en
bördig frugt, förjagar fattigdomen och miss wäxten
utur vårt Swealand.

Äfwen är det och ett fel och en dårskap, hos vår
fattiga Allmoge, nästan i hela vårt Finland; men be=
synnerligen idkas det här i vår Mendüharjüs Sokn, som och
genom på lagt vite borde förekommas, att de ej finge kasa
så mycken sten rös üti så stora högar på sina åker stycken,
hwilka ändå dess ütom, består af ganska litet ingümde till
deras widd, — ifrån detta skadeliga ofeden, och vandhäfd, —
skall jag likwäl bruda till, att afwänja mine egne under=
hafwande, och kanske de öfrige soknebaerne torde taga
exempel och sig till efterrättelse, använda sin tid härtill.
hwartill jag som oftast tänker giöra dem påminkelse med
all fogelighet och nyttiga föreställningar, om ett onyttigt
och högst obelönande arbete de med Swedjandet och sten
högars üpradandet i sina åkrar, nedlägga med swett och —

måda, och varwid endast beror både för dem sielfva som och för deras efterkommande, en fruktlös framtid, n
långt mer skulle det importera för dem sielfva och
deras barn; om de med samma måda och besvär som
sten rensar sina åkrar, och bära dem mitt på åkern
högar och intaga all sin åker därmed, anlade i och me
det samma deraf åt lig sten åker gårdar som sedan a
drög tog åt sig någon förmurtknelse eller röta, och
man ej ville flytta en sådan åker gård från sina förr
ställen, så kunde jn en så beskaffad åker gårda, utan
minsta förvandling där den uppställes, blifva bestån
de sedan inom ett sådant stängsel blifvit intaget
så stort åkerland som på det stället i en fram tid
kunde fås; så kan den samma bli stående utan om
bygte af förvanskligheten och intill verldenes
sista slut. med all högaktning har jag äran framlef
Kongl. Finska hushållnings sällskapets

ödmiukaste
tienare
[illegible]

Kuhala gård d. 7.
Julius 1804.

Räkning uppå de Potater hwilka Kongl. Finska hushållnings Sällskapet Skiänkt till menigheten i Kemi socken och hwilka nedan skrefne blifwit Gratis utdelte

Bekommit	Tr:	Kap:	Kp:	St:	/	Qvitteres
Prister valokallio —	—	2.	—	10.	8.	Prister valokallio.
Petter Ijsokorhi —	—	2.	—	10.	8.	Petter Ijsokorhi.
Petter Ollela —	—	3.	—	16.	—	Petter Ollela.
Johan Ruth —	—	2.	—	10.	8.	Johan Ruth.
And: Ahonen —	—	3.	—	16.	—	And: Ahonen.
Matts mäkelä —	—	2.	—	10.	8.	Matts mäkelä.
Matts Paljaka —	—	2.	—	10.	8.	Matts Paljaka.
Matts frausman —	—	4.	—	21.	4.	Matts frausman.
Prister Nipuli —	—	4.	—	21.	4.	Prister Nipuli.
Sifrid Törnen —	—	4.	—	21.	4.	Sifrid Törneiänen.
Johan frausman —	—	4.	—	21.	4.	Johan frausman.
Simon Pasoinen —	—	4.	—	21.	4.	Simon Pasoinen
Adam Pasoinen —	—	4.	—	21.	4.	Adam Pasoinen.
Eric Heijanen —	—	4.	—	21.	4.	Eric Heijanen.
Matts Heijanen —	—	4.	—	21.	4.	Matts Heijanen.
Eric vikure —	—	4.	—	21.	4.	Eric vikure.
Matts Nipuli —	—	3.	—	16.	—	Matts nipuli.
Prister frausman —	—	4.	—	21.	4.	Prister frausman.

Bekommit	Rr	Kap:	Rst	Rr	/	Qvitteres
Anders Kuhain	—	4.	—	21.	4.	Anders Kuhain.
Mårten Nipuli	—	4.	—	21.	4	Mårten Nipuli.
Petter Oela	—	4	—	21.	4	Petter Oela.
Jacob Kythkyn	—	4.	—	21.	4	Jacob Kythkyn.
Johan Kythkyn	—	3.	—	16	—	Joh: Kythkyn.
Adam Safvola	—	4.	—	21.	4.	Adam Safvala.
Crister Martela	—	4.	—	21.	4.	Crister Martela.
Johan Martela	—	4.	—	21.	4.	Joh: Martela.
Sifrid Lang	—	2.	—	10.	8.	Sifrid Lang.
Mickell	—	3.	—	16.	—	Mickell Lang.
Sifrid Wähäkorti	—	3.	—	16.	—	Sifrid Wähäkorti.
Thomas Hapala	—	4.	—	21.	4.	Thomas Hapala.
Simon Kåusa	—	3.	—	16.	—	Simon Kåisa.
Sifrid Kåusa	—	2.	—	10.	8.	Sifrid Kåisa.
Eric Kåusa	—	3	—	16.	—	Eric Kåisa.
Sifrid Kaukaja	—	3.	—	16.	—	Sifrid Kaukaja.
Adam Kåusa	—	4.	—	21.	4.	Adam Kåisa.
Matts Kåusa	—	2.	—	10.	8.	Matts Kåisa.
Thomas Kåusa	—	3.	—	16.	—	Thomas Kåusa.
Thomas Hölttä	—	4.	—	21.	4	Thomas Hölttä.
Matts Hölttä	—	4.	—	21.	4.	Matts Hölttä.

Bekommit	Rr	Kap:	Rst	Rr	/	Qvitteres
Johan Hölttä	—	4.	—	21.	4.	Johan Hölttä.
And: Hölttä	—	4.	—	21.	4.	And: Hölttä.
Matts Hölttä	—	4.	—	21.	4	Matts Hölttä.
Johan Hölttä	—	4.	—	21.	4	Johan Hölttä.
Crister Kåirakive	—	3.	—	16.	—	Crister Kårakive.
Thomas Kåirakive	—	2.	—	10.	8.	Thomas Kåirakive.
Anders Martela	—	2.	—	10.	8.	And: Martela.
Petter Ek	—	2	—	10.	8.	Petter Ek.
Thomas Ek	—	4.	—	21.	4.	Thomas Ek.
Adam Kythkyn	—	2.	—	10.	8.	Adam Kythkylä.
Petter Kythkylä	—	4.	—	21.	4.	Petter Kythkylä.
Hindrich Wähäkorti	—	4.	—	21.	4.	Hindr: Wähäkorti.
Thomas Räihänen	—	4.	—	21.	4.	Thomas Räihänen.
Anders Hölttä	—	4.	—	21.	4.	And: Hölttä.
Thomas Karangamäke	—	4	—	21.	4.	Thomas Karangamäke.
Johan Karangamäke	—	4.	—	21.	4.	Joh: Karangamäke.
Matts Tarfvala	—	2.	—	10.	8.	Matts Tarfvala.
Adam Tervala	—	2.	—	10.	8.	Adam Tervala.
Olof Karvone	—	4.	—	21.	4.	Olof Karvone.
Adam Kalarine	—	4.	—	21.	4.	Adam Kalarine.
Crister Råva	—	4.	—	21.	4.	Crister Råva.
Olof Häikäin	—	4.	—	21.	4.	Olof Häikäin.

Bekommit	Tr	Kap.	Rd.	Sr	/	Qvitteres
Sifrid Binne —	—	4.	—	21.	4.	Sifrid Binne.
And: Hardonen —	—	4.	—	21.	4.	And: Hardonen.
Olof Sukola —	—	4.	—	21.	4.	Olof Sukola.
Krister Rukt —	—	4.	—	21.	4.	Krister Rukt.
Elias ninsaltka —	—	4.	—	21.	4.	Elias ninsaltka.
Eric nipuli —	—	4.	—	21.	4.	Eric nipuli.
Anders nipuli —	—	4.	—	21.	4.	And: nipuli.
Thomas nipuli —	—	4.	—	21.	4.	Thomas nipuli.
E. M. Aminoff —	1.	27.	6.	16.	—	utsådt i egen åker till neboernas nästa års utsäders behof.
Summa	1.	27.	33.	16.	—	

Till vittne

F. J. Wevon   Nils Lundgren

Ofwanstående 33. Rd. 16. Sr äro af Kongl. finska hushållnings sällskapet till underskrefven betalte som Qvitteres Kuhala gård. d. 12. Maj 1804.

E. M. Aminoff

Ödmjukaste Memorial?

På anmodan får jag nu åter för innevarande år i ödmjukhet vidhangifva, det Potatoes planteringen i Uskela idkas allment och att afkastningen deraf, ehuru icke allestädes lika lönande, som förledit år, likväl öfver en hufvudtagit gått till 7de à 8de Kornet.

Att göra större plantering häraf, än till husbehof, lärer allmogen icke kunna företaga; så länge det saknar tillfälle, att försyttra den. Att på sex, sju à åtta mil släpa till städerne och der för emellan 1/2 och 2:ne Sr. kappan sälja innan af denna vara, sedan 3. dagar med häst och karl åtgår till fram och återresan anses icke lönande. Det är således icke möjeligt för Kongl. Maj:ts nådiga tro och tro:

sammingar samt fördom för de till
potatoes planteringen användes egenden
färdigar och exempel, som ännu föd-
trar Allmogens hag för en vidare
deligare plantering. Det är endast
och allenast tugligheten och tillfället
att använda växten till penningar
som hindrar utbredningen och att för-
ädla stenna, till exempel, bryn, bödel
brännvin o. s. v. har den ännu icke kom-
mit allment i bruk. Att med potatoes
göda kreatur och svin, känner
likväl allmogen redan nyttan af.

Vaccinationen har äfven i de-
ta pastorat vunnit allment fö-
trende. Några hundrade barn ä-
ro redan undergått operation och
alla lyckligen blifvit skyddade, för de
i soknen annars härjande smittan
af kopper. Min Adjunct Herr Hen-
rik Deidenius, som härvid haft an-
delar ofsard, torde snart nog med
en vederbörligen skrift för [illegible]
göra sig närmare berättigad, till [illegible]
svenska Hushålls Sällskapets [illegible]
Uskela Prästegård den 21. Nov. 1804.

Jac. Mall[illegible]

Ödmjukaste Memorial!

Mig åligger, såsom en af Kongl. Fin-
ska Hushållnings Sällskapet utsedd
Ledamot, och dessutom officielt derom
anmodad d. 15. Maj 1802. att för ämnena,
rande den ödmjukaste inkomma med be-
rättelse om Potatoes vården, till hvars
allmänna och högstnyttiga odling, Hans
Kongliga Majestät, Allernådigst värdt
sin högst välgörande omsorg, i Sahalax
Sokn befintliga beskaffenhet och Kultur
till något behof, hvar denna välsignade

någet hemmanet blifwit så utwidgadt, att
sådana bönder som ägande kärrt ej haro nödfö-
dande; att undsätta ett sådana bönder om dessutom
ej hafwa tillräckligt uppehälle i denna för-
mådan [illegible] derutaf warit i den öfwer-
maktsvårigheten, så att [illegible] och fle-
re andra hemmanet, som ej woro jordbru-
ka, ägde tillfälle, att til [illegible] så ...
[illegible] de [illegible] för 4. [illegible]

Men hwad jag nu är för Kongl. [illegible]
Hushållnings Sällskapets högst respective Le-
damöter, och alla dess högaktade [illegible]
[illegible] nödigt att nämna: Att
hemmanets åbo wid namn Emmanuel Sjöhi[ld]
från Skola by i Sahalax Sokn, [illegible] för-
[illegible] och [illegible] för
att han med betydlig möda och kostnad [illegible]
[illegible] med [illegible] Mar-
[illegible] flere [illegible] til Potatoes [illegible] för-
[illegible], och dessutom den samma [illegible]
försvarlig [illegible], efter föregång
wederbörligen förrättad Syn af Hans Expedi-
tions Befallningsmannen och Krono Länsman-
nen [illegible] And. Gust. Hyckland, hwilken Syn wid
[illegible] d. 24. Octobr. 1802. blifwit sancti-
nerad, [illegible] wärdig til belöning, [illegible] til
uppmuntran och efterföljd af en [illegible] berö-
wärd industrie, [illegible] förgyld Silfwer [illegible]
á 8. eller om jag [illegible] af Annonceen [illegible]

Åbo Tidningarne [illegible] derefter högst 10. Lods
wigt; men denna belöning har ej ännu utfallit,
utan til dato uteblifwit, [illegible] han
[illegible] förgätenhet i expeditio-
nen; och [illegible] Emmanuel Sjöhild [illegible]
den som [illegible] Sol-
dat [illegible]
[illegible]
belöning borde tilfalla.
Sahalax d. 20. Novembr. 1804.

Joh. Gust. Hederley
Pastor i Sahalax

Inkom den 30 Nov. 1805. 18.

106 b.

Anmärkning uti Församlingen

Åur gafva ei allmänt här i Socken likt missväxt på Potaten; från 3:dje till högst 6:te Kornet blef skördadt. En lång och kall vår samt torr Sommar förorsakade förmodeligen detta, dessutom tjenade att desse produkter

Här å orten wägra [illegible] är gru-
ingarna: År 1799 war Skörden deraf mindre 180[illegible]
gruningarna 1801 mindre 1803. gruningarna 1803
mindre 1804. gruningarna 1805 likaså [illegible]
derföre kan man icke bestämma [illegible] i
år på Potäter, emedan ingen har att upp-
ta dem, om icke [illegible]
på Mustila etc. något, men icke [illegible]
[illegible] Sammelby d. 23. Nov. 1805

A. Nordgren

[illegible] d. 20 Maj 1818 — No. 353.

Helsingfors den 30 April 1818.

110.

12 — Inkom d. 1 Dec. 1807.

108.

Allerödmjukaste Memorial.

Inkom den 11. Dec. 1805 – 24.

107.

Ödmjukaste Memorial.

Den af mig äskade årliga underrättelsen om
Potatoes wäxtens utfall och afkastning i desse
Sampo och Kaskis Församlingar, får jag [illegible]
[illegible] i all ödmjukhet för [illegible]
[illegible], som jord äger, ingen [illegible]

Här ä ortens ringa Hemmanet är gen-
ingare: År 1799 war skörden deraf mindre 18[illegible]
gemingare 1801 mindre 1802. gemingare 1803
mindre 1804. gemingare 1805 utom [illegible]
derföre kan man icke bestämma priset i
år på Potäter, emedan ingen har att afla-
ta dem, om icke Kronohemmans [illegible]
på Mustila [illegible] något, men icke [illegible]

Cultiveras allmänt Potatoes wäxten i dessa För-
samlingar i mer och mindre mohn, hwartil jord mån
och lägenhet är mycket tjenlig, [illegible]
af denna wäxt allmänt komma nytta i hushållnin-
gen; dock kan jag ej anmäla någon, som här i orten
synnerligen af framför andra utmärkt sig med mer
drift och omtanke til en ymnogare och utwidgad
Potatoes Cultur. Potatoes skörden ock af [illegible]
gen har warit medelmåttig, och är denna wäxt i
synnerhet allmänt til nöjt behof, men ej til afsalu.
Det allmännaste priset för en tunna Potatoes är [illegible]
Rdr [illegible] i Banco. Hwar och en försörjer sig med frö
Potatoes, hwilka öfwer wintern förwaras i jord-
grafwar. Lampis d: 26. november 1805.

Hin. Gust. Åkerman
V. Past: i Lampis och
Kustö annexe församling

d. 20 Maj 1818

No 353.

Helsingfors den 30 April 1818.

110.

12 Lakom d. 1 Dec. 1807.

108.

Allerödmjukaste Memorial.

Den af Kongl: Finska Hushållnings
Sällskapet afskedade årliga underrättelsen,
angående Potatoes wäxtens odling, får
jag härmedelst äran i all ödmjukhet för
innewarande år ifrån detta Lampis Pastorat

...stime:
Dennes
...a Hoft
...

Helsingfors den 30 April 1818. 110.

Här å orten wägra [illegible]

109

uti denna under lydande Wesilax Capell Försam-
ling underlåta, nemligen:

1o Har denna Potatens wäxten blifwit här för all-
män, utan at under hushåll wara är den för-
uten, hwartil ock jord männe til dess odlingar
i dessa Församlingar ganska tjenlig.

2o Är denna wäxtens kultur ej för utwidgad, at
förtjenar namnas.

3o Jorden och erfarenheten har ej warit alldeles
gynnande, i anseende til den kalla wäderlek
frost i wåras, och sedan den starka hettan i som-
mar, som gjorde, at Potaterna wäxte mycket
små.

4o Utsädet förråd äger hwar och en.

5o Endast til något besökt nyttjas Potaterna och
ej til afsalu.

6o Hwarken priset å Potater har wanligtwis wa-
rit 4 ß. kappen eller 1 Rdr 32 ß. Riksgälds
mynt för en tunna; och

7o Känner mig wittnerligen har här i Försam-
lingarne synnerligen och framför andra an-
dra utmärkt sig med sedan drift at underrät-
ta at kultivera denna wäxt, så at hwar
kan föreslås något afseende.

Lampis den 10.
November 1807.

Hin. Gust. Åkerman.
v. past:

Potates, hwilka öfwer wintern förwaras i jord-
grafwar. Lampis d: 26. november 1805.

Hin. Gust. Åkerman
v. Past: i Lampis och
Wesilax annexe Församling

Går å åttan några Gran Dammat äro gen=

Potatos, hwilka öfwer wintren förwaras i jord=
gropar. Lampis d: 26. november 1805.

Hindr. Gust. Åkerman
V. Past: i Lampis och
Vaskis annexe Församling

---

d. 20 Maj 1818

No 353.

Helsingfors den 30 April 1818.

110.

Högädle Herr Secreterare!

Herr Secreterarens högt estime=
rade skrifvelse af den 22. Dennes
och hosföljande Råd har jag haft
äran at emottaga. Högstpris=

hvad af den förra, hvarigenom

jag ännu anmärkt, det jag al-

deles icke har at observera

vid de sednare; ty de äro,

efter hvad jag känner,

grundade på erfarenhet.

Med vördnad och tillgif-

venhet framhärdar jag at

vara Högädle Herr Secre-

terarens

ödmjukaste tjenare

Nils Sohlberg.

Potatos, hvilka öfver vintern förvarat i jord-

grafvar. Lampis d: 26. november 1805.

Hin Gust Åkerman

V. Past: i Lampis och

Vastrio annexe Församlingar